

FARKAS ÉVA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

értékelése a felsőoktatásban

FARKAS ÉVA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

értékelése a felsőoktatásban

Szegedi Tudományegyetem

Szeged, 2019

Szerző: Farkas Éva

Szakmai és nyelvi lektor: T. Molnár Gizella, Bozsó Renáta

Tördelés és grafika: Havancsák Patrícia

ISBN: 978-963-306-642-3

© Farkas Éva, 2019

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	4
1.1. Tervezett tanulási eredmények	7
1.2. Feldolgozandó témakörök	8
1.3. Az elsajátított tanulási eredmények értékelése	9
2. A tanítás és tanulás minősége	10
3. Az értékelés szerepe és formái a tanítási-tanulási folyamatban	17
3.1. Az értékelés funkciói	19
3.2. Az értékelés típusai	20
3.3. Az értékeléssel szemben támasztott követelmények	25
3.4. Az értékelés felsőoktatási sajátosságai	29
4. Az értékelés folyamata és szempontjai	30
4.1. Értékelés célja	32
4.2. Értékelés tárgya és szintjei	35
4.3. Az értékelés formái és módszerei	42
4.3.1. Feladatkészítés	46
4.3.2. Értékelő megbeszélés	47
4.3.3. Önértékelés	48
4.3.4. Portfólió	51
4.4. Értékelés szempontjai	55
4.5. A megszerezhető minősítésekhez tartozó kritériumszintek	61
5. Összegzés	64
5.1. Az elsajátított tanulási eredmények értékelése	67
Felhasznált irodalom	77
Mellékletek	79

1. BEVEZETÉS

A tanulási eredmények gondolatköre a felsőoktatási szakmai diskurzus meghatározó témájává vált az utóbbi években. A 2017 szeptemberétől hatályos új, tanulási eredmény alapú (továbbiakban: TEA) képzési és kimeneti követelmények¹ szükségszerűvé tették a képzési programok, tantervek, tantárgyleírások átdolgozását, fejlesztését. A felsőoktatásban megszerezhető szakképzettségek TEA képzési és kimeneti követelményei jelentős kihívást és szemléletváltást jelentenek, mert az újrafogalmazott követelmények a Magyar Képesítési Keretrendszer logikáját veszik át, és a korábbi tartalmi és folyamatszabályozás helyett a tanulási folyamat kimeneti eredményeire fókuszálnak.

A tanulási eredmény (learning outcome) a tanulással – a tanulási szakasz² végére – elérhető kimeneti követelmények leírását jelenti, a Magyar Képesítési Keretrendszerhez illeszkedő tudás + képesség + attitűd + autonómia-felelősség kontextusában meghatározott cselekvő szintű kompetencialeírás. Azt határozza meg, hogy a hallgató mit tud, mit ért és önállóan mire képes, miután lezárt egy tanulási folyamatot, függetlenül attól, hogy hol, hogyan, és mikor szerezte meg ezeket a kompetenciákat (Európai Unió Tanácsa 2017).

A tanulási eredmények fogalomrendszerének, előnyeinek bemutatására, valamint a tanulási eredmények kialakítására és megfogalmazására vonatkozóan több módszertani kiadvány³ is megjelent már, így a tanulási eredmények témaköre nem képezi jelen kézikönyv tárgyát. Egy gondolatot azonban szükséges itt és most is hangsúlyozni. **Az elmúlt évek legnagyobb hatású fejlesztő eszközévé váló tanulási eredmények megközelítés nem egyszerűen egy új pedagógiai technika, hanem egy olyan korszerű gondolkodásmód, amely az oktatóközpontú kultúrával szemben a tanulást és a hallgatót helyezi a középpontba, és ebben az értelemben maga a tanulási folyamat, valamint a hallgató által elért kompetenciafejlődés a lényeges (Farkas 2017).**

¹ 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról.

² A tanulási szakasz lehet egy tanítási óra, egy tantárgy, egy modul, a gyakorlati képzési rész, a teljes képzés.

³ Derényi András – Vámos Ágnes (2015): A felsőoktatási képzési területeinek kimeneti leírása – ajánlások. Egy kísérleti fejlesztés eredménye. Oktatási Hivatal, Budapest. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tamop413/eredmenyek/kimeneti_leirasok.pdf

Farkas Éva (2017): Tanulási eredmény alapú tanterv- és tantárgyfejlesztés a felsőoktatásban. JGYF Kiadó, Szeged. <http://mek.oszk.hu/18400/18497/>

Farkas Éva (2017): Segédlet a tanulási eredmények írásához a szakképzési és felnőttképzési szektor számára <http://mek.oszk.hu/18400/18498/18498.pdf>

Lukács István – Derényi András (2017): Kézikönyv a képzési programok tanulási eredményeken alapuló fejlesztéséhez, felülvizsgálatához. Oktatási Hivatal, Budapest https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/ekkr/Derenyi_kezikonyv2017ISBN_teljes_webre.pdf

Tót Éva (2017): Segédlet a tanulási eredmények írásához a felsőoktatási szektor számára. Oktatási Hivatal, Budapest. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/ekkr/Tanulasieredmenyek_HE.pdf

A képzések és a tanítás minőségének fejlesztési folyamatában a tanulási szakaszok (például tantárgyak) kimeneti követelményeinek TEA meghatározása csak az első lépés. Meg kell tervezni a tanulási eredmények eléréséhez vezető utat és ezen az úton a hallgatót különböző innovatív tanításmódszertani megoldásokkal, tanulástámogatással kell segíteni. A tanulási folyamat közben (esetleg elején) és végén pedig objektív és megbízható módon kell értékelni, hogy a hallgató hol tart a tanulási eredmények elsajátításában, milyen módon tudja bizonyítani és bemutatni az általa birtokolt tanulási eredményeket.

Az értékelés minden tanítási és tanulási folyamatnak kulcseleme, a hallgató kompetenciáinak és a tanulási folyamatnak a fejlesztését szolgálja. **Az értékelés minősége jelentősen befolyásolja a tanulási folyamatot, a tanulási teljesítményt, a hallgató motivációját, önértékelését, személyiségének alakítását, ezért a hallgatói teljesítmények értékelése kiemelt figyelmet érdemlő, felelősségteljes feladat (Réthy 2011).** Ennek ellenére – szakmai tapasztalataim szerint – az értékelés tanulási teljesítményekre gyakorolt hatását a szükségesnél sokkal kevésbé veszik figyelembe az oktatók.

A könyv célja példákkal illusztrált módszertani támogatás biztosítása a hallgatói teljesítmények fejlesztő és minősítő értékeléséhez az oktatói munka és a hallgatók tanulási eredményességének növelése érdekében. A könyv tartalma és példái segítséget nyújtanak a TEA kimeneti követelmények értékeléséhez, az adekvát értékelési módszerek és szempontok meghatározásához, a minősítési szintekhez tartozó értékelési kritériumok kidolgozásához, valamint a feldolgozott ismeretek saját praxisban történő alkalmazásához.

Receptet nem, de ismereteket, ötleteket, példákat, inspirációkat tudunk adni az értékelésről való gondolkodáshoz, az értékelési módszertár bővítéséhez, és az objektívebb és megbízhatóbb értékelés megvalósításához. A könyvben szereplő ismereteket mindenkinek adaptálnia kell a saját szakterületére, figyelembe véve és felhasználva az eddigi személyes szakmai és gyakorlati tapasztalatait. Át kell gondolnia, hogy mit és hogyan tud eredményesen és haszonnal alkalmazni a saját oktatói tevékenységében, milyen értékelési eljárásokat lehet alkalmazni a nappali és levelező tagozatos képzésben, vagy az alapszakos és a mesterszakos hallgatóknál. Ehhez nyújtanak támogatást a könyvben szereplő példák. A fejezetvégi feladatok segítik a tanultak továbbgondolását, elmélyítését. Szintén javasolt, hogy készítsenek feljegyzéseket saját maguk számára az egyes fejezetekhez, amelyek segítik a későbbi tudástranszfert és alkalmazást.

REFLEXIÓFELADAT

Kedves Olvasó!

Kérem, gondolja át a következő kérdéseket és rögzítse válaszait!

Ön szerint befolyásolja-e az értékelés formája, módja, minősége a hallgatók tanulási teljesítményét?

Ha nem, miért nem?

Ha igen, hogyan, miért, milyen mértékben?

Ön szerint mi az értékelés legfontosabb célja, funkciója?

Mit gondol, hogyan segítheti az értékelés a tanulás minőségének javítását? Milyen értékelést tartana a tanulást leginkább támogatónak?

1.1. TERVEZETT TANULÁSI EREDMÉNYEK

A könyv anyagának feldolgozásával Ön az alábbi tanulási eredményeket sajátíthatja el:

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA- FELELŐSSÉG
Átlátja és megérti a tanulási eredmények, a tanítási folyamat és az értékelés kapcsolatát.	Elemzi az értékelés szerepét a tanítási folyamatban és az értékelés hatását a tanulási folyamatra és a hallgató teljesítményére.	Elfogadja, hogy az értékelés a tanulási folyamat szerves része, amely a hallgató kompetenciáinak és a tanulási folyamatnak a fejlesztését szolgálja.	Tudatosan és felelősen tervezi és valósítja meg a hallgatói teljesítmények tanulási eredmény alapú értékelését.
Ismeri az értékelés fogalmát, típusait, funkcióit, az értékeléssel szemben támasztott követelményeket és az értékelés alapelveit.	Értelmezi, és saját értékelési gyakorlatában alkalmazza az objektivitást, a megbízhatóságot és az érvényesség követelményeit.	Törekszik rá, hogy kizárja vagy minimálisra csökkentse az értékelés objektivitását torzító tényezőket.	Oktatói munkájában (a tanítási-tanulási folyamat során) a hallgatót és az ő kompetencia-fejlődését tekintve elsődleges fontosságúnak.
Ismeri a diagnosztikus, a formatív és a szummatív értékelés célját, funkcióit, módszereit, eszközeit.	Oktatói munkájának támogatása érdekében, saját oktatói praxisához illeszkedő értékelés-módszertani eszköztárat állít össze.	Törekszik rá, hogy ne csak osztályozzon, hanem a hallgató fejlődését szolgáló, építő jellegű visszajelzést (értékelést) adjon a hallgatói teljesítményekre szummatív értékelés esetén is.	Átgondolja az eddig alkalmazott értékelési stratégiáit és szükség esetén dönt azok megváltoztatásáról, vagy továbbfejlesztéséről.
Ismeri azokat a módszereket és folyamatokat, amelyek alkalmasak annak megítélésére, hogy a hallgató hol tart a tanulási eredmények elsajátításában, illetve birtokolja-e a kívánt tanulási eredményt.	A képzetek/tantárgyak/gyakorlatok kimeneti követelményeihez (tanulási eredményeihez) illeszkedő, adekvát értékelési formákat és módszereket tervez, mérőeszközöket fejleszt, értékelési szempontokat, és a megszerezhető minősítésekhez kritérium-követelményeket dolgoz ki.	A hallgatók tanulásának támogatása érdekében törekszik arra, hogy a tanulási folyamat közben minél többször konstruktív, fejlesztő célú visszajelzést adjon a hallgatók teljesítményére vonatkozóan.	Önállóan (bizottsági értékelés esetén kollégáival közösen) és objektíven értékeli a hallgatók évközi vagy kurzuszáró teljesítményét, adott tanulási eredmények birtoklásának mértékét, a hallgató adott munkatevékenységre vagy feladatra elvégzésére való alkalmasságát.

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA- FELELŐSSÉG
Ismeri a Bloom-féle taxonómia lényegét, elemeit, szerveződési szintjeit és a „jó” feladat ismérveit.	Az adott szak MKKR szintjének és a kívánt kompetencia-szerveződési szintnek megfelelően határozza meg a tanulási eredmények értékelésének feladatait.	Törekszik rá, hogy az értékelési forma a lehető legjobban illeszkedjen az annak megfelelő oktatási és tanulási folyamathoz és az értékelni kívánt tanulási eredményekhez.	Az értékelés objektivitásáért és megbízhatóságáért, valamint az értékelés eredményéért felelősséget vállal.
Ismeri a hallgatói önértékelés funkcióit és a hallgatói teljesítményre gyakorolt hatását, valamint a portfólió szerepét az egyéni fejlődési út dokumentálásában.	A hallgatói önértékelést és a portfóliót, mint fejlesztési és értékelési módszert alkalmazza.	Nyitott új értékelési eljárások és módszerek kipróbálására és alkalmazására.	A hallgatói önértékeléshez, valamint a portfólió elkészítéséhez és értékeléséhez önállóan vagy kollégáival közösen szempontsort és értékelési kritériumokat dolgoz ki.

1.2. FELDOLGOZANDÓ TÉMAKÖRÖK

A tanulási eredmények elérését az alábbi témakörök feldolgozása biztosítja:

1.3. AZ ELSAJÁTÍTOTT TANULÁSI EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE

Az elsajátított tanulási eredmények értékelése önértékeléssel, önreflexióval, irányított feladatokkal és a saját tapasztalatok feldolgozásával történik.

Kedves Olvasó!

Kérem, gondolja át a következő kérdéseket és rögzítse válaszait!

Fordult-e már elő olyan eset az Ön oktatói praxisában, hogy egy hallgató pl. tantárgyi vizsga, szakdolgozat, portfólió, OTDK dolgozat, szigorlat, záróvizsga, szakmai gyakorlat, tanítási gyakorlat stb. során nyújtott teljesítményét **Ön másképp ítélte meg, mint oktatótársa**? Volt-e már „vitája” pl. a záróvizsgán az oktató kollégáival az érdemjegy kialakításakor? Ha igen/ha nem, Ön szerint mi volt ennek az oka?

Volt-e már példa arra az oktatói praxisában, hogy a **hallgató „reklamált” a vizsga után**, mert nem értett egyet az Ön által adott érdemjeggyel? Ha igen/ha nem, Ön szerint mi volt ennek az oka?

Érezte-e már úgy, hogy az Ön teljesítményét a saját önértékeléséhez képest **alul- vagy felülértékelték**? Ez hatással volt-e az Ön további teljesítményére?

Ha bármelyik kérdésre igennel válaszolt, mindenképpen érdemes továbbhaladnia a könyvben. Ha mindegyik kérdésre nemmel válaszolt, akkor gratulálok! Ebben az esetben Ön és az Önnel együtt dolgozó oktató kollégák mindig objektív, megbízható és érvényes módon értékelik a hallgatók teljesítményét. A könyvben való továbbhaladással további ötleteket, inspirációkat kaphat az értékelés-módszertani repertoárjának bővítéséhez.

2. A TANÍTÁS ÉS TANULÁS MINŐSÉGE

A felsőoktatást érintő változások – az egyre sokszínűbb hallgatói kör, a hallgatók tanulási problémái, a megváltozott tanulási szintek és szokások, a munka világának elvárásai, az ipar 4.0 koncepció, a nemzetköziesedés – kikényszerítik a tanítás újragondolását, a tanulást támogató környezet kialakítását. **A felsőoktatás környezetéből eredő kihívásokra a tanítási-tanulási folyamat minőségének növelésével lehet válaszolni.** Amikor minőségfejlesztésről beszélünk, akkor jellemzően a minőség növelésének olyan tényezőire gondolunk, mint például a jogszabályoknak való megfelelés, infrastruktúrafejlesztés, intézményi és program-akkreditáció, az oktatásszervezés formalizálható folyamatai, folyamatszabályozások, K+F tevékenységek, pályázati aktivitások, nemzetközi kapcsolatok, a hallgatók formális mutatói stb. Természetesen ott van a minőségi kritériumok között az oktatók végzettsége és tudományos fokozata, valamint citációs és Hirsch indexe. Ez utóbbi tényezők nagy súllyal esnek latba a nemzetközi rangsorok kialakításakor is. Egy valamiről azonban a legritkábban olvashatunk a minőségfejlesztési tervekben: a felsőoktatás legfontosabb küldetéséről, a tanulás és a tanítás minőségének fejlesztéséről. **Ennek egyik eszköze a TEA szemlélet, amelyet azért érdemes beemlíteni a mindennapi oktatói praxisba, mert eszközt ad arra, hogy javítani tudjuk a hallgatónk tanulási eredményességét. Ugyanakkor a hallgatók mellett sikeresebb teszi az oktatókat is és versenyelőnyt biztosít(hat) a felsőoktatási intézmény számára a képzési piacon (Farkas 2017).**

A TEA szemléletet meghatározó alapelvek az alábbi módokon, eszközökkel, megoldásokkal, jellemzőkkel járulnak hozzá a tanítás és tanulás eredményességéhez⁴:

1. Tanulási eredmény alapú követelménytámasztás

Az eredményes tanítás és tanulás egyik alapvető feltétele, hogy legyen követelménytámasztás a hallgatóval szemben, határozzuk meg a tantárgy teljesítéséhez, vagy a diploma megszerzéséhez szükséges követelményeket. **A követelmények tanulási eredményekben történő meghatározása biztosítja, hogy az elvárások egyértelműek, értelmezhetőek, világosak legyenek a hallgató, az oktató és a gyakorlati képzőhely számára is.** A tanulási folyamat elvárt tanulási eredményei azt határozzák meg, hogy a hallgató milyen tudás birtokában, milyen tevékenységek ellátására legyen képes az adott tanulási folyamat végére. Ezen kívül meghatározza azt is, hogy mindezt mennyire önállóan, milyen attitűddel és milyen mértékű felelősségvállalással legyen képes megtenni. A hallgató számára motiváló lehet, ha a tantárgy követelményeit tanulási eredményekben fogalmazzuk meg, hiszen így már a kurzust megelőzően tudja, hogy mit várunk el tőle, milyen követelményeknek kell megfelelnie, milyen szakmai feladatok ellátására lesz képes a tanulás (tantárgy) eredményeképpen.

⁴ Biggs & Tang, 2007, idézi Halász 2010 alapján saját kiegészítéssel és értelmezéssel

2. A tantárgyi követelmények, a tanítási-tanulási folyamat és az értékelés összhangjának biztosítása

A követelmények átgondolt TEA meghatározásán túl szükséges az elért tanulási eredményeknek (azon tudások, képességek, attitűdök, autonómia-felelősség elemek összességének, amit az egyén elsajátított és képes bizonyítani a tanulási folyamat befejezése után) objektív, megbízható, érvényes értékelése is. Szinte alig találunk utalást a felsőoktatási kurzusleírásokban az értékelésre és talán kerültünk már olyan helyzetbe, hogy ugyanazt a hallgatói teljesítményt mi magunk és egy másik kollégánk másképp értékelte. **Az értékelés a legfontosabb tanulástámogató eszköz, alapvetően meghatározza a tanulás eredményességét.** Ezért **az eredményes tanítás és tanulás másik alapfeltétele az elérni kívánt tanulási eredmények (követelmények), a tanítási-tanulási folyamat (cél, tananyagtartalom, idő, tanítási-tanulási stratégiák, módszerek, eszközök, munkaformák, feladatok, tanulástámogatás, tehetséggondozás, felzárkóztatás stb.) és az értékelés (diagnosztikus értékelés, előzetes tudás felmérése, fejlesztő értékelés, minősítő/összegző értékelés) közötti koherencia biztosítása.** Az értékelés folyamatát és eljárásait – a tanulási eredmények definiálásával egy időben – szintén a tanulási folyamatot megelőzően kell megtervezni és a félév elején elérhetővé kell tenni a hallgató számára is.

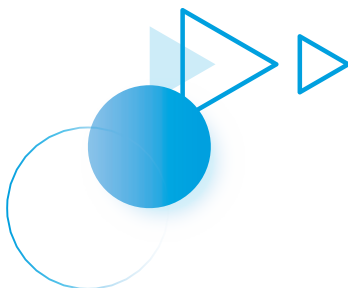
Az értékelés szempontjából kulcsfontosságú a tanulási eredmények minősége. Az értékelés csak abban az esetben lehetséges, ha a tanulási eredmények jól megfogalmazottak, azaz világosak, megfelelően részletezettek, a cselekvést jelentő ige megmutatja a tudás/képesség mélységét, kiterjedtségét, komplexitását, a tanulási eredmények kontextusba helyezettek, (szakma)specifikusak és (munka)tevékenységre alapozottak. **Ha a tanulási eredmények** megfelelnek az előzőekben leírt kritériumoknak, akkor **sok esetben már magukban foglalják az értékelési kritériumokat is.** A tanulási eredmények átgondolt kialakítása tehát nemcsak a megfelelő követelménytámasztás, hanem az értékelés szempontjából is meghatározó (Farkas 2018).

3. Hallgató- és tanulásközpontúság

A TEA gondolkodás középpontjában a hallgató és a tanulás áll. **Hallgatóközpontú attitűdről akkor beszélhetünk, ha képesek vagyunk őszinte érdeklődéssel és figyelemmel fordulni a hallgató felé, igyekszünk megismerni és megérteni őt.** A hallgatók nagyon sokszínűek. Eltérő iskolai végzettséggel, előzetes tapasztalattal, tudás- és kompetenciaszinttel, céllal, motivációval, szociokulturális háttérrel, szabadidővel, életkori sajátosságokkal rendelkeznek. A mai hallgatók dominánsan másképp tanulnak, mint az előző generációk. Állandó online jelenlétben élnek, a virtuális valóság mindennapi életük részévé vált, mások az információszerzési és tanulási szokásaik, máshogyan alkalmazkodnak a világhoz. El kell fogadnunk azt a tényt, hogy minden hallgató más, másképp tanul, más úton jut el a kitűzött céljig, másféle

tanulási és problémamegoldási stratégiái vannak. A kívánt tanulási eredményeket nem mi oktatók fejlesztjük ki a hallgatóban, azt csakis a hallgatók tudják kialakítani saját magukban. A hallgató tudja létrehozni a személyiségében bekövetkező változást, mert a hallgató a tudást nem csak befogadja, hanem létre is hozza. Mi oktatók megfelelő tanulási környezetet és olyan módszereket, eszközöket, tanítási stratégiákat, tanulástámogató eszközöket tudunk fejleszteni és alkalmazni, amelyek hatékonyan segítik a hallgatók tanulását. A célig vezető úton minden hallgató egyénileg megy végig, és minden hallgatónak – az előzetes tudásának és céljainak megfelelően – máshogyan és máshova fog beépülni az új tudás, más úton, más módszerekkel tud eljutni a célig. A tanítás folyamatában tehát nagyon kreatívnak és innovatívnak kell lennünk, hogy megteremtsük a fiatalokban rejlő értékek megmutatkozásához szükséges feltételeket. Sok munka. De komoly felelősségünk van ebben.

A tanulásközpontú megközelítés alatt azt értjük, hogy a hallgatók aktív tanulási tevékenysége áll a középpontban. Építünk a hallgatók előzetes tudására és tapasztalatára, a páros és csoportmunkákkal pedig támogatjuk a hallgatók egymástól való tanulásának lehetőségét, hiszen **minden hallgató maga is tudásforrás.** Megfelelő, életszerű tanulási környezetet hozunk létre, amelyben a hallgatókaktívtevékenységére épülő, szakmai kontextusokhoz, helyzetekhez kötődő tevékenységek a dominánsak. Fontos, hogy a hallgatók válaszokat, útmutatásokat kapjanak a jelenhez. Ha a tananyagot nem kapcsoljuk össze a valós élettel, akkor az üres információ marad a számukra.

1. táblázat: A tanítás- és tanulásközpontú szemlélet jellemzői⁵

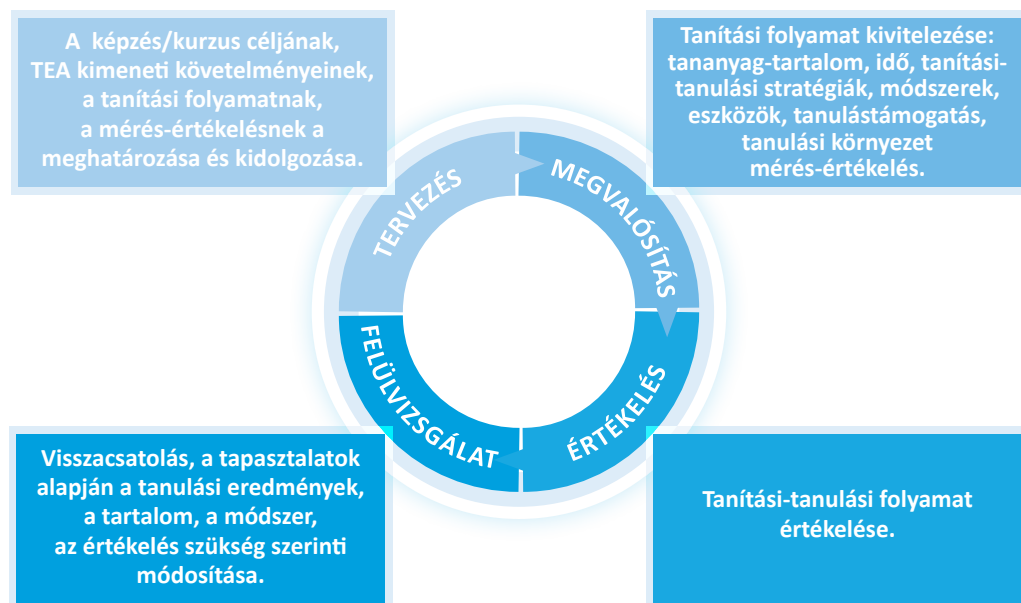
SZEMPONTOK	TANÍTÁS- ÉS TARTALOM-KÖZPONTÚ TERVEZÉS	HALLGATÓ- ÉS TANULÁS-KÖZPONTÚ TERVEZÉS
Az oktató alapkérdései	Mit tanítsak? Hogyan tanítsam?	Milyen felkészültséggel kell, hogy rendelkezzen a hallgató ahhoz, hogy a képzést követően képes legyen szakképzettségének megfelelő munkakörben eredményes és autonóm munkavégzésre?
A hallgató alapkérdései	Mit kell megtanulnom? Mit és milyen módon fognak számonkérni a vizsgán? Mit tudok? Ez mire lesz elég a vizsgán?	Miért tanulom? Hogyan tanuljam? Mit tudok? Hogyan tanuljak az értékelő visszajelzésekből? Mire leszek képes? Hogyan kapcsolódnak a tanultak a valós szakmai vagy személyes kontextusokhoz?
A tervezés kiindulópontja és logikája	Az oktató a hallgatók feltételezett tudásából kiindulva lépésről lépésre halad a cél eléréséig. Az oktató a tananyagtartalomra fókuszál.	Kimenet felőli építkezés: a képzés/ tantárgy kimeneti követelményeinek meghatározása tanulási eredményekben, majd a követelményekből „visszafele” tervezve a tanulási eredmények eléréséhez vezető tanítási-tanulási út (beleértve az értékelést is) tudatos megtervezése.
A tervezés fókusza	Tantervi tartalom, témakörök, tanári tevékenységek.	Tanulási eredmények elérését biztosító változatos módszerek, tanulástámogatás, fejlesztési folyamat, a hallgatók tevékenykedtetése.
Tanítási-tanulási folyamat szervezése	Dominánsan frontális oktatás, tanári aktivitás, egyirányú ismeretközvetítés. Cél a tananyag, az ismeretanyag „átadása”.	A hallgató aktív szereplője az órának, életszerű, szakmai kontextusokhoz kötődő, sokszínű tanulási környezet. A saját tanulásáért felelősséget vállaló hallgató, és a hallgató teljesítményére folyamatosan reflektáló tanár együttműködése. Cél a hallgató kompetenciafejlődésének támogatása.
Értékelés jellemzője	Minősítő értékelés, reprodukív számonkérés.	Diagnosztikus értékelés: a hallgatói jellemzők és előzetes kompetenciák feltárása. Fejlesztő értékelés: az előrehaladásról való – önértékelésre, a társak értékelésére és a tanári értékelésre épülő – visszajelzés. Minősítő értékelés: a (munka) tevékenységre való alkalmasság felmérése, a tanulási eredmények birtoklásának bizonyítása.

⁵ Vámos 2011 alapján saját kiegészítéssel

4. A tanítási-tanulási folyamat szakszerű megtervezése

A TEA gondolkodás a minőségfejlesztés eszközeként is értelmezhető, mivel **tudatosan felépített, célorientált és szakszerű tervezést, ütemezést biztosít**. A PDCA⁶ ciklus alkalmazása garantálja, hogy a folyamatokat a tervezéstől a megvalósításon át az értékelésig átgondoltan, a lépések logikai egymásra épülését figyelembe véve határozzuk meg (1. ábra).

1. ábra: A tanítás-tanulás folyamata a minőségbiztosítási PDCA ciklus rendszerében

5. Támogató szervezeti és vezetési feltételek

A TEA gondolkodás elsajátítása maga is egy tanulási folyamat az oktatók számára, amely nagyfokú innovativitást és elkötelezettséget igényel tőlük. A minőségfejlesztésről, a tanítás minőségéről, az oktatói kompetenciák fejlesztésének szükségességéről, a változás és változtatás igényéről szóló szakmai diskurzusok és az intézményvezetés elkötelezettsége biztosíthatja, hogy a TEA szemlélet a szervezeti kultúra részévé váljon és ne csak egy-egy oktató, esetleg tanszék „pilotprojektje” legyen.

⁶ PDCA: Plan-Do-Check-Act: Tervezés-Megvalósítás-Ellenőrzés-Értékelés/Korrekció (beavatkozás)

Ha Ön már fejlesztett TEA tantárgyleírást, akkor kérem, vegye elő. Keresse meg a számítógépén ugyanennek a tantárgyleírásnak a korábbi években használt változatát és hasonlítsa össze a két tantárgyleírást. Amennyiben Ön még nem rendelkezik saját TEA tantárgyleírással, úgy lapozzon az 1. számú melléklethez, ahol ugyanannak a tantárgynak a hagyományos és a TEA tantárgyleírását találja. Tanulmányozza át (akkor is, ha nem az Ön szakterületéhez tartozik) és hasonlítsa össze mindkét tantárgy (Matematika mérnököknek és Nemperes eljárások jogászoknak) hagyományos és TEA tantárgyleírását!

Elemezze az előnyöket és a hátrányokat!

Rögzítse tapasztalatait, gondolatait!

A hagyományos és a TEA tantárgyleírásokkal kapcsolatos megállapításaim, gondolataim, feljegyzéseim:

15

Bizonyára sokféle gondolatot megfogalmazott. Többek között azt, hogy a TEA tantárgyleírás hosszabb, kidolgozása több odafigyelést igényel, és a hallgatók talán el sem olvassák. Önnek igaza van ebben. A TEA tantárgyleírások kidolgozása jelentős munkabefektetést igényel az oktatótól. Befektetést a saját oktatói munkába és a hallgatók tanulási eredményességébe. Cserébe jóval átláthatóbbá válhat, hogy milyen ismereteket, és azokat milyen szinten és komplexitásban kell közvetíteni, milyen képességeket, attitűdöket, autonómia és felelősség elemeket kell fejleszteni ahhoz, hogy a hallgató a tantárgy eredményes teljesítésével képes legyen a megszerzett tudást alkalmazni, bizonyos munkafeladatokat, vagy tudományos tevékenységeket sikeresen elvégezni, illetve a képzés elvégzésével képes legyen az adott szakterület eredményes és autonóm művelésére. A hagyományos tantárgyleírások jellemzően az alábbi tartalmi elemekből állnak: tantárgy célja, tantárgy tartalma (témakörök), kötelező és ajánlott irodalom, számonkérés módja. Ha végiggondoljuk, hogy mi a legmarkánsabb különbség a hagyományos és a TEA tantárgyleírások között, akkor arra a következtetésre jutunk, hogy a hagyományos tantárgyleírásból pontosan a lényeg hiányzik, a következetes, pontos követelménytámasztás. **A cél meghatározása és a témakörök felsorolása nem helyettesíti a követelmények, azaz a hallgatóval szemben támasztott tartalmi elvárások meghatározását, vagyis azokat a tanulási eredményeket, amelyeket a fél év /tanév végére a hallgatónak – a tanulási folyamat eredményeképpen, a tantárgy/kurzus elvégzésével – optimális esetben el kell érnie, és amely tanulási eredmények alapján – a számonkérés eredményes teljesítésével – a hallgató jogosult a tantárgyi kreditek megszerzésére.**

Ha nincs követelménytámasztás, hogyan lehet objektíven, megbízhatón és érvényesen értékelni? A TEA tantárgyleírás meghatározza a kurzus elvárt követelményét, és **ha a tanulási eredmények jól vannak megfogalmazva** (azaz világosak, megfelelően részletezettek, a cselekvést jelentő ige megmutatja a tudás/képesség mélységét, kiterjedtségét, komplexitását, a tanulási eredmények kontextusba helyezettek és (szakma)specifikusak), **akkor azok magukban foglalják az értékelés kritériumait is! Az értékelés minőségét tehát alapvetően meghatározza a megfogalmazott TEA követelmények⁷ minősége! Az értékelés minősége pedig jelentősen befolyásolja a hallgató tanulását és tanulási eredményességét. A hallgatók úgy tanulnak, ahogy értékelik őket és nem úgy, ahogy tanítják őket.**

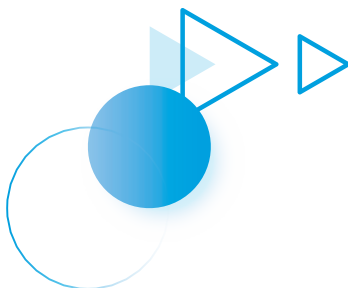
⁷ A képzési és tantárgyi követelmények TEA fejlesztéséhez hatékony módszertani támogatást nyújt Farkas Éva (2017): Tanulási eredmény alapú tanterv- és tantárgyfejlesztés a felsőoktatásban című könyve (Kiadó: Szegedi Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó). Leölthető: <http://mek.oszk.hu/18400/18497/18497.pdf>

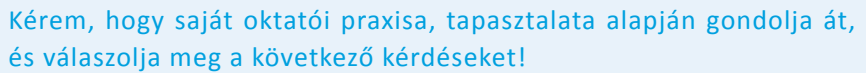
3. AZ ÉRTÉKELÉS SZEREPE ÉS FORMÁI A TANÍTÁSI-TANULÁSI FOLYAMATBAN

Az értékelés folyamatok, eljárások és módszerek összessége, amelynek célja, hogy meggyőződjünk arról, hogy a hallgatók elérték-e a kitűzött célokat, azaz a meghatározott és kívánt tanulási eredményeket.

Az értékelés a tanítási-tanulási folyamat egyik legfontosabb eleme, hiszen a motiválás, a tanulástámogatás és a minősítés klasszikus funkciói mellett a felsőoktatásban is meghatározó szerepet kap a hallgatók céljainak, előzetes tudásának és tapasztalatainak diagnosztizálása, valamint a hallgatók számára adott rendszeres fejlesztő célú visszajelzés. Mindezek együttesen járulnak hozzá a hallgatók tanulási eredményességének és hatékonyságának növeléséhez (Perjés – Héjja-Nagy 2017).

Az értékeléssel szemben támasztott követelmény, hogy objektív, megbízható és érvényes legyen. Ezt többek között akkor lehet biztosítani, ha az értékelés kritériumai konkrétan meghatározottak. A képzés kimeneti követelményeit leíró tanulási eredmények alapos és átgondolt kidolgozása jelentősen megkönnyíti az értékelést, mivel a tanulási eredmények sok esetben már magukban foglalják az értékelési kritériumokat is. Ugyanakkor a felsőoktatási tantárgyleírásokban a legritkább esetben találkozunk pontos követelmény meghatározással és az elvárt követelmények értékelésére vonatkozó részletes szempontrendszerrel (lásd 2. fejezet és 1. számú melléklet).

- Ön hogyan értékeli a hallgatók fejlődését, teljesítményét?
- Milyen értékelési formákat és módszereket szokott alkalmazni?
- Hogyan alakítja ki az értékelés szempontjait, kritériumait?
- Milyen jó gyakorlatok alakultak ki az értékelés területén?
- Mi jelenti az Ön számára a legnagyobb nehézséget az értékelésben?
- Vannak-e egységes követelmények, értékelési kritériumok az azonos tárgyat tanító kollégáknál? Ha igen, hogyan alakítják ki ezeket?
- Vannak-e olyan értékelési alkalmak, ahol az oktató kollégákkal közösen értékelik a hallgatók felkészültségét, fejlődését; ennek milyen eredményei, nehézségei vannak?
- Az Ön tantárgyleírása tartalmazza a hallgatók teljesítményére vonatkozó értékelés részletes kritériumait?

[illegible]

3.1. AZ ÉRTÉKELÉS FUNKCIÓI

Az értékelés többféle funkciót tölthet be a tanítási-tanulási folyamatban. Saját szakmai tapasztalatom alapján az értékelés **legfontosabb funkciója a hallgató kompetenciáinak fejlesztése, valamint a hallgató tanulásának támogatása**. Személy szerint az értékelést nem a tanulási folyamat lezárásnak tekintem (még a szummatív értékelést sem), hanem a tanulási folyamat „meghosszabbításának”. Az értékelési szempontok alapján például jól fejleszthetőek a hallgató társas és személyes kompetenciái (például értékelő megbeszéléssel), amelyek fejlesztését órakeretben, direkt módszerekkel nemigen tudjuk eredményesen megvalósítani. A jó értékelés támogatja a tanulást (például a fejlesztő értékelés) és fejleszti a tanítási és tanulási folyamatot.

Szintén kiemelendőnek tartom, hogy az értékelés kommunikációt eredményez az oktató és a hallgató között, amely elősegíti a hallgató megismerését, megértését és elfogadását, illetve a hallgató és az oktató közötti kölcsönös tiszteletre épülő partneri viszony kialakítását.

A tantárgy jellegétől és a hallgatók létszámától függően további jellemző funkciók lehetnek⁸:

- **Helyzetfeltárás, diagnosztizálás:** tájékozódás és információszerzés arról, hogy a hallgatók milyen előzetes tudással, képességekkel, attitűdökkel, célokkal, motivációkkal rendelkeznek a képzés/modul/gyakorlat/tantárgy megkezdése előtt. A tájékozódáshoz nem feltétlenül kell „szabályos” mérőeszközt alkalmazni. A kurzus első óráján történő szóbeli beszélgetés számos hasznos információt adhat az oktató számára a hallgatók érdeklődéséről, előzetes tudásáról, motivációiról, céljairól. Az „elvesztegetett” óra sokszorosan megtérül, mert pontosabban meg tudjuk határozni a szükséges tananyagtartalmat, jobban tudunk igazodni a hallgatói igényekhez, eredményesebb kapcsolatot tudunk kialakítani a hallgatókkal, ezek pedig pozitív hatással vannak a tanulásra.
- **Visszacsatolás:** visszajelzés arról, hogy a hallgató hogyan halad, hol tart a kitűzött célok (tanulási eredmények) elérésében. A hallgató teljesítményére minden órán adhatunk visszajelzést szóban. Élünk bátran a dicséret eszközével, ugyanakkor mindig pontosítsuk, illetve javítsuk a hibás tudástartalmakat, beidegződéseket.
- **Tájékoztatás:** információ adott időpillanatban (például félévközi számonkéréssel vagy önellenőrzéssel) a hallgató által birtokolt tanulási eredményekről és azok szintjeiről.

⁸ Báthory 1997, Csapó 2005, Molnár-Vígh 2014, Vidákovich 1990 alapján saját kiegészítéssel

- **Motiválás:** a jól alkalmazott értékelés a hallgatókat jobb teljesítmény elérésére ösztönzi; hiszen az értékelés – optimális esetben – pozitív megerősítés a hallgató számára, és a legfőbb motiváló erő a sikerélmény.
- **Minősítés, szelektálás:** egy tanulási egység (képzés/gyakorlat/modul/tantárgy) végén globális képet ad arról, hogy a hallgató milyen mértékben birtokolja a kívánt tanulási eredményeket.

3.2. AZ ÉRTÉKELÉS TÍPUSAI

A tanítási-tanulási folyamatban elfoglalt helye alapján megkülönböztetünk **diagnosztikus, formatív és szummatív értékelést**. Bár mindhárom értékelésnek helye van a felsőoktatási gyakorlatban, mégis a hallgatók teljesítményértékelésekor dominánsan a szummatív/összegző értékelést alkalmazzuk, és kevés példa van a diagnosztikus és fejlesztő értékelésre.

2. ábra: Az értékelés típusai a tanítási folyamatban elfoglalt helye alapján⁹

	DIAGNOSZTIKUS (helyzetfeltáró)	FORMATÍV (segítő, formáló, fejlesztő)	SZUMMATÍV (összegző, lezáró, minősítő)
Tanítási folyamatban elfoglalt helye	A tanulási folyamat kezdetén, a képzés/tantárgy/gyakorlat megkezdése előtt. Tájékoztató, előzetes tudás felmérése.	Tanítási-tanulási folyamat közben.	Tanulási folyamat (képzés/tantárgy/gyakorlat) végén.
Funkciója	Tájékoztató, előzetes tudás és kompetenciák felmérése, validáció, hallgató megismerése, hallgatói célok, motivációk, attitűdök megismerése, a tanulás támogatása, kommunikáció a hallgató és az oktató között, a tanítási folyamat segítése és fejlesztése (hogy ne „vakon” tanítsunk).	Fejlesztés, támogatás, motiválás, megerősítés, visszacsatolás, a tanulási folyamat segítése és fejlesztése, a tanulás támogatása, a hallgató kompetenciáinak fejlesztése, a hallgató megismerése, kommunikáció a hallgató és az oktató között.	Minősítés, szelektálás, a hallgató teljesítményének a minősítése, a meghatározott tanulási eredmények birtoklásának, illetve annak mértékének és minőségének az értékelése, kredittel és minősítéssel (pl. osztállyal) történő elismerése.

⁹Scriven (1967) idézi Báthory (1997) és Vidákovich (1990) alapján saját kiegészítéssel és példákkal.

DIAGNOSZTIKUS (helyzetfeltáró)	FORMATÍV (segítő, formáló, fejlesztő)	SZUMMATÍV (összegző, lezáró, minősítő)
-----------------------------------	---	--

Célja	<p>Célja lehet a hallgatók megismerése, információszerzés a hallgatóról (céljairól, motivációjáról, attitűdjéről, érdeklődési köréről, jövőbeli terveiről, előzetes ismereteiről stb.).</p> <p>Célja lehet a hatékonyság javítása, annak feltárása, hogy a hallgatók rendelkeznek-e az adott képzés/tananyag elsajátításához szükséges elméleti és/vagy gyakorlati ismeretekkel, gondolkodási műveletekkel.</p> <p>A diagnosztikus értékelés során nem a minősítés a cél, ezért ebben az esetben a hallgatói teljesítményeket nem minősítjük, nem osztályozzuk. Ha a diagnosztikus értékelés során kiderül, hogy a hallgatók előzetes ismeretei hiányosak, és ez gátolja az adott képzésben/tantárgyban való eredményes tanulást vagy továbbhaladást, akkor a képzés során ezeket vagy korrigálni és pótolni kell, vagy fel kell hívni a hallgató figyelmét, hogy milyen módon tudja (önállóan) pótolni a szükséges ismereteket.</p>	<p>Információt ad az oktatónak és a hallgatónak a tanulási folyamatban való előrehaladásról, a tanulás eredményességéről, az elvárt tanulási eredmények eléréséhez vezető útról. Lehetőséget ad a megerősítésre, a pozitív visszacsatolásra, a motiváció fenntartására és növelésre, a sikerek visszajelzésére, a hibák, hiányosságok, gyengeségek feltárására és korrigálására, a tanítási és tanulási folyamat módosítására, fejlesztésére.</p>	<p>Célja, hogy átfogó képet kapjunk a hallgató tudásáról, hogy birtokolja-e, illetve milyen mértékben birtokolja az elvárt tanulási eredményeket, alkalmas-e adott (munka) tevékenység szakszerű ellátására, illetve hogy a kíváncsatos szinthez képest hogyan teljesít valaki. Cél továbbá a hallgató számára visszajelzés nyújtása az általa birtokolt tanulási eredményekről és ezek képzési/tantárgyi követelményekhez való viszonyáról.</p>
-------	--	---	--

DIAGNOSZTIKUS (helyzetfeltáró)	FORMATÍV (segítő, formáló, fejlesztő)	SZUMMATÍV (összegző, lezáró, minősítő)
-----------------------------------	---	--

Célja	Célja lehet pl. az előzetes tudásszintek alapján történő csoportba sorolás (pl. informatikai, nyelvi, szakmai gyakorlati tárgyak esetén), illetve a nem formális tanulási környezetben szerzett előzetes tudás felmérése és a formális képzésbe történő beszámítása, kredittel történő elismerése (validálása).	A fejlesztő értékelés a tanulási eredmények meghatározott részére (résztudásra) irányul, nem osztályozunk, szöveges (szóbeli vagy írásbeli) visszajelzést adunk.	A minősítő értékelés a munka- vagy tudományos tevékenységre való alkalmasság, a szakmai cselekvőképesség felmérésére és értékelésére szolgál (különösen igaz ez a zárógyakorlat, záróvizsga esetében). A minősítő értékelés a felsőoktatásban ötfokozatú érdemjeggyel vagy háromfokozatú minősítéssel vagy aláírás megadásával zárul.
Eszközei, módszerei	Önértékelés, teszt, beszélgetés, interjú, gyakorlati feladat, megfigyelés, portfólió stb.	Önértékelés, társak értékelése, oktatói értékelés, értékelő megbeszélések, tanulási napló, munkanapló, portfólió stb.	Írásbeli, szóbeli vizsga, projektfeladat, szakdolgozat, diplomadolgozat, zárógyakorlat, vizsgaremek, portfólió stb.

PÉLDA

A 2. számú mellékletben az osztatlan könyvtárostanárra mesterszak online közösségfejlesztés című kurzusához készített előzetes tudásmérő eszközt talál. A kurzus oktatója arra kéri a levelezős hallgatókat, hogy az előzetes tudásmérőt az első konzultációs nap előtt legalább 1 héttel töltsék ki papír alapon vagy elektronikusan¹⁰. Nagyon jó megoldás az előzetes tudás felmérése, amelynek a célja, hogy az oktató információt kapjon a hallgatók témával kapcsolatos előzetes tudásáról és azok mélységéről. Ez rendkívül fontos információ az oktató számára különösen a levelező képzés esetében, ahol kevesebb óraszámban találkozunk a hallgatókkal. A tudásmérés eredményeinek tükrében az oktató átgondoltabban, az adott hallgatói célcsoporthoz illeszkedően tudja megtervezni a kurzus tartalmát. Tisztában van vele, hogy milyen szintről indítsa a kurzust, mely témakörökre kell nagyobb hangsúlyt fektetni, hogyan tud építeni a hallgatók előzetes tudására, az óra melyik pontján tudja eredményesen bevonni a hallgatókat az óra menetébe. A mérőeszköz eredeti célja az előzetes tudás felmérése, ugyanakkor más funkcióra is használható, például önértékelésre vagy a kurzus ismeretanyagában történő előrehaladás ellenőrzésére.

Az értékelés során a felmért tanulási eredményeket mindig összehasonlítjuk valamivel, azaz viszonyítjuk valamihez. Viszonyítás alapján az értékelés háromféle lehet:

KRITÉRIUMORIENTÁLT ÉRTÉKELÉS

A kritériumorientált értékelés a leggyakrabban alkalmazott értékelési forma, amelynek során azt vizsgáljuk, hogy a hallgató elsajátította-e a továbbhaladáshoz, a vizsga teljesítéséhez (félévi vizsga, kollokvium, szigorlat, nyelvvizsga) szükséges szintet. A kritériumorientált értékelés eredményorientált, kiindulópontja a követelmény, az elvárt teljesítmény. A vizsgák (pl. félévi vizsga, záróvizsga) során **a hallgatók teljesítményét az előre meghatározott követelményekhez (tanulási eredményekhez) viszonyítjuk**, és ez alapján állapítjuk meg a teljesítmény „értékét”, az érdemjegyet.

¹⁰Az előzetes tudásmérő elektronikus változata itt érhető el: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf1SP1G0gPEXkde2P7ka2aDhzZ9m5_e5pVvLG6uDjtZJB8KQA/viewform

Ennek előfeltétele a pontosan, mérhető és értékelhető módon kidolgozott követelmény-támasztás, például az adott tantárgy tanulási eredmény alapú követelményleírása, vagy a szakdolgozattal szemben megfogalmazott elvárások, vagy a záróvizsga követelményei. **A kérdés az, hogy ezek a kritériumok valóban világosan megfogalmazott és definiált, objektíven mérhető követelmények, vagy az adott oktató szubjektív elvárásait, saját tudásképét tükrözik?**

A kritériumorientált értékelést alkalmazhatjuk a tanulási folyamat közben is fejlesztő céllal, és a tanulási folyamat végén minősítő jelleggel. Ebben az esetben az előre meghatározott tanulási eredmények jelentik azt a viszonyítási pontot (referenciát), amelyhez képest különféle értékelési formákkal és módszerekkel megállapítható, hogy a hallgató hol tart a kívánt tanulási eredmények elsajátításában, hogy birtokolja-e az elvárt tanulási eredményeket, illetve a hallgató által nyújtott teljesítmény milyen mértékben felel meg az előre meghatározott követelményeknek.

NORMAORIENTÁLT ÉRTÉKELÉS

A normatív értékelés teljesítményorientált értékelés, **a hallgató teljesítményét a többi hallgató teljesítményével vetjük össze és egyfajta sorrendet állítunk fel a hallgatók között.** Minden tudományos- (pl. OTDK), szakmai-, tanulmányi-, művészeti- vagy sportverseny normatív értékelés, mivel a versenyzők egymáshoz viszonyított teljesítményét vizsgálja. Normatív értékelés a felsőoktatási bemeneti kompetencia-mérés is. A tanítási-tanulási folyamatban helyet kaphat a normatív értékelés, ha fejlesztési célból arra vagyunk kíváncsiak, hogy egy adott időpillanatban mit tudnak, mire képesek a hallgatók a többiekhez képest egy adott ismeretből, munkafolyamatból, tanulási eredményből. Versengő típusú hallgatóknál ennek motiváló ereje lehet. Ugyanakkor körültekintően kell eljárni abban a tekintetben, hogy a kevésbé jól teljesítő hallgatók számára ez a típusú értékelés ne legyen megsegyenítő, vagy demotiváló.

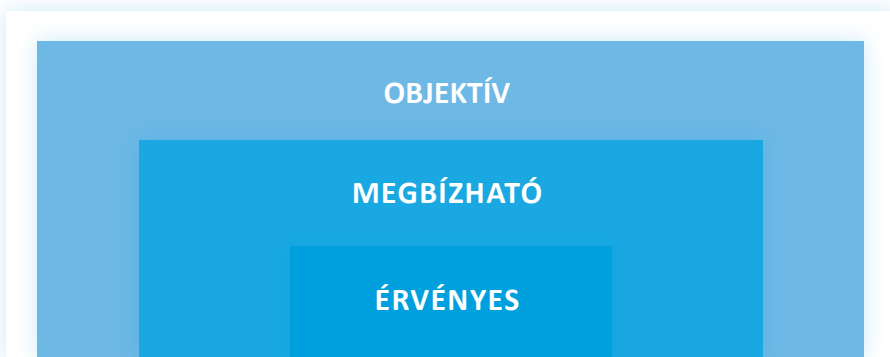
INDIVIDUUMRA ORIENTÁLT ÉRTÉKELÉS

Az értékelés során mindenképpen érdemes figyelembe venni a hallgató korábbi teljesítményét, azaz **a hallgató teljesítményét a korábbi önmagához viszonyítani,** amelynek során a hallgató fejlődésének változását, mértékét vizsgáljuk és fejlesztjük az önismeretét. Ez az értékelés a gyengébben teljesítő hallgatóknál is lehet pozitív és motiváló

jellegű, mivel nem függ a csoporthoz vagy kritériumhoz viszonyított teljesítményétől. Az individuumra orientált értékelés lehetőséget ad arra, hogy a hallgatót „szembesítsük” azzal, hogy mit tanult, mit tud, mit ért, mire képes, milyen feladatokat, tevékenységeket képes elvégezni, ezáltal a hallgató is látja a tanulás hasznát, a tanulás hozzáadott értékét. Ebben az értelemben az **egyéni változásokat alapul vevő értékelés a hallgatók motiválásának tudatosan alkalmazható eszköze is lehet.** A felsőoktatásban kevés lehetőség van az individuumra orientált értékelésre, hiszen lehet, hogy csak egy kurzus keretében találkozunk a hallgatóval a képzés során. A nappali tagozatosok kompetencia fejlődését a heti rendszerességű találkozás során könnyebb figyelembe venni, ugyanakkor a levelezős hallgatók konzultációja jellemzően tömbösített formában valósul meg, és előfordulhat, hogy a félév során csak egy alkalommal találkozunk a hallgatóval. Szintén korlátozottan alkalmazható az individuumra orientált értékelés a nagy létszámú hallgatói csoportoknál. Azonban ebben az esetben is érdemes visszajelzést adni a hallgatók számára az írásbeli vagy szóbeli vizsga tapasztalatairól, a jellemző hibákról, hiányosságokról. Ezt többféleképpen megtehetjük: pl. ha egy adott időpontban lehetőséget adunk az írásbeli dolgozatok megtekintésére, de a Coospace-n, vagy több féléven áthúzódó tantárgyaknál a következő félév első óráján is adhatunk visszajelzést a hallgatók számára.

3.3.AZ ÉRTÉKELÉssel SZEMBEN TÁMASZTOTT KÖVETELMÉNYEK

Az értékelés fontos alapelve, hogy ne a hallgatót (pl. a kinézetét, ruházatát, korábbi érdemjegyeit), hanem **a hallgató teljesítményét értékelje az oktató.** Az értékelés a teljesítményre, és ne a személyiségre vagy a feltételezett motivációra irányuljon. A hallgatók teljesítményének értékelésével szemben támasztott elvárás, hogy ne csak hozzávetőlegesen becsüljük meg a hallgató tanulási eredményeit, hanem objektív, megbízható és érvényes módon mérjük és értékeljük azokat.

Az **objektivitás** megvalósulása azt biztosítja, hogy az értékelés eredménye tárgyilagos legyen, azaz **független a felmérést és az értékelést végző személyétől, annak szubjektív értékítéletétől, saját tudásképtől, tudásfelfogásától.** Az objektivitást az írásbeli vizsgatevékenységgel lehet a leginkább biztosítani, ha az írásbeli feladathoz értékelési útmutatót készítünk, amely részletes, pontos megfogalmazást, félreérthetetlen pontozási szabályzatot tartalmaz az értékelést végző személy számára.

Aki értékelt már szak- és diplomadolgozatot vagy OTDK dolgozatot¹¹, számos tapasztalata lehet arról, hogy bár viszonylag részletesen meg vannak határozva az értékelési szempontok mégis nagy különbség lehet két bíráló véleménye között, szélsőséges esetben ugyanarra a dolgozatra az egyik bíráló 50 pontot és ötöst, míg a másik 23 pontot és kettest is adhat. Ha ez így történik, akkor az értékelési szempontok mégsem elég alaposan kidolgozottak. Szétnézve a felsőoktatási intézmények honlapjain, a legkülönbözőbb szak- és diplomadolgozati értékelési szempontsorokkal és értékelőlapokkal találkozhatunk. Olyan intézet is előfordul, ahol nincsenek kidolgozott szempontok a szakdolgozat értékeléséhez, az oktató „szabadon” értékelheti és minősítheti a hallgató munkáját.

PÉLDA

A 3/1. számú mellékletben egy részletesen kidolgozott elméleti jellegű diplomadolgozat értékelési szempontrendszerét láthatjuk. Egy ilyen jellegű értékelőlap nagy lépést jelent az objektív(ebb) értékelés felé. Ugyanakkor nehéz eldönteni, hogy például „az eredmények megbízhatósága, következtetések bizonyítása” szempontnál mi alapján adjunk pontot a 0 és 24 között? A 3/2. számú mellékletben található szakdolgozati bírálati szempontsor pontosabb útmutatást ad az egyes szempontok részpontszámainak meghatározásában.

Szóbeli vizsga esetében szintén értékelési útmutatóval biztosíthatjuk az objektivitást, amely tartalmazza azokat a tényeket, kulcsszavakat, összefüggéseket, amelyeket a feleletnek, kiselőadásnak tartalmaznia kell.

Visszatérve az OTDK-ra, szakterületenként kis mértékben változnak a követelmények, de az OTDK konferencián a pályamunka szóbeli bemutatására 10 perc áll rendelkezésre, amelyet vita követ. Az előadás értékelését a szakma elismert képviselőiből álló zsűri végzi.

¹¹OTDK pályamunkák értékelési követelményei elérhetőek az OTDK honlapján: <http://otdk.hu/hu/palyamunkak-kovetelmenyei>

A dolgozatok szóbeli bemutatásának értékelési szempontjai, pontszámai az alábbiak:

1. A bemutatás időtartama; mennyire összefogott, gazdaságos, befejezett, időarányos az előadás: 0–5 pont
2. Az előadás tartalma: 0–25 pont
3. Az előadás stílusa (szabad előadás, felolvasás, nyelvhelyesség, szabatoság): 0–5 pont
4. Az előadás szemléletessége: 0–5 pont
5. Az előadás logikai szerkezete: 0–5 pont
6. Az előadó tudományos vitakészsége: 0–5 pont

Az értékelés meghatározó szempontja az előadás tartalma, de az egyéb, fentebb felsorolt szempontokat azonos súllyal veszi figyelembe a zsűri.

Fontos erény, és segíti az értékelést, hogy a szempontok és az azokra adható pontszámok maximum értékei meg vannak határozva. De vajon milyen érveléssel tudnánk alátámasztani azt a döntésünket, hogy az előadás tartalmára 23 vagy 17, esetleg 13 pontot adtunk, és ezzel valakit talán az első helyezéshez vagy éppen az utolsó helyhez „segítettünk” hozzá?

PÉLDA

A 4. számú mellékletben az OTDT Orvos- és Egészségtudományi Szekciójának felhívása alapján fejlesztett, részletes szempontokat és kritériumokat tartalmazó értékelőlap található. Ez az értékelőrendszer a gyakorlatban jó alkalmazható, a bizottsági tagok részére egyértelmű támpontot jelent a pontszámok meghatározásához. Nagyon konkrét, de a 0-2, vagy 0-4 pont közötti értékelési intervallum mégis hagy rugalmasságot az értékelő számára. Egy ilyen szempontrendszer a hallgatót is segíti az előadásra történő felkészülésben, és számára is egyértelművé válik, hogy milyen szempontok alapján fogják értékelni a teljesítményét.

A felsőoktatási intézményekben a szóbeli kollokviumoknál szinte egyáltalán nem alkalmaznak objektív és megbízható értékelési kritériumrendszert az oktatók, de sok esetben a nagy jelentőségű záróvizsga esetében is hiányzik a követelmény és értékelési kritériumrendszer meghatározása. Gyakorlati vizsgánál (ahol az értékelés követelményeit talán a legkönnyebb meghatározni) a feladatok ki-dolgozásán túl szükséges egy részletes folyamatleírás és értékelési szempontsor az értékelést végző személy részére az objektivitás biztosításához.

A **reliabilitás**, azaz a **megbízhatóság** azt jelenti, hogy a mérőeszközünk jól mérje azt, aminek a mérésére kidolgoztuk, és a megismételt értékelés során is azonos eredményt kapjunk. A kérdések és válaszok illeszkedjenek az elvárt TEA követelményekhez, a felméréssel érintett hallgatók tudásszintjéhez, és az értékelni kívánt kompetenciaszerveződési szinthez. Ebben az értelemben rendkívül fontos, hogy a tanulási eredmények egyértelműen jelöljék ki hogy – Bloom tudásszerveződési taxonómiája¹² alapján – **milyen szintű kompetenciaszerveződési szintet akarunk fejleszteni, mérni és értékelni**. Más módszerrel és feladattípussal mérünk egy tudás-felidézés, megértés vagy alkalmazás szintet (bővebben lásd 4.2. fejezet). Fontos, hogy például a tesztek változatos feladattípusokat tartalmazzanak, és ne lehessen pusztán logikai úton kikövetkeztetni a válaszokat. Az értékelés eredményét ne befolyásolják az értékeléstől független dolgok, pl. kontraszthatás¹³, íráskép, hallgató megjelenése és viselkedése stb.

A **validitás**, azaz az **érvényesség** követelménye azt biztosítja, hogy valóban azt mérjük, amit mérni és értékelni szeretnénk, azaz a TEA követelmények, a tananyagtartalom és az értékelés szempontjai összhangban legyenek egymással. Egyrészt azt értékeljük, amit a tantárgy kimeneti követelményeiben rögzítettünk, aminek az elsajátítását célul tűztük ki, és a tanítási folyamat során fejlesztettünk. Másrészt, például ha egy konkrét szakmai produktum elvégzésére/elkészítésére (munkatevékenységre) való alkalmasságot akarunk mérni, akkor ne mérjük az „akadémiai” tudást és a minősítés (érdemjegy) kialakításakor ne vegyük figyelembe a hallgató szorgalmát, kifejezőkészségét, helyesírását, munkához való hozzáállását vagy azt, hogy késik-e az órákról. A hallgató magatartásának értékelését az arra szolgáló egyéb minősítési formákban, például szóbeli értékelésben kell kifejezésre juttatni. Természetesen az értékelésnél figyelembe vehetjük például a helyesírást is (egy írásbeli munkánál), de akkor ez a szempont is szerepeljen az értékelés követelményei között.

Az értékelés objektivitását, megbízhatóságát és érvényességét a fentebb részletezett szakmai szempontokon túl további tényezők is befolyásolhatják, illetve torzíthatják, úgymint:

- az oktató hallgató iránti rokon- vagy ellenszenve;
- kontraszthatás kiváló, vagy nagyon gyenge hallgatói produkció egymásutánisága esetén;
- oktató egyénisége, ideái, szemlélete, gondolkodása, beidegződései, előfeltevései, nyílt és látens elvárásai, tekintélyelvűsége;

¹²Bloom és követői szerint a tudás hat egymásra épülő, egymással hierarchikus viszonyban álló szinten rendezhető el: felidézés, megértés, alkalmazás, elemzés, értékelés, alkotás (Bloom 1956).

¹³A kontraszthatás kiváló vagy nagyon gyenge hallgatói produkciók után következik be: egy magas színvonalú feleletet követően a közepes teljesítményt tényleges értékénél alacsonyabba minősíti az oktató.

- az oktató szubjektív tudásképe, tudásfelfogása;
- a hallgatóról (vagy rokonairól, barátairól) kapott/tudott információ;
- sztereotípiák, „beskatulyázás” (például az első benyomás, az első jó jegy, vagy gyenge felelet alapján, a hallgató más környezetben, például szakesten való viselkedése alapján);
- hallgató egyénisége (mit vár el az oktató, milyen legyen a hallgató, például határozott, talpraesett, magabiztos, legyenek önálló gondolatai vagy visszahúzódó, csendes, szerény stb. legyen);
- teljesítményelvárás, Pygmalion effektus (önbeteljesítő jóslat) – amikor az oktató hallgatóval szembeni előzetes elvárásai olyan hallgatói viselkedési megnyilvánulásokat hoznak létre, melyek hatására a pozitív vagy negatív tanári elvárások beigazolódnak;
- „halo-effektus” vagy holdudvarhatás – lényege, hogy egyetlen benyomás alapján vonunk le – többnyire téves – következtetéseket a hallgatóra vonatkozóan. Egy kedves, udvarias, szép esztétikai külalakkal dolgozó hallgatóról könnyebben gondolja az oktató, hogy jó tanuló, míg egy fegyelmezetlen, előnytelenül öltözködő, esetleg tetovált, testékszert viselő, vagy csúnyán író hallgatóról gyengébb teljesítményt feltételez. *(Cserné 1986)*

3.4. AZ ÉRTÉKELÉS FELSŐOKTATÁSI SAJÁTOSSÁGAI

Az értékelés előző fejezetekben felvázolt szakmai folyamatainak megvalósítását számos – a felsőoktatás sajátosságaiból adódó – tényező nehezíti. Figyelembe kell venni, hogy a hallgatók teljesen más oktatási-, képzési-, módszertani-, és értékelési eljárásokkal, elvárásokkal találkoznak a felsőoktatásban, mint a középiskolában. Ezért a hallgatókkal először meg kell értetni a felsőoktatásban folyó tanítás és tanulás sajátosságait, el kell magyarázni a TEA követelményeket és értékelési kritériumokat.

Nehézséget okoz, hogy más értékelési eljárásokat alkalmazhatunk haszonnal a nappali és a levelező tagozatos hallgatóknál. A nappali tagozatos hallgatók heti rendszerességgel látogatják az órákat (bár az előadások látogatása nem kötelező a hallgatók számára), a levelező tagozatos hallgatókkal azonban egy félévben általában egyszer, legfeljebb két alkalommal találkozik az oktató tömbösített óra keretében, jellemzően hétvégenként, amely konzultációkon a hallgatók a munkahelyi kötelezettségeik miatt sok esetben csak korlátozottan tudnak jelen lenni. Ennek megfelelően a nappali tagozatos hallgatóknál több lehetőség van a hallgatók aktív tevékenykedtetésére és a fejlesztő értékelésre. A levelező tagozatos hallgatóknak viszont több tanulástámogatásra van szükségük az eredményes tanuláshoz. Szintén befolyásolhatja az értékelés minőségét a hallgatói létszám. Más értékelési eljárásokat és módszereket lehet alkalmazni

kisebb és nagyobb létszámú csoportoknál. Ez utóbbiaknál a személyre szabott visszajelzésre korlátozott a lehetőség. Ilyen esetben csoportszinten érdemes visszajelzést adni a vizsga tapasztalatairól. Szintén más módszerek alkalmazhatóak az elméleti és a gyakorlati tárgyak esetében. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy a hallgató céljait, motivációit, előzetesen megszerzett tudását és kompetenciáit – az esetek többségében – nem ismeri az oktató, mivel a kurzus elején a diagnosztikus értékelés és előzetes tudás felmérése nem jellemző a felsőoktatásban. Az oktató ezért sokszor „vakon” tanít. Az individuumra orientált értékelésnek nagyon kevés terepe van a felsőoktatásban, mert a felsőoktatási tanterv tantárgyakra, kurzusokra tagolt, és az oktató a tanulási folyamat egy meghatározott szakaszában (egy félévben vagy egy tantárgy keretében) találkozik a hallgatóval, így nem tudja nyomon követni a szemesztereken átívelő, önmagához viszonyított fejlődését (*Perjés – Héjja-Nagy 2017*).

Ezek a felsőoktatási „specialitások” azonban nem azt jelentik, hogy nincs lehetőség az individuumra orientált és a fejlesztő értékelésre, vagy az objektív értékelés megvalósítására, sokkal inkább azt jelentik, hogy olyan új, innovatív megoldásokat kell találni a hallgatói teljesítmények értékelésére, amelyekkel minden körülmény ellenére növelni tudjuk a hallgatók eredményes tanulásának esélyét. Ennek egyik módszere lehet például az önértékelés vagy a portfólió. És azt se felejtjük el, hogy az értékelés nem csak fizikai térben, hanem online tanulási környezetben is történhet, például a Coospace vagy a közösségi média adta lehetőségeket kihasználva. További felsőoktatási sajátosság, hogy a felsőoktatási képzési programok MAB akkreditációs követelményrendszere¹⁴ a kurzusok szintjén nem írja elő sem a követelmények TEA leírását, sem a tanítási folyamat, sem az értékelő rendszer részletes szakmai kidolgozását. De ha felelősen gondolkodunk minőségről, fejlesztésről, és fontos számunkra a hallgató, és az ő kompetenciafejlődése, akkor – a szakmai igényesség és a tanulás-tanítási folyamat eredményessége érdekében – javasolt mindegyik elem alapos átgondolása, kidolgozása és rögzítése a tantárgyleírásban még akkor is, ha azt jogszabály (vagy a MAB akkreditációs követelmény) nem írja elő.

4. AZ ÉRTÉKELÉS FOLYAMATA ÉS SZEMPONTJAI

Az értékelés a tanulási folyamat szerves része, amely egyrészt „meghosszabbítja” a tanulás folyamatát, másrészt pozitív hatással lehet a hallgató tanulási motivációjára és befolyásolhatja viszonyulását a tanuláshoz, a témához, az oktatóhoz (Golnhofer 2000). Az értékelés felelősségteljes feladat, ezért annak folyamatát és minden elemét a tanítási-tanulási folyamatot (a képzés /tantárgy tanítását) megelőzően, a képzési/tantárgyi követelmények meg-

¹⁴ A szakindítási dokumentum tantárgyi program, tantárgyleírások megnevezésű űrlapjai képzési szintenként megtalálhatók a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság honlapján a „Beadványok” menüpontban: http://www.mab.hu/web/index.php?option=com_content&view=article&id=361&Itemid=522&lang=hu

határozásakor szükséges megtervezni. **Az értékelés céltudatos, tervszerű és szervezett tevékenység**, amelynek megtervezésekor először az értékelés célját kell meghatározni. A következő lépés a célokhöz illeszkedő követelmények és tartalmak kialakítása, azaz annak definiálása, hogy mit akarunk értékelni. Ezután következik a követelmények értékelésére leginkább alkalmas forma, módszer, eszköz megválasztása és kidolgozása. Végül szükséges az értékelés szempontjainak meghatározása és annak definiálása, hogy milyen kritériumok alapján tekintjük a hallgató teljesítményét pl. kiválónak, átlagosnak vagy fejlesztendőnek (3. ábra). **Az értékelési kritériumoknak szorosan kapcsolódniuk kell a tanulási eredményekhez.** Ezért az értékelés módjának megtervezését célszerű már a tanulási egységek/tanulási eredmények megfogalmazásával szorosan összekapcsolni. Ennek egyik lehetséges formája, hogy olyan „mátrix”, vagy hasonló dokumentum készül, amely jól áttekinthetővé teszi, melyik tanulási eredményt milyen módon értékelik, és melyek a megfelelés kritériumai. Fontos, hogy az **értékelés objektív, megbízható és érvényes legyen** (lásd 3.3. fejezet).

3. ábra: Az értékelés megtervezésnek folyamata

4.1. ÉRTÉKELÉS CÉLJA

Az értékelés pontos céljának meghatározása kulcsfontosságú. A cél meghatározásánál azt kell átgondolni, hogy milyen tanulási eredményeket, milyen szinten, milyen körülmények között, milyen módszer- és eszközhasználattal, mennyi idő alatt stb. kell tudni és teljesíteni a hallgatónak. Minden hallgató számára egységes eljárásokat és körülményeket kell biztosítani. Az elérendő célokat a résztvevők számára is egyértelműen, világosan kell meghatározni, továbbá olyan módszereket, eljárásokat és eszközöket kell alkalmazni, amelyek alkalmasak a célok értékelésére. A tanulási-tanítási folyamat során nem csak egy alkalommal kerülhet sor értékelésre. A képzés/tantárgy elején a hallgatók előzetes tudását, tapasztalatait feltáró diagnosztikus értékelésre, a tanítás-tanulás közben inkább a tanulásra motiváló, problémákat feltáró fejlesztő (formatív) értékelésre van szükség, a képzés/tantárgy végén a tanulási folyamat során megszerzett tanulási eredmények átfogó, összegző (szummatív), minősítő értékelésére. Fontos hangsúlyozni, hogy nemcsak szakmai kompetenciákat, de informatikai, idegennyelvi, társas, személyes kompetenciákat, illetve a tevékenység végzésének önállósági szintjét is értékelhetjük.

Mindhárom értékelési formának megvan a helye és indokoltsága a tanulási-tanítási folyamatban, ennek ellenére a felsőoktatásban a hallgatói teljesítményeket többnyire szummatívan értékeljük, akkor, amikor a hallgató már lezárta az adott tárgyból a tanulási folyamatát. Így azonban nem nyílik lehetőség az esetleges hiányok feltárására, pótlására, korrigálására, a fejlesztésre. Ugyanakkor szummatív értékelés esetén is adhatunk visszajelzést a hallgatónak, meghosszabbítva és nem lezárva ezzel az adott tanulási folyamatot, illetve segítséget nyújtva a további tanulmányokhoz.

Bármilyen céllal is értékelünk, fontos, hogy mindig **építő jellegű, konstruktív és motiváló visszajelzést adjunk** a hallgató számára. A konstruktív visszajelzés nem egyirányú (oktatói) üzenetekből áll, hanem a hallgatóval, vagy hallgatókkal kölcsönös megbeszélésen alapul. A visszajelzés akkor lehet igazán hatékony és pozitív kimenetelű, ha magában foglalja mind az oktató, mind a hallgatók megfigyeléseit és észrevételeit. Az értékeléssel sikerélményhez juttat(hat)juk a hallgatót. Ez megerősít(het)i a hallgatók motivációját. A sorozatos kudarcélmények ugyanakkor közömbössé teszik a hallgatót az adott szakmai témakör iránt. Az értékelés során tehát a sikerélmények biztosítására fektessük a hangsúlyt. Először a hallgatói teljesítmény pozitívumait emeljük ki, erősítsük meg, ha a hallgató valamit jól tud vagy csinál, majd ismertessük a hiányosságokat, a negatívumokat és tegyünk javaslatot azok kijavítására. Vagy a hallgatóval közösen tegyük ezt meg, amennyiben az oktatásszervezési keretek, az óraszám és a hallgatói létszám lehetőséget ad erre. Azt se felejtjük el, hogy a tudáshoz nemcsak a sikereken, de a hibákon keresztül is vezet az út. Az értékelés során – ahogy ezt korábban már említettem – nagyon fontos a hallgatói sikerek megbecsülése és támogatása. Ugyanakkor **a hibák helye is megvan a tanulási folyamatban**. Az értékelés során

a jutalmazó attitűd eredményesebb, mint a szankcionáló.

Az értékelés kompetenciafejlesztő és tanulástámogató funkcióját elsősorban a fejlesztő értékelés biztosítja. Bármit meg akarunk tanulni, szükségünk van a visszajelzésre arról, hogy hol tartunk most a tanulási folyamatban, mire van még szükség, mit kell másképp csinálnunk. Bár a fejlesztő értékelés időigényes, ugyanakkor visszacsatolást ad a tanulási folyamatban való előrehaladásról, annak adott szakaszára meghatározott és elvárt tanulási eredmények birtoklásának mértékéről. Ez azért is fontos, mert ha a tanulási folyamat végén derülnek ki a hiányosságok, ott már nincs lehetőség korrekcióra. A fejlesztő értékelés hozzájárulhat a hallgatók eredményesebb tanulásához, és ez által akár a lemorzsolódás csökkenéséhez is.

A fejlesztő értékelésnek lehetnek ugyanazok a szempontjai, mint a minősítő értékelésnek, de a fejlesztő értékelés célja nem a minősítés (nem adunk érdemjegyet), hanem a tanulási folyamat – a hallgató – segítése, fejlesztése. Ez az értékelési mód nem a tudás egészét, hanem a részfolyamatokat (tanulási folyamat közben, beleértve a szakmai gyakorlatot is) a tanulási eredmények bizonyos halmazát értékeli, és a hallgató számára nyújt visszajelzést erősségeiről és hiányosságairól, fejlődésének lehetőségeiről. A fejlesztő értékelés célja tehát a folyamatközbeni segítségnyújtás, a hallgató számára visszajelzés biztosítása az elért sikerekről, a hibákról, hiányosságokról, nehézségekről, amelyek lehetővé teszik a tanulási folyamat közbeni korrekciót, önkorrekciót. Ezáltal elkerülhető a hallgatók lemaradása, ugyanakkor az oktató számára is visszajelzés, ami alapján esetleg változtathat az oktatási módszerein.

PÉLDA

Az 5.1. fejezetben található önellenőrző tesztet, vagy a 8. számú mellékletben helyet kapó értékelőrendszert (Infúziós terápia) a hallgató például használhatja önértékelésre, az oktató pedig alkalmazhatja diagnosztikus értékelésre, a hallgatók témával kapcsolatos előzetes tudásának felmérésére, de a tanítási-tanulási folyamat közben fejlesztő értékelés céljával, és a folyamat végén a minősítő értékelés eszközeként is.

A fejlesztő értékelés megvalósításának legfontosabb előfeltétele, hogy olyan helyzetet teremtsünk, amelyben a hallgató érdekeltté válik saját hiányosságainak feltárásában, és abban, hogy ezekkel maga is szembenézzon. Ezért **a fejlesztő értékelésnek fontos szerepe van a hallgatók önértékelésének fejlesztésében, a motiváció kialakításában és fejlesztésében. Támogatja, hogy tanulásuk tudatosabb és eredményesebb legyen. Növeli a bizalmat a hallgató és az oktató**

között, és csökkenti a hallgatók frusztrációját, bizonytalanságát, vizsgadrukkját. A fejlesztő értékelés megvalósulhat a hallgatótársak értékelésével és akár online környezetben is, például a Coospace vagy Facebook csoportban. A fejlesztő értékelés realizálódhat a minősítő értékeléstől elkülönülten és annak részeként is.

PÉLDA

Andragógia mesterszakon a kompetencia alapú, modulrendszerű képzések fejlesztése tantárgy vizsgakövetelménye: az előadáson elhangzottak, valamint a vonatkozó jogszabályok és dokumentumok alapján a hallgató által szabadon választott (de az oktatóval egyeztetett) legalább két modulból álló szakmai vagy egyéb felnőttképzés képzési programjának elkészítése. A képzési programnak meg kell felelnie a jogszabályi (a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény és végrehajtási rendeletei), szakmai és koherencia követelményeknek, és a gyakorlatban megvalósíthatónak kell lennie.

Ebben az esetben a fejlesztő és minősítő értékelés kétféle módon valósulhat meg:

1. Az oktató a felnőttképzési program egészére és részeire személyre szabott, részletes értékelést ad, amely alapján a felnőttképzési program egy alkalommal javítható, módosítható. Az oktatói visszajelzés alapján továbbfejlesztett képzési programot az oktató az értékelési kritériumok alapján értékeli és érdemjeggyel minősíti.

Ebben az esetben a fejlesztő értékelés és a minősítő értékelés elkülönül egymástól. Az értékelés első szakaszában (fejlesztő értékelés) az oktató tartalmi visszajelzést ad a képzési programra, és az értékelés második szakaszában (minősítő értékelés) a fejlesztő értékelés alapján továbbfejlesztett képzési program alapján történik annak minősítő értékelése.

2. Az oktató a képzési program egészére részletes értékelést ad, kiemeli a képzési program erősségeit és felhívja a figyelmet a hiányosságokra, a javítandó elemekre és a hallgatók munkáját az oktató az értékelési kritériumok alapján értékeli és érdemjeggyel minősíti.

Ebben az esetben a fejlesztő értékelés a minősítő értékelésbe ágyazottan valósul meg. A képzési program tartalmi értékelése hasznos, és lehetőség szerint mindig törekedjünk a fejlesztő célú visszajelzésre minősítő értékelés esetén is, de nem minden hallgatónál éri el a kívánt hatást. Annál a hallgatónál, akit csak az érdemjegy érdekel és a vizsgával lezártnak tekinti a tanulási folyamatot, ezzel a megoldással nem tudjuk elérni a fejlesztő hatást.

4.2. ÉRTÉKELÉS TÁRGYA ÉS SZINTJEI

Az értékelés tárgya azt határozza meg, hogy mire irányul az értékelés, azaz mit és milyen szinten akarunk értékelni. Az értékelés tárgya nyilvánvalóan az arról való meggyőződés, hogy a hallgató rendelkezik-e azokkal a tanulási eredményekkel (illetve milyen szinten és milyen mértékben rendelkezik, és egyáltalán mely tanulási eredményekkel rendelkezik), amelyeket a tanulási folyamat során kellett elsajátítania és milyen módon képes bizonyítani vagy demonstrálni azokat. Fontos annak a meghatározása is, hogy adott módszerrel/feladattal mely tanulási eredményeket kívánjuk mérni, és azokat milyen szinten, például ismeret, megértés vagy alkalmazás szintjén (vagy együttesen) akarjuk értékelni. „Ha egy összefüggést az alkalmazás szintjén tanítottunk meg, akkor az ellenőrzésnek is ezen a szinten kell történnie” (Báthory, 1997:238.). Ebben az értelemben rendkívül fontos, hogy már a tanulási eredmények egyértelműen kijelöljék, hogy – Bloom tudásszerveződési taxonómiája¹⁵ alapján – milyen kompetenciaszerveződési szintet akarunk a kurzus során fejleszteni és értékelni. A hat kognitív követelményszintet, valamint hat affektív követelményszintet tartalmazó Bloom taxonómia haszonnal alkalmazható a tantantervi követelmények meghatározásában és értékelésében¹⁶.

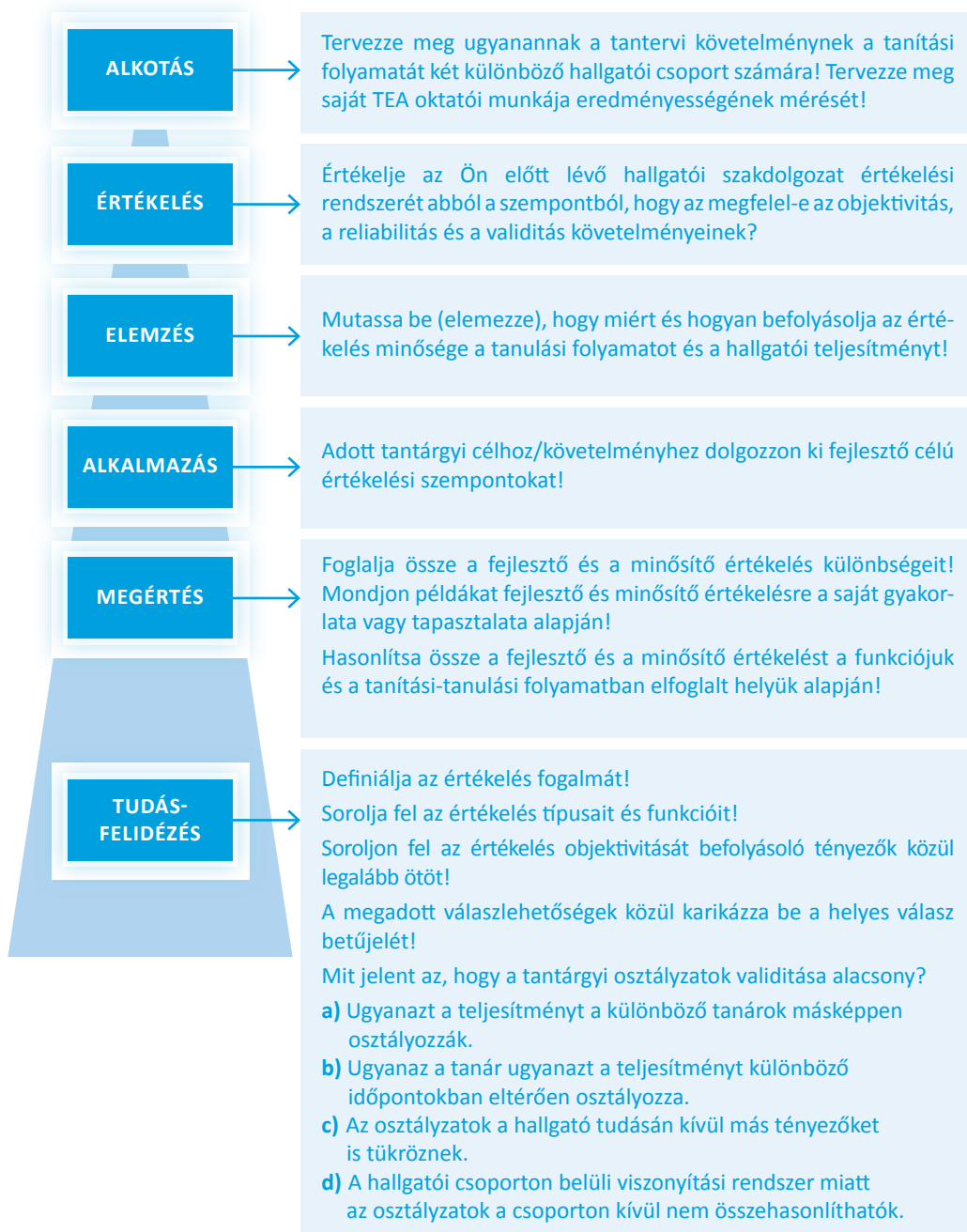
¹⁵Bloom és követői szerint a tudás hat egymásra épülő, egymással hierarchikus viszonyban álló szinten rendezhető el: felidézés, megértés, alkalmazás, elemzés, értékelés, alkotás (Bloom 1956).

¹⁶Bloom tudásszerveződési taxonómiájáról bővebb információ található a Tanulási eredmény alapú tanterv- és tantárgyfejlesztés a felsőoktatásban című könyv 5. számú táblázatában (Jellemző igék és módszerek a tanulási eredmények írására és értékelésére a kognitív követelmények szintjei alapján 62-65. oldal) és 4. számú mellékletében (Bloom tudásszerveződési taxonómiája 119-120 oldal). <http://mek.oszk.hu/18400/18497/18497.pdf>

PÉLDA

ismeret (tudás-felidézés), megértés, alkalmazás, elemzés, értékelés, alkotás szintjét értékelő feladatokra

A feleletválasztós (pl. alternatív vagy többszörös választás) feladattípus értékelése egyértelmű és objektív. A tudás-felidézés szintnél szereplő alternatív választásnál csak egy jó válasz fogadható el, jelen példa esetében a c) válasz.

A feleletalkotó feladatok (amelyek írásbeli vagy szóbeli vizsgatevékenység során is alkalmazhatóak) értékeléséhez azonban részletes értékelési útmutatót kell készíteni az objektivitás biztosítása érdekében. Az értékelési útmutató készítésekor részletes, pontos megfogalmazásra, félreérthetetlen pontozási szabályzatra kell törekedni, és úgy kell elkészíteni, hogy az minden információt tökéletesen követhetően tartalmazzon az értékelést végző személy számára. Meg kell határozni, hogy mely megoldások, szinonimák (például mely válaszelemek helyettesíthetők szinonimákkal és melyek nem), vagy más jellegű magyarázatok fogadhatóak el (Farkas 2014). A jelen példa esetében eldöntendő kérdés például, hogy az értékelés fogalmánál a szószerinti szakirodalmi definíciót várjuk el, vagy sokkal inkább egy értelmező fogalommagyarázatot. Az értékelés típusainál ragaszkodunk-e a diagnosztikus értékelés megnevezéshez, vagy elfogadjuk a helyzetfeltáró értékelés kifejezést is? Az értékelés objektivitását befolyásoló tényezők között értékelünk-e pontszámmal olyan megoldásokat, amelyek ugyan nem szerepelnek a szakirodalom által jegyzett szempontok között, de releváns, esetleg a hallgató saját véleményét tükröző válasz?

Előre meghatározott szempontsor alapján érdemes értékelni azt is, hogy az alkalmazás szintjén milyen kritériumok alapján értékeljük a példában szereplő, a hallgató által kidolgozott fejlesztő értékelési szempontokat, vagy éppen az értékelés minőségének tanulási folyamatra és a hallgatói teljesítményre gyakorolt hatásának elemzését.

Kedves Olvasó!

Kérem, lapozzon az 5.1. fejezethez, ahol egy önellenőrző tesztet talál. Tanulmányozza át a teszt feladatait és állapítsa meg, hogy az egyes feladatok milyen kompetenciaszerveződési (tudás-felidézés, megértés, alkalmazás, elemzés, értékelés, alkotás) szintet mérnek?

1. feladat:

---

2. feladat:

---

3. feladat:

---

4. feladat:

---

5. feladat:

---

6. feladat:

---

7. feladat:

---

8. feladat:

Többször hangsúlyoztuk, hogy a TEA követelménytámasztás, a tanulási eredmények elérését segítő módszerek, és az értékelés koherens rendszert alkot egymással. Ennek megfelelően a 2. táblázat a Bloom-féle kognitív kompetenciaszerveződési szintek szerint ad áttekintést a tanulási eredmények értékelésére használható jellemző igékről, feladatutasításokról és módszerekről. A 2. táblázatban felsorakoztatott példák nem teljes körűek, a táblázat minden oszlopa bővíthető további elemekkel.

2. táblázat: Jellemző igék és módszerek a tanulási eredmények értékelésére a Bloom taxonómia kognitív szintjei alapján¹⁷

BLOOM TAXONÓMIA KOGNITÍV SZINTJEI	PÉLDÁK ÉRTÉKELÉSRE HASZNÁLHATÓ IGÉKRE/ FELADATUTASÍTÁSOKRA ÉS KÉRDÉSEKRE	JELLEMZŐ ÉRTÉKELÉSI MÓDSZEREK ¹⁸
<p>tudás-felidézés (jellemzően tudás kategória)</p> <p>(A hallgató felidéz, felsorol, elmond definíciókat, információkat, tényeket, törvényeket, elméleti ismereteket, szabályokat stb. akár anélkül, hogy feltétlenül értené is ezeket.)</p>	<p>Definiálja...! Idézzé fel...! Azonosítsa...! Nevezze meg...! Sorolja fel ...! Mutassa be...! Sorolja fel, mi mindenre kell odafigyelni, ha...! Határozza meg...! Jelölje meg...! Húzza alá...! Mutassa be, hogy a ... során milyen folyamatokat alkalmaz, amikor...! Csoportosítsa...! Válassza ki...! Ki...? Mi...? Mikor...? Hol...? Hogyan...? Mennyi...? Milyen...? Stb.</p>	<p>Írásbeli teszt, feladatlap</p> <p>Önálló vagy kérdésekkel irányított szóbeli felelet, beszélgetés Stb.</p>

¹⁷ Bloom 1956, Derényi 2006, Kennedy 2007, Farkas 2018 alapján saját szerkesztés, saját kiegészítésekkel és példákkal.

¹⁸ Mindegyik kompetencia szerveződési szinten fontos szerepe van a hallgatói önértékelésnek és a hallgatótársak értékelésének.

BLOOM TAXONÓMIA KOGNITÍV SZINTJEI	PÉLDÁK ÉRTÉKELESRE HASZNÁLHATÓ IGÉKRE/ FELADATUTASÍTÁSOKRA ÉS KÉRDÉSEKRE	JELLEMZŐ ÉRTÉKELESI MÓDSZEREK
<p>megértés (jellemzően tudás kategória)</p> <p>(a hallgató a megtanult információ magyarázata és értelmezése révén megérti és értelmezi az információ jelentését és tudja használni anélkül, hogy más tartalommal kapcsolatba hozná)</p>	<p>Mutassa be a ... és a ... különbségeit! Határozza meg...! Magyarázza el a ...! Sorolja be a ... a kategóriák egyikébe! Értelmezze...! Igazolja...! Szemléltesse példákkal...! Vesse össze...! Hasonlítsa össze...! Egészítse ki...! Rajzolja le...! Oldja meg a...képlet segítségével a...! Foglalja össze saját szavaival...! Készítsen összefoglalót...! Mi az ötlete...? Milyennek képzei a...? Mit gondol...? Hogyan foglalná össze...? Miért...? Stb.</p>	<p>Írásbeli teszt, feladatlap</p> <p>Önálló vagy kérdésekkel irányított szóbeli felelet, beszélgetés, hallgatói kiselőadás Stb.</p>
<p>alkalmazás (jellemzően képesség kategória)</p> <p>(a hallgató a megtanult tudásanyagot konkrét gyakorlati helyzetekben, új helyzetekben is képes használni, pl. úgy, hogy tudását egy adott probléma, feladat megoldása érdekében működteti)</p>	<p>Állítsa sorrendbe ...! Alkalmazza...! Alkalmazza a...kapcsolatos ismereteit a ...során! Válassza ki és alkalmazza ...! Mutassa be, hogyan...! Alkalmazza a ... elvét a ... ra! Végezze el...! Számítsa ki...! Kezelje...! Működtesse...! Készítse elő...! Vonatkoztassa...! Rajzolja fel...! Szervezze meg ...! Készítse el...! Használja fel...! Változtassa meg...! Módosítsa...! Találja meg...! Hogyan áll kapcsolatban...? Stb.</p>	<p>Írásban: pl. esszé, esettanulmány, házi dolgozat, záródolgozat</p> <p>Szóban: önálló prezentáció, bemutatás, demonstráció</p> <p>Gyakorlatban (egyéni vagy csoportos): kutatási vagy probléma/ tevékenység alapú feladat (az alkalmazott tanulási- tanítási módszerekhez kapcsolódva), gyakorlati munkavégzés, portfólió Stb.</p>

BLOOM TAXONÓMIA KOGNITÍV SZINTJEI	PÉLDÁK ÉRTÉKELÉSRE HASZNÁLHATÓ IGÉKRE/ FELADATUTASÍTÁSOKRA ÉS KÉRDÉSEKRE	JELLEMZŐ ÉRTÉKELÉSI MÓDSZEREK
<p>elemzés (jellemzően képesség és autonómia kategória)</p> <p>(a hallgató a megtanult információt képes alkotó részeire bontani, pl. képes észrevenni a kölcsönös viszonyt és a háttérben nyugvó elveket)</p>	<p>Elemezze, hogy miért...! Hasonlítsa össze és hozza összefüggésbe egymással ...! Vitassa meg ...! Hasonlítsa össze...! Számolja ki ...! Magyarázza el, hogyan függ össze ...! Foglalja össze...! Végezze el...! Mérje fel...! Tesztelje...! Indokolja meg...! Vázzon fel...! Diagnosztizálja...! Következtessen...! Mutassa ki...! Támassza alá tényekkel...! Világítsa meg...! Vizsgálja meg és elemezze...! Milyen részekből áll...? Melyek a tulajdonságai...? Hogyan csoportosítaná...? Miben hasonlít...? Miben különbözik...? Mi az oka...? Mivel tudja bizonyítani...? Stb.</p>	<p>Írásban: pl. esszé, esettanulmány, házi dolgozat, záródolgozat</p> <p>Szóban: önálló prezentáció, bemutatás, demonstráció</p> <p>Gyakorlatban (egyéni vagy csoportos): kutatási vagy probléma/ tevékenység alapú feladat (az alkalmazott tanulá- s-tanítási módszerekhez kapcsolódva), gyakorlati munkavégzés, portfólió Stb.</p>
<p>értékelés (jellemzően autonómia- felelősség kategória)</p> <p>(mennyiségi és minőségi ítéletek alkotása, a hallgató alapos reflexióra, kritikára és értékelésre alapozott döntéseket hoz)</p>	<p>Keressen és fogalmazzon meg olyan problémákat...! Adjon javaslatot ...! Foglalja össze ...! A rendelkezésre álló információk alapján hozzon döntést...! Állítsa össze...! Értékelje...! Végezze el...! Érveljen...! Állapítsa meg...! Döntse el...! Ítéld meg...! Becsülje fel...! Bizonyítsa...! Rangsorolja...! Mi a feltétele...? Mit gondol...? Egyetért-e...? Mi a legfontosabb...? Stb.</p>	<p>Írásban: pl. esszé, esettanulmány, házi dolgozat, záródolgozat</p> <p>Szóban: önálló prezentáció</p> <p>Gyakorlatban (egyéni vagy csoportos): kutatási vagy probléma/ tevékenység alapú feladat (az alkalmazott tanulá- s-tanítási módszerekhez kapcsolódva), gyakorlati munkavégzés, portfólió Stb.</p>

BLOOM TAXONÓMIA KOGNITÍV SZINTJEI	PÉLDÁK ÉRTÉKELÉSRE HASZNÁLHATÓ IGÉKRE/ FELADATUTASÍTÁSOKRA ÉS KÉRDÉSEKRE	JELLEMZŐ ÉRTÉKELÉSI MÓDSZEREK
<p>alkotás (jellemzően autonóm képesség kategória)</p> <p>(a hallgató új információt, alkotást és ideákat hoz létre a korábban tanultak alapján)</p>	<p>Hozzon létre...! Alkosson...! Tervezze meg...! Állítsa össze...! Fejlessze tovább...! Tanítsa meg...! Mérje meg ..... és értékelje az eredményeket! Találjon megoldást a ...! Készítse el...! Stb.</p>	<p>vizsgaremek, portfólió, záródolgozat, TDK dolgozat művészeti alkotás</p> <p>projektmunka, önálló alkotómunka eredménye,</p> <p>tanítási, munkahelyi gyakorlat innovációra épülő (tudományos) dolgozat Stb.</p>

Az értékelés tárgya nem csak a szakmai kompetenciákra (tudásra és képességre) terjedhet ki, de a személyes (attitűd) vagy társas kompetenciákra és felelősségre (autonómia-felelősség) is, úgymint együttműködés a társakkal, kollégákkal; kulturális tudatosság; problémamegoldás, önállóság; kommunikáció stb. hiszen ezen kompetenciák fejlesztése és értékelése szintén feladatunk a tanítási-tanulási folyamat során. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a szakmai kompetenciák megalapozását és fejlesztését támogató általános kompetenciák formálását sem, mint például anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció, infokommunikációs kompetenciák. Ugyancsak nem mondhatunk le a szakmai kompetenciák működtetésében részt vevő személyes kompetenciák indirekt módon történő alakításáról.

4.3. ÉRTÉKELÉS FORMÁI ÉS MÓDSZEREI

Az értékelés formája – a tanulási eredmény alapú követelményekhez illeszkedő, elvárt produktumok szempontjából – **írásbeli, szóbeli vagy gyakorlati lehet.** Az értékeléshez olyan körülményeket kell teremteni, amely az adott tanulási eredmények birtokában végezhető tevékenységekkel azonos, vagy azt pontosan modellezi. Az értékelés megvalósulhat valós munkavégzés közben is (pl. szakmai gyakorlat során). Fontos, hogy az értékelés formája illeszkedjen az értékelés tárgyához. Ha például az adott tanulási folyamat munkáltatónál vagy szimulált munkahelyi környezetben (például skill laborban) realizálódik, akkor az alapelve a **munkatevékenységbe ágyazott szakmatanulás.** Ennek megfelelően a szakmai gyakorlat során a gyakorlati munkavégzés az elsődleges cél, tehát az értékelés formája is jellemzően gyakorlati. Ugyanakkor a gyakorlati feladat végrehajtása minden esetben kiegészülhet szóbeli számonkéréssel, például a kivitelezés lépéseinek szóbeli bemutatásával és magyarázatával. Így a hallgató számára is még inkább rögzülnek a kivitelezés

lépései, a hallgatótársak is tanulnak az elhangzottakból és az oktató/gyakorlatvezető számára is egyértelműbbé válik, hogyha a hallgató valamit nem jól csinál, akkor annak mi lehet az oka (ismeret hiánya, megértési szint hiánya stb.) A gyakorlati jellegű feladatoknak a legtöbb esetben természetes velejárója a verbalitás, pl. a munkatársakkal/ügyféllel/vendéggel/beteggel történő kommunikáció során.

Az értékelés szintje, funkciója, tárgya befolyásolja, hogy milyen módszerekkel lehet legeredményesebben értékelni a meghatározott tanulási eredményeket. Az értékelési forma jellegadó ismervéhez illeszkedő teljesítményt feltáró módszert vagy módszereket kell választani. Az értékelés gazdag módszertárából válogatva igen sokféle módon lehet meggyőződni a tanulási eredmények birtoklásáról, a kompetenciák szintjéről:

ÍRÁSBELI FORMA:

pl. teszt, feladatlap, szemináriumi dolgozat, érvelés, rezümé, témazáró dolgozat, esettanulmány, zárhelyi dolgozat, esszé, házi dolgozat, (szak)-rajz, önreflexió, zárodolgozat, szakdolgozat, diplomadolgozat, portfólió, kutatási/projektterv, kutatási jelentés, projektjelentés stb.

Az írásbeli forma nemcsak tudás, de képesség és attitűd jellegű tanulási eredmények értékelésére is alkalmas.

SZÓBELI FORMA:

önálló vagy kérdésekkel irányított felelet, önértékelés, beszámoló, értékelő beszélgetés (munkaszituációban vagy azon kívül), interjú, magyarázat, hallgatói kiselőadás, prezentáció, bemutatás, demonstráció, szerepjáték, helyzetgyakorlat, kutatási beszámoló, véleményezés stb.

A szóbeli módszerek adnak legtöbb teret a szubjektivitásnak, amelyet a tanulási eredményekhez kapcsolódó értékelési szempontrendszer és kritériumok kidolgozásával (és a hallgató számára is elérhetővé tételével) tudunk csökkenteni.

GYAKORLATI FORMA:

önértékelés, szimulált vagy valós helyzetgyakorlat, szerepjáték, tényleges munkavégzés közbeni megfigyelés, vizsgaremek, valamilyen produktum/alkotás/műalkotás létrehozása, bemutatása, kiállítása és zsűrizése, zenemű önálló előadása és annak értékelése, egyéni vagy csoportos kutatási vagy probléma/tevékenység alapú munka, demonstráció, projektmunka (az alkalmazott tanítási módszerekhez

kapcsolódva) stb. A gyakorlati vizsga esetében is szempontrendszer, értékelő lap és értékelési útmutató kidolgozásával biztosíthatjuk az értékelés szakmai objektivitását, megbízhatóságát és érvényességét.

Az attitűdöket és az automómia-felelősség elemeket rendkívül nehéz „hagyományos” felsőoktatás-pedagógiai módszerekkel felmérni és értékelni. Értékelésük szofisztikált módon, sok esetben pszichológiai módszerek felhasználásával történhet. Erre a hagyományos felsőoktatási tanulásszervezési keretek között kevés lehetőség van. Ugyanakkor az órán/gyakorlaton végzett megfigyelés, irányított otthoni munka vagy írásbeli/szóbeli produktum során számos információhoz jutunk a hallgató képességeit, attitűdjeit, tanulási stílusát, tanulási szokásait, jellemvonásait stb. illetően, ezek például a következők lehetnek:

- viselkedési kultúra,
- kommunikációs kultúra,
- tanulási szokások,
- munkafegyelem,
- koncentrált és megosztott figyelem,
- érdeklődés, nyitottság
- igényesség
- kreativitás
- határozottság,
- döntésképeség,
- problémamegoldó képesség

- csapatmunka képessége, együttműködés
- önellenőrző képesség,
- az egyes tevékenységek végzéséhez szükséges szokások
- munkához való hozzáállás
- felelősségvállalás
- feladatorientáltság
- kapcsolatorientáltság
- motiválhatóság
- stb.

Bármilyen módszert is választunk, a lényeg az, hogy az **értékelés módszere összhangban legyen a tanulási eredménnyel**, az értékelés céljával és tárgyával, hogy mit, milyen szinten és milyen célból kívánunk mérni és értékelni. Meg kell határozni, hogy melyik módszerrel lehet a legeredményesebben értékelni az adott tanulási eredményt. Az értékelés során – a képzési terület és a tantárgy jellegétől függően – érdemes a hallgatót a valósághoz legjobban közelítő szituációba helyezni, a feladatmegoldáshoz ilyen szituációt vázolni, és az írásbeli vagy szóbeli teljesítményét értékelni, vagy feladatvégzés közben meghatározott szempontrendszer szerint megfigyelni a munkavégzését. Nehéz ezt megvalósítani a kevésbé gyakorlatorientált képzési területeken és az elméleti tantárgyaknál. Azonban ezekben az esetekben is törekedni kell a hallgató teljesítményének több szempontú értékelésére.

PÉLDA

Az 5. számú melléklet az osztatlan némettanár képzéshez kapcsolódó nyelvtörténet című kurzus TEA követelmény leírását tartalmazza az értékeléssel együtt. A kurzus dominánsan elméleti jellegű, ráadásul, ahogy az oktató a tantárgyleírásban megfogalmazza: „A tanári hivatás gyakorlása során a nyelvtörténeti ismeretek kevésbé relevánsak”. Nyilvánvaló, hogy a hallgatók is tudják ezt. Ezért az oktató olyan stratégiát választott, hogy a hallgatóknak legyen lehetőségük a saját érdeklődésüknek megfelelő témát választani és abban elmélyülni, illetve „fogódzókat” kapjanak a nyelvtörténeti kérdésekben történő eligazodáshoz, ha erre a későbbiekben szükségük lesz. Szintén jó megoldás, hogy a vizsgán három feladat van, mert így lehetőség nyílik a hallgató teljesítményének többoldalú értékelésére. Az önreflexiós feladat lehetőséget ad arra, hogy a hallgató saját maga is értékelje a teljesítményét. Az értékelési kritériumok pedig egyértelművé teszik a hallgatóval szembeni elvárásokat, egyben segítik a hallgatót a vizsgára történő felkészülésben.

Az értékelés szempontrendszerét a hallgatónak is ismernie kell. Ha olyan munkatevékenységről van szó, amelynek meghatározó jellege az interakció, akkor szimulált helyzetben is az ügyfél/vendég/kliens stb. szerepét minden esetben játssza el egy hallgatótárs, vagy munkatárs, vagy oktató. Az ügyfelet eljátszó személynek akár szerepkártyát is adhatunk, amelyen leírjuk, hogyan viselkedjen a tevékenység közben. Ennek az az előnye, hogy **ha valós személlyel történik az interakció, akkor az fejleszti a hallgatók kommunikációs, szociális és reflexiós készségeit is** (Farkas 2018).

Ha szimulált helyzetről van szó, akkor minden esetben pontosan meg kell határozni a helyzetet, amelyben a hallgatónak a feladatát végeznie kell. Például meg kell határozni a körülményeket, a helyszínt, az ügyfelek számát, státuszát, stb. pl. a szociális vagy egészségügyi szakmákban a gondozott/beteg státuszát (pl. életkora, fekvő beteg, önellátó beteg, fertőző beteg stb.) az orvosi utasítást, az adott beavatkozás jellegét, ez ellátandó terület jellegét (pl. seb típusát, vérzés helyét, stb.)

A helyzetgyakorlat kiegészíthető videokontrollal. Ez azt jelenti, hogy a helyzetgyakorlatról videofelvétel készül, a helyzetgyakorlatot követően történik a felvétel közös visszanezése és a feedback, azaz önreflexió, reflexió a hallgatótársaktól, oktatói reflexió és tanácsadás. Ez ugyan időigényes, de rendkívül hatékony fejlesztő

értékelési forma. Időigénye = helyzetgyakorlat + helyzetgyakorlat visszanézése + feedback szorozva a hallgatók létszámával.

4.3.1. FELADATKÉSZÍTÉS

A tanulási eredmények értékelésére több módszert együttesen is alkalmazhatunk. A tanulási eredmények megfogalmazása és értékelése szakmánként eltérő sajátosságokkal bírhat és jelentősen különbözhet. Másféle kompetenciakészlettel, tanulási eredménnyel, értékelési módszerrel és kritériummal dolgozik a gépészeti, mint a szociális vagy vendéglátóipari szakma. Ugyanaz az értékelési módszer, amelyik az egyik esetben hatékonyan működik, egyáltalán nem biztos, hogy egy másik szakma esetében is alkalmazható. Ennek ellenére egy másik szakmaterület példáit, jó gyakorlatait is érdemes tanulmányozni, mert azok a megoldások megtermékenyíthetik a gondolkodást a saját szakterületünkön is.

Az értékelési módszerek, technikák megválasztását alapvetően a vizsgált tanulási eredmény jellegéhez kell alakítani. Az adott módszerhez feladatot kell készíteni vagy (munka)tevékenységeket kell rendelni.

A jó „vizsga”feladat:

- **Komplex:** az értékelés módja, feladatai legyenek alkalmasak a hallgató által birtokolt tanulási eredmények, a hallgató képességeinek globális, átfogó értékelésére. Érdemes többféle formát (pl. írásbeli és szóbeli vagy gyakorlati) együttesen alkalmazni, és többféle módszerrel és feladattal értékelni a tanulási eredményeket.

- **Valós helyzetre hasonlító és változatos:** az értékelés, önértékelés akkor eredményes, ha a hallgatók **valós helyzetekben, változatos kontextusban mutathatják** meg önmagukat, tanulási eredményeiket, tanulásuk sajátosságait. Az életszerű helyzetekben történő visszajelzések érdemi információkat adnak például arról, hogy mennyire mély a hallgató tudása egy adott területen.

(Bartha - Gaskó - Golnhofer - Hegedűs 2011).

- **Megfelelő nehézségű:** illeszkedjen az elvárt tanulási eredményekhez és az adott képzés kimeneti szintjéhez.

- **Részletes és egyértelmű:** a hallgatónak mindig világos instrukciókat kell kapnia az értékelés céljáról és tárgyáról, a feladatokról, a szituációról, a kontextusról, a körülményekről, helyszínről, feladatvégzés során felhasználható (segéd) eszközökről, a rendelkezésre álló időről, az értékelés szempontjairól és az értékelést végző(k) személyéről annak érdekében, hogy a hallgató visszakerdezés nélkül megértse, és képes legyen teljesíteni a feladatot.

- **Szakszerűen és pontosan megfogalmazott:** a feladatutasítás illeszkedjen az értékelni kívánt kompetenciaszerveződési szinthez, a feladat megszövegezése (akár írásban akár szóban) az adott szakmára jellemző terminológiákat használja.

- **Vizuális megjelenítése megfelelő:** amennyiben szükséges, pl. szakrajz esetében, ne többszörösen szkennelt, fénymásolt anyagot adjunk ki.

- **A rendelkezésre álló idő alatt teljesíthető legyen:** az időtartam meghatározásánál (pl. egy gyakorlati vizsgánál) vegyük figyelembe, hogy a hallgató tanulási eredményeinek begyakorlottsági szintje még nem éri el a valódi munkavégzés szokásos időtartamát.

Fontos annak a meghatározása is, hogy a tanulási eredményeket milyen műveleti szinten, pl. ismeret, megértés vagy alkalmazás szintjén (vagy együttesen), illetve milyen önállósági szinten akarjuk mérni és értékelni. Ezért a feladatutasításokat körültekintően kell megfogalmazni, hogy azok jól illeszkedjenek a ténylegesen mérni kívánt kompetenciaszerveződési szintekhez (lásd 4.2 fejezet). Optimális esetben a tanulási eredmények pontosan meghatározzák a tanulási folyamat végére elérendő és mérendő kompetenciaszintet.

Kiemelt figyelmet érdemel három olyan módszer, amelyek – bár gondos előkészítő munkát és jelentős energiabefektetést igényelnek az oktatókrészéről – eredményesen és hatékonyan használhatók a hallgatók kompetenciáinak megismerésére. Az **értékelő megbeszélés**, az **önértékelés** és a **portfólió** módszerével a hallgató olyan kompetenciáira is „fény derülhet”, amelyek más módszerekkel bizonyosan rejtve maradnának. Míg az értékelő megbeszélés és az önértékelés elsősorban fejlesztő értékelés céljával, a portfólió – akár önállóan akár más módszerrel kombinálva – minősítő értékelésre is eredményesen alkalmazható.

4.3.2. ÉRTÉKELŐ MEGBESZÉLÉS

A fejlesztő értékelés egyik eredményes módszere az értékelő megbeszélés. A szemináriumokon és a gyakorlati kurzusokon lehetőség van, illetve lehetőség teremthető a hallgatók egyéni teljesítményének értékelésére, például egy témáról való prezentáció vagy csoportos feladat megoldása keretében. Az értékelő megbeszélés során nemcsak az oktató, de a hallgató önmaga és a hallgatótársak is (egyénilag vagy csoportosan) értékelnek. Ennek megfelelően a csoport önértékelését a többiek véleményének meghallgatása követi, majd a tanár értékeli a teljesítményeket. Egyéni teljesítmények értékelésekor szintén javasolt az önértékelést követően a társak értékelésének bevonása, természetesen a konstruktív szellem és légkör figyelembevételével, amit az oktató értékelése követ. Ez segítheti hozzá a hallgatókat a reális önértékelés kialakításához, miközben teljesítményük láttán is tudatossá válik, hogy hol vannak hiányosságaik, mire van szükség a további fejlődéshez, illetve melyek voltak a teljesítmény erősségei. Online kurzusok esetében mindenképpen, de hagyományos kurzusok esetében is az elektronikus tanulási környezet lehetőséget nyújt a hallgatók számára egymás munkájának megosztására, értékelésére (Perjés – Héjja Nagy 2017:97).

4.3.3. ÖNÉRTÉKELÉS

A hallgató teljesítményét nem csak az oktató értékelheti, a hallgató saját maga is értékelheti azt. A fejlesztő értékelés fontos elemeként, az **önértékelés** során (amely minden képzési területen alkalmazható) a hallgató is átgondolja, hogy mit és hogyan tanult, milyen erősségei és milyen fejlesztendő területei vannak. Az önértékeléssel „rákényszerítjük” a hallgatót, hogy kritikusan szemlélje és értékelje a képességeit, tevékenységét, magatartását, fejlődését, tanulását és a tanulási folyamat során szerzett a tapasztalatait tudatosan feldolgozza. Ez utóbbi azért is lényeges, **mert nem önmagából a tapasztalatokból, hanem azok tudatos feldolgozásából tanulunk** (Dewey 1951). Ezért, ha van rá mód, értékeljük a tanulási folyamatot közösen a hallgatóval és a hallgatótársakkal egyéni és csoportos beszélgetések során. A **hallgatótársak** szintén értékelhetik egymás teljesítményét. Ez a megoldás fejleszti a többi hallgató szakmai tudását, elemző és reflexiós képességét.

Az önálló tanulás képességének alapja a tudatos, reflektív tanulás, azaz, hogy a hallgató tisztában legyen saját tanulási stílusával, erősségeivel és gyengeségeivel. Az önértékelés fontos eszköze annak, hogy a hallgató átlássa a tanulás céljait, a tanulás során szerzett új ismereteit összekapcsolja a korábbi ismereteivel, képes legyen a megtanultakat más kontextusban is alkalmazni, egy-egy tanulási szakasz lezárásakor értékelje saját teljesítményét a már elért és a még el nem ért célok és követelmények mentén. Ennek a nagyon hosszú folyamatnak, a tanulás tanulásának lehet része, egy apró lépése, ha a hallgatók, ismerve a célokat és követelményeket, maguk is nyomon követik saját tanulásuk folyamatát. Ezért a kurzus során adjunk lehetőséget arra, hogy a **hallgató értékelje a saját teljesítményét**. Az önértékelés képessége nem öröklött, hanem tanult képesség, ezért a hallgatókat segíteni kell abban, hogy képesek és készek legyenek önmaguk tudásának és teljesítményének reális értékelésére. **Ezt ösztönző légkör megteremtésével és az értékelés céljainak tisztázásával támogatjuk. Az önértékeléshez adhatunk szempontokat, illetve tehetünk fel kérdéseket**, de a hallgatót is készíthetjük saját értékelési szempontok kialakítására. Hagyjunk időt arra is, hogy a hallgató elmondja, hogyan érezte magát a tanulási helyzetben, mi okozott számára nehézséget és miért, milyen kérdései vannak. Ha van rá mód, értékeljük közösen a hallgatóval és a hallgatótársakkal a tanulási folyamatot egyéni és csoportos beszélgetések során.

Az önértékelés történhet szabad gondolatalkotással, önreflexióval, a hallgató és/vagy oktató által kidolgozott szempontrendszer szerint, de fejleszthetünk önálló mérőeszközt, vagy alkalmazhatunk tanulási eredmény alapú kompetenciamátrixot, illetve használhatjuk a minősítő értékeléshez készített mérőeszközt vagy annak egy részét is. A tantárgyi követelmények tanulási eredményei is alkalmasak arra, hogy a hallgató és az oktató is nyomon kövesse a hallgató tanulási folyamatát és (ön) értékelje teljesítményét. **Az önértékelés módja lehet a hallgatói munkanapló vagy portfólió vezetése is**, ha az nemcsak leíró, hanem elemző jellegű és pl. strukturált,

az átgondolást, és az értékelést segítő szempontok, kérdéssorok mentén írják le tapasztalataikat, észrevételeiket, azt, hogy miben érzékeltek problémát, hogy hol tartanak adott tanulási eredmények elérésében. Az önértékelés több alkalommal történhet a tanulási folyamat során. A félév eleji és végi önértékeléssel például jól mérhető és értékelhető a tudásbővülés vagy kompetenciafejlődés, esetleg attitűdváltozás és a hallgató maga is „rádöbbenhet” arra, hogy mennyi kompetenciával gazdagodott, és mérheti a tanítási-tanulási folyamat eredményességét is. A félév elején a hallgatókat előre meghatározott kérdések támogatják annak célratörő átgondolásában, hogy milyen elvárásaik vannak a tanítási-tanulási folyamat egészével kapcsolatban, és az adott tantárgyra, tananyagra vonatkozóan. Ez ezért lehet támogatandó megoldás, mert így egyrészt a hallgató tudatosabb viszonyba kerülhet a tananyaggal, másrészt a félév végén maga is értékelheti, hogyan teljesültek az előzetes elvárásai. A félév végi önértékelés szintén kérdések mentén vezetheti a hallgatót a szerzett tanulási eredmények, tapasztalatok, élmények, benyomások átgondolására és feldolgozására.

Kedves Olvasó!

A munkavégzéshez és a mindennapi életünkhöz nélkülözhetetlen kulcskompetenciák egyike a digitális kompetencia. Kérem, gondolja át, értékelje és írja le saját szavaival 4-5 mondatban, hogy Ön – a saját megítélése alapján – milyen szintű digitális kompetenciákkal rendelkezik?

Kérem, vegye alkalmazásba digitális kompetenciáit és az alábbi linkről tölts le az Infokommunikációs Egységes Referenciakeret (továbbiakban: IKER) önértékelő táblázatát: <http://progress.hu/wp-content/uploads/2017/03/IKER-O%CC%88NERTEKELO.pdf>

A digitális kompetencia önértékelését és fejlesztését támogató referenciakeret szintén a tanulási eredmény alapú szemlélet alapján fogalmazza meg a kimenetre vonatkozó állításokat. Az IKER a digitális kompetencián belül öt részterületet¹⁹ határoz meg, amelyeken keresztül egyrészt megragadható az egyén digitális kompetenciája, másrészt, amelyekre képzési program fejlesztése irányulhat.

¹⁹ Az öt részterület a következő: 1. Információ gyűjtése, felhasználása, tárolása; 2. Digitális, internet alapú kommunikáció; 3. Digitális tartalmak létrehozása; 4. Problémamegoldás, gyakorlati alkalmazás; 5. IKT biztonság.

Az IKER az öt részterület mentén négy szintet határoz meg, melyek segítségével leírható az egyén digitális kompetenciájának fokozatos fejlődése. Az egyes szintek kimeneti jellemzői tanulási eredményekben, az MKKR-hez illeszkedő tudás+képesség+attitűd+autonómia/felelősség kontextusában vannak meghatározva. Az IKER-ben az egyes szintek (hasonlóan az MKKR szintekhez) magukban foglalják az alacsonyabb szinteket (azaz pl. egy 2. szinten álló egyén rendelkezik az 1. és a 2. szinthez kapcsolódóan meghatározott kompetenciával). Az IKER szintezése megfelel az MKKR azonos számú szintjeinek, az IKER 4-es szintjének kialakítása a középfokú informatikai érettségi vizsgán elvártakhoz igazodik. Az IKER 1. és 2. szint az alapfokú felhasználó, míg a 3. és 4. szint az önálló felhasználó szintnek felel meg. Az IKER önértékelő dokumentum segítségével mindenki könnyen áttekintheti, hogy saját digitális kompetenciája jelenleg milyen szinten áll az egyes részterületeken (*Praktikus útmutató 2015*).

Kérem, hogy az IKER önértékelő alapján értékelje digitális kompetenciáit és az alábbi táblázatban jelölje meg, hogy milyen szinten áll az egyes részterületeken.

	Információ gyűjtése, felhasználása, tárolása	Digitális, internet alapú kommunikáció	Digitális tartalmak létrehozása	Probléma- megoldás, gyakorlati alkalmazás	IKT biztonság
IKER 1. szint					
IKER 2. szint					
IKER 3. szint					
IKER 4. szint					

Kérem, hogy az alábbi linkről töltsse le az Infokommunikációs Egységes Referenciakeret önértékelő példákkal táblázatát: http://progress.hu/wp-content/uploads/2017/03/IKER_%C3%B6nertekelo_peldakkal.pdf és az egyes szintekhez kapcsolódó példák alapján helyezze el magát az IKER önértékelőben! Térjen vissza az IKER önértékelő alapján kitöltött táblázatra! Módosít a korábbi önértékelésén?

Ha a leírtak szerint végigcsinálta mindhárom feladatot, akkor kérem, hogy álljon meg egy pillanatra és gondolja át, hogy mit tanult ebből a feladatból az (ön)-értékeléssel összefüggésben? Gondolatait rögzítse!

Az IKER-hez hasonló módon az idegen nyelvi kompetenciák önértékeléséhez is készült referenciakeret. Az idegen nyelvi kompetenciák önértékelését is lehetővé tevő, az Európa Tanács által kidolgozott Közös Európai Nyelvi Referenciakeret három szintleíró jellemző mentén írás, beszéd (folyamatos beszéd, társalgás), szövegértés (olvasás, hallás utáni megértés) hat szintet határoz meg²⁰. A referenciakeret tanulási eredményei azt írják le, hogy a nyelvtanulónak az egyes szinteken milyen képességekkel kell rendelkeznie olvasás, írás, beszéd és hallás utáni értés terén. A nyelvi keretrendszer tehát az egyes szintek kimeneti követelményeit tartalmazza. A szintleíró jellemzők pedig alapvetően a képességeken keresztül határozzák meg az egyén által elért tanulási eredményeket.

4.3.4. PORTFÓLIÓ

Az önértékeléshez szorosan kapcsolódik és hasonló megközelítést – a reflexív tanulás egy módját – képviseli a **portfólió módszer**, amely az egyéni fejlődés és tanulási út nyomonkövetésének, bemutatásának és dokumentálásának egyik leghatékonyabb módja. A portfólió olyan dokumentumok („bizonyítékok”) gyűjteménye, amelyek megvilágítják valakinek egy adott területen szerzett tudását, képességét, attitűdjét, felelősség-autonómiáját. **A portfólió a teljesítmény, az előrehaladás, a kompetenciák, a tanulási-tanítási folyamat, a fejlődés állomásainak bemutatására szolgál** (Szivák 2010). Maga a portfólió sokféle célra használható²¹, itt a tanulási folyamatot dokumentáló portfólióról van szó. Ebben az értelemben a portfólió olyan dokumentumok²² rendszerezett gyűjteménye, amelyek a tanulási folyamat (tantárgy, félév, képzés, szakmai gyakorlat, tanítási gyakorlat, mobilitás stb.) során keletkeznek, bemutatja, igazolja, dokumentálja a kompetenciák fejlődését és a tanulási eredmények birtoklását, segíti a hallgató számára is saját teljesítményének, fejlődésének megítélését, lehetővé teszi a tanulási folyamat, a szakmai és személyes kompetenciák fejlődésének és a tanulás eredményességének átfogó értékelését. **A portfólió segítségével dokumentálható a teljes tanulási folyamat, a hallgató és az oktató számára is lehetőséget ad a folyamatos értékelésre, önértékelésre, önreflexióra** (Falus-Kimmel 2009).

A portfólió értékelése során az oktató és a hallgató számára is láthatóvá, értelmezhetővé válik a tanulás folyamata, az adott eredményhez vezető út is. A portfólió értékelése mindenekelőtt a hallgatói önértékelésre támaszkodik. A portfólió fejlesztheti a hallgatók döntésképeségét és önértékelését, az önreflexió, a metakogníció képességét a tanítási-tanulási folyamatban. A tanulás, értékelés és önértékelés folyamatai a portfólió alkalmazása során egymással összefonódva jelennek meg.

²⁰ A nyelvi keretrendszer magyar nyelvű változata elérhető: <https://rm.coe.int/168045bb5b>

²¹ A témáról bővebben: Falus Iván - Kimmel Magdolna (2009): A portfólió. Gondolat Kiadó, Budapest.

²² A dokumentum kifejezés tágra értelmezendő, nemcsak írott anyagok, hanem fényképek, videók, munkadarabok stb. is beletartoznak. Ezek a dokumentumok származhatnak a hallgatótól, a hallgatótársaktól, az oktatóktól, gyakorlatvezetőktől, szakvezetőktől, mentoroktól stb.

A portfólió és annak szóbeli bemutatása sokkal többet árul el a hallgatók komplex kompetenciáiról, mint egy zárthelyi dolgozat, vagy akár egy elméleti jellegű szakdolgozat. Komplexen bontakozik ki a hallgató portréja: tanulási stílusa, stratégiája, technikája, s azok fejlődési irányai (*Radnóti 2007*).

A portfólió készítésére és az önreflexióra „meg kell tanítani” a hallgatókat. A portfólió készítéséhez érdemes szempontokat, iránymutatást adni, az önreflexiót pedig ösztönözni kell. A portfólió tartalmazhat dokumentumokat, fotókat, videókat, referenciákat, munkanaplókat, élménybeszámolókat, a hallgatók által készített produktumokat, munkadarabokat és annak fotó- vagy írott dokumentációját, oktatói visszajelzéseket, értékeléseket, önkéntes vagy fizetett munkából származó tapasztalatokat, önreflexiókat stb., bármit, amik a tanulási folyamat és a hallgatói teljesítmények „bizonyítékai”. Fontos, hogy a portfólió ne csak dokumentumokat, produktumokat tartalmazzon, hanem (ön)reflexiókat is.

A portfólióhoz összeállíthatunk konkrét szempontsort vagy kérdéssort is, ami „vezeti” a hallgatót a portfólió elkészítésében és az (ön)reflexiók megfogalmazásában. Nincs szabály arra vonatkozóan, hogyan kell felépülnie egy portfóliónak. A portfólió szerkezeti struktúráját érdemes előre, vagy a hallgatókkal közösen kialakítani. Ösztönözzük arra a hallgatókat, hogy portfóliójukat külső megjelenésében is tegyék egyedivé, illusztrálják képekkel, rajzokkal, piktogramokkal, színekkel stb., fejezzék ki egyéniségüket. A portfólió készülhet digitális formában is.

A portfólió alkalmazása kapcsán leginkább a tanárképzés jut eszünkbe, hiszen a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet 1. számú mellékletének 4.5. pontja szerint az osztatlan tanárképzésben részt vevő hallgatóknak portfóliót kell készíteniük. „A tanárképzésben a záróvizsga része a képzés során készült, a szakmai gyakorlatokat is bemutató és feldolgozó, a tanárjelölt felkészülését, saját fejlődését értékelő dokumentumgyűjtemény, portfólió, amely a tapasztalatok neveléstudományi szempontú, tudományos alaposságú bemutatása, elemzése és értékelése. Bizonyítja, hogy a hallgató képes önreflexióra, a képzés különböző területein elsajátított tudását integrálni és alkalmazni, a munkája szempontjából meghatározó tudományos, szakirodalmi eredményeket, továbbá a tanítás vagy a pedagógiai feladat eredményességét értékelni.” (8/2013. EMMI rendelet 1. melléklet 4.5. pont). Az egyetemi tanárképző központok általában a portfólió szerkezetével és tartalmával kapcsolatos elvárásokat és tanácsokat tartalmazó segédanyaggal támogatják a hallgatókat a portfólió elkészítésében²³.

²³ A Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézete által kiadott „Tájékoztató és segédanyag a portfólió elkészítéséhez Osztatlan tanárképzésben részt vevő hallgatók részére” című dokumentum itt elérhető: <http://www.u-szeged.hu/tanarkepzes/szabalyzatok/sege-danyag-portfolio>

A pedagógusok minősítési rendszerének szintén központi eleme a portfólió. A pedagógusminősítésben alkalmazott e-portfólió olyan dokumentumgyűjtemény, amely alapján végigkísérhető a pedagóguskompetenciák fejlődése, a pedagógus szakmai útja, tevékenysége, nehézségei és sikerei egyrészt a tények tükrében, másrészt magának a pedagógusnak a reflexiói, értelmezése alapján.

Az e-portfólió tartalmi elemei:

1. a szakmai önéletrajz,
2. a nevelő-oktató munka dokumentumai, különösen legalább tíz tanóra, foglalkozás kidolgozott és utólagos reflexiókkal ellátott óraterve,
3. a pedagógiai szakmai és egyéb tevékenységek bemutatása, dokumentumai,
4. önálló alkotói, művészeti tevékenységek bemutatása, dokumentumai,
5. a pedagógust foglalkoztató intézmény intézményi környezetének rövid bemutatása,
6. a szakmai életút értékelése (*Oktatási Hivatal 2013*).

Mind a tanárjelölti, mind a pedagógus portfólió funkciója a tanárjelölt, illetve a pedagógus teljesítményének minősítő értékelése. Ugyanakkor a portfóliót alkalmazhatjuk például szakirányú továbbképzés, vagy egyetemi képzésben összefüggő szakmai gyakorlat zárásaként, de a tanulási folyamat közben, tantárgyhoz kapcsolódóan is. Bármilyen célból is alkalmazzuk a portfóliót, azt mindig értékelni kell, amelyhez értékelési szempontokat kell kidolgozni, amelyeket meg kell ismertetni a hallgatókkal is.

A tanárképzésben résztvevő hallgatók portfólióját például az alábbi szempontok szerint értékelik²⁴:

1. A kompetenciák körének lefedése (hányat és milyen mélységben elemez, milyen kapcsolatokat mutat fel a kompetenciák között).
2. A portfólió struktúrája (a dokumentumok és az esszé kapcsolata, kongruenciája; egységesség, a részek aránya és kapcsolatuk).
3. A dokumentumok rendszerének alkalmassága a fejlődés jellemzésére: a dokumentumok összerendezése (célnak való megfelelés, logikusság, áttekinthetőség, változatosság).
4. A kiválasztott dokumentumok minősége (célnak való megfelelés, tartalmi kidolgozottság, alaposág, szakmai hitelesség, pontosság, tudományosság, a módszertani kultúra változatossága); az illusztrációk minősége (szerkesztettség, kimunkáltság, áttekinthetőség, használhatóság).

²⁴ Forrás: <http://www.u-szeged.hu/tanarkepzes/szabalyzatok/sege-danyag-portfolio>

5. Az esszében adott összegzés áttekinthetősége, világos szerkezete; érthetősége, logikussága, műfaji megfelelése, koherenciája.
6. Az esszében bemutatott elemzés, értékelés tartalmi adekvátsága, relevanciája, reflektivitása, mélysége, kidolgozottsága.
7. A szakirodalmi tanulmányban elemzett kérdések relevanciája, a feltárt szakirodalmak mélysége, a szintézis mélysége, validitása és koherenciája.
8. Az esszé és a szakirodalmi tanulmány fogalomhasználatának megfelelősége, szakmai pontossága.
9. A portfólió anyagainak nyelvi és formai megformáltsága, (a megfogalmazás gördülékenysége, változatossága; nyelvhelyesség, helyesírás; kivitelezés, esztétikusság, a megjelenítés gondossága).

A pedagógusok e-portfóliójának értékelési szempontjai az Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez című dokumentum 3-8. számú mellékleteiben tekinthető meg: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/kiegeszített_utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez.pdf

PÉLDA

A portfólió nem csak egy teljes képzési folyamat vagy egy szakmai életút bemutatására és minősítésére alkalmazható. Tantárgyhoz is kapcsolható és kurzuskövetelmények teljesítésének értékelésére is lehet használni. Erre láthatunk példát a 6. számú mellékletben a Tanulásmódszertan című kurzushoz kapcsolódóan. A portfólió, mint értékelési módszer kiváló választás ennél a tantárgynál, ahol a személyes kompetenciák fejlődésének értékelése a cél. A portfólió a legalkalmasabb az egyéni tanulási út, a személyes fejlődés bemutatására. A portfólió tartalmi követelményei alaposan kidolgozottak, ez támogatást nyújt a hallgatónak a portfólió összeállításához. Az értékelési szempontok pedig pontosítják az elvárt követelményszintet és transzparenssé teszik a hallgató számára, hogyan fogják értékelni a teljesítményt.

4.4. ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Az értékelést a tanulási eredmények és a feladat jellegének megfelelő szempontok alapján kell végezni.

A felsőoktatásban gyakorta élünk a hallgatói kiselőadás módszerével, amely a hallgató önálló tevékenységére, forráshasználatára, kutatómunkájára épít. Alkalmas a szakmai, kommunikációs, prezentációs, tanulási, gondolkodási kompetenciák fejlesztésére. De csak abban az esetben, ha a kiselőadással szembeni elvárások konkrétan meghatározottak és ezen elvárások teljesülésére értékelő visszajelzést adunk a hallgató számára.

Kedves Olvasó!

Bizonyára Ön is szokott olyan feladatot adni a hallgatóknak, hogy bizonyos szakmai tartalmakat önállóan dolgozzanak fel és 10-15 perces kiselőadás keretében mutassák be a hallgatótársak számára. Jegyezze le, hogy Ön milyen szempontok szerint szokta értékelni a hallgatói kiselőadásokat!

Ezeket a szempontokat ismerik a hallgatók is? Elérhetőek a számukra? Esetleg szerepelnek a kurzusleírásban?

PÉLDA

Céltól, témától, szakterülettől függően számos szempont szerint értékelhetünk egy hallgatói kiselőadást. Egy szakmai témáról szóló kiselőadás lehetséges értékelési szempontjai például a következők lehetnek:

Szakmai tartalom és az előadás felépítése:

- szakmai tartalom minősége: szakszerű, tényszerű, tárgyyszerű, korszerű, naprakész, objektív, helytálló, több forrásból feldolgozott, koherens, nem tartalmaz hibás állításokat és következtetéseket, a tartalom kifejtésének mélysége megfelel a célcsoport jellemzőinek (témáról való előzetes tudásának) és összhangban van a rendelkezésre álló idővel, célcsoportnak megfelelően (mértéktartóan) használja a szakzsargont, a tartalom kifejtése lényegretörő, informatív, érdeklődést keltő, mértéktartóan saját tapasztalat/élmény/vélemény is helyet kap(hat) a szakmai tartalom kifejtésében (de ez nem lehet dominánsabb, mint a tárgy-szerű szakmai tartalom)
- cím és tartalom egysége, összhangja
előadás felépítése: logikus gondolatmenet, megfelelően tagolt (bevezetés, téma kifejtése, zárás, összegzés), jól érthető és jól követhető logikai ívre épül
- időgazdálkodás: az idővel való gazdálkodás, időkihasználás megfelelő
- hozzászólásokra, kérdésekre való tartalmi válaszok, reagálások minősége

Előadói stílus:

- előadás módja (gördülékenység, szabad előadás, előadói stílus, nyelvhelyesség, szabatosság, hangerő)
- felkészültség, magbízottság, hitelesség, kreativitás
- közönséggel való kapcsolattartás, szemkontaktus
- közeghez való alkalmazkodás, a tartalom és az előadói stílus megfelel a célcsoport-nak (pl. laikus vagy szakmai közönség)
- alkalomhoz illő megjelenés

PPT/Prezi prezentáció/szemléltetés:

- a diák rendezettsége, funkcionalitása, a színek és betűméret megfelelősége
- a ppt/szemléltetés támogatja a verbális kommunikációt
- ábrák, grafikonok jól láthatók, egyértelműek
- szemléltetés minősége

A szempontok értékelése alapján például az alábbi érdemjegyes minősítés alakítató ki:

Jeles (5) Az előadás megfelel az értékelési szempontoknak, a hallgató szakmailag magasszínvonalú és célcsoportra szabott előadást tart, előadói stílusa jó, a ppt megfelel a funkcionális és formai követelményeknek, jól támogatja a verbális kommunikációt, a rendelkezésre álló idővel megfelelően gazdálkodott.

Jó (4) Az előadás – az előadás minőségét érdemben nem befolyásoló kisebb hiányosságokkal – megfelel az értékelési szempontoknak. Ezek a kisebb hiányosságok lehetnek pl. nem jelentősen, de túllépi a rendelkezésre álló időkeretet, kisebb szakmai hiányosságok vagy logikai elakadások vannak, de ezek nem befolyásolják az érthetőséget és a követhetőséget, a ppt formailag/esztétikailag fejlesztésre szorul, az előadásmód nem elég gördülékeny stb.

Közepes (3) Az előadás az értékelési szempontok legalább felének nem felel meg (különös tekintettel a szakmai követelményekre). A szakmai tartalom, az előadói stílus és a szemléltetés fejlesztésre szorul.

Elégséges (2) Az előadásban jelentős hiányosságok vannak (szakmai tartalomban, előadói stílusban, formában). A szakmai tartalom, az előadói stílus és a szemléltetés jelentős fejlesztésre szorul.

Elégtelen (1) Az előadás nem felel meg az elvárt követelményeknek, a tartalomban súlyos szakmai hiányosságok vannak, a hallgató felkészültségi szintje nem éri el az elvárt követelmények minimumát.

Ebben az esetben a hallgatói teljesítményét a meghatározott szempontok alapján összességében értékeljük és határozzuk meg az érdemjegyet.

Alaposabb értékelésre ad lehetőséget, ha az egyes szempontokhoz pontszámokat rendelünk, és mindegyik szempontot külön-külön értékeljük és az összpontszám alapján alakítjuk ki az érdemjegyet. Erre példa az alábbi szempontsor:

	ÉRTÉKELÉSI SZEMPONTOK ²⁵	PONTSZÁM: 1-TŐL 5-IG
1	A prezentáció időgazdálkodása	
2	Az előadás érthetősége, tagoltsága (bevezetés, tárgyalás, összegzés)	
3	Az előadásmód objektivitása	

²⁵ Forrás: http://www.sze.hu/~mgergo/epszerk/epszerk_VI/prezentaciohoz/Prezent%E1ci%F3%20hallgat%F3i%20%E9rt%E9kel%E9se.pdf (letöltve: 2019. 01. 05.)

	ÉRTÉKELÉSI SZEMPONTOK	PONTSZÁM: 1-TŐL 5-IG
4	Diák olvashatósága, rendezettsége	
5	Illusztrációk, szemléltetés minősége	
6	Újszerűsége törekvés az előadásmódban	
7	Metakommunikációs eszközök alkalmazása, meggyőzőerő mértéke	
8	Stílusosság és kreativitás mértéke	
9	A műszaki tartalom minősége	
10	Részletrajzok + szöveg / lényegi információk aránya	
11	Korszerűség, naprakészség	
12	Gondolatmenet logikussága	
13	Szaknyelv alkalmazása	
14	Felkészültség, tárgyi tudás, tájékozottság mértéke	
15	Részletrajzok + szöveg / lényegi információk aránya	
16	Összbenyomás	
	Összesen	

Ez a típusú értékelés részletes visszajelzést ad a hallgató számára az erősségeiről és a fejlesztendő területekről.

Még pontosabb értékelést tesz lehetővé, ha az értékelés szempontjait a – minőségi kritériumokat is magukban foglaló – tanulási eredmények alapján dolgozzuk ki és értékeljük.

SZEMPONTOK	IGEN (5 PONT)	RÉSZBEN (3 PONT)	NEM (0 PONT)
„Bevezeti” bemutatóját, ismerteti az előadás célját, felépítését.			
A témát szakszerűen, lényegretörően, érthetően, jól követhetően fejti ki.			
Az előadást logikusan, jól követhető logikai ívre építi fel.			
Előadását szabadon tartja, kifejezésmódjára a szakszerű fogalmi apparátus használata jellemző, előadói stílusa gördülékeny és szabatos.			
Ppt-jét/szemléltető eszközeit igényesen, a szakmai és technikai követelmények figyelembevételével készítette el.			
A rendelkezésre álló időre – a 15 percre – figyelve adja elő mondanivalóját.			

A pontszámokat érdemjegyre kell váltani. Fejlesztő értékelés esetén (mivel a fejlesztő értékelés során nem adunk érdemjegyet) – a részletes szóbeli visszajelzés után – (ha mindenképpen szükséges) kétfokozatú (megfelelt és fejlesztendő) vagy háromfokozatú (kiválóan megfelelt, megfelelt/küszöbszint, fejlesztendő) „minősítés” javasolt. Jelen példánkban ez az alábbiak szerint történhet:

30-28 pont = kiválóan megfelelt; 27-20 = megfelelt; 19 pont alatt = fejlesztendő.

A nem felelt meg, a hibás vagy a rossz jelzők helyett személy szerint jobban szeretem használni a javítandó vagy fejlesztendő kifejezéseket az írásbeli és szóbeli értékelés során. A rossz, a hibás, a nem felelt meg számomra a múltba tekint. A javítandó, fejlesztendő előre mutat, irányt ad.

A pontszámok átváltása érdemjegyre minősítő értékelés esetén például így történhet:

30-28 pont = jeles (5), 27-24 pont = jó (4), 23-20 pont = közepes (3), 19-15 pont= elégséges (2), 15 pont alatt = elégtelen

Hasonló szempontok alapján lehet kialakítani a szóbeli és a gyakorlati vizsgák értékelő rendszerét is. Az értékelés szempontjai minden esetben az adott tanulási szakasz meghatározott és elvárt tanulási eredményei, azaz a tudás, képesség, attitűd és felelősség-autonómia elemek, valamint az alkalmazás, kivitelezés mozzanatai. Egy gyakorlati vizsga esetében nemcsak a „végterméket”, hanem az odavezető utat is értékeljük.

PÉLDA

Például az adott szempontsor (amely különböző szakterületekre adaptálható) mentén figyelhetjük meg és értékelhetjük a gyakorlati munkavégzés szakszerűségét, minőségét, eredményességét:

- a munkaterület előkészítése, a munkavégzéshez való előkészítés és felkészülés minősége;
- szakmai, biztonsági, tűz- és munkavédelmi, veszélyes hulladékok kezelésére vonatkozó előírások, higiéniai szabályok betartása, munkavédelmi eszközök megfelelő használata;
- munkavégzés közben a hallgató nem veszélyezteti a saját, a hallgatótársai, a munkatársai, ügyfelei testi épségét, valamint nem okoz kárt az általa használt gépekben, berendezésekben, műszerekben stb.
- gyakorlat/kivitelezés/megvalósítás módjának megválasztása, lépéseinek sorrendje, prioritások betartása;
- gyakorlat/megvalósítás elemeinek szakszerű kivitelezése (a feladatleírásnak megfelelően történő kivitelezés, szakmai protokoll betartása, szakszerűség, időbeli ütemezés, minőség, tudástranszfer, felmerülő hibák/problémák/nem várt helyzetek megoldása, elhárítása, döntésképeség, önállósági szint, felelősségvállalás, stb.);
- gyakorlat/kivitelezés/megvalósítás során alkalmazott gépek, berendezések, eszközök, anyagok kiválasztása, szakszerű, funkciójának megfelelő, magabiztos, gazdaságos használata;
- kommunikáció formája, módja, minősége a kollégákkal/ügyfelekkel/vendégekkel/kliensekkel/ gondozottakkal/betegekkel stb., az üzenet megfogalmazása, az információk mennyisége és minősége (érthetősége, helyessége, korrektsége) a célcsoport jellemzőinek figyelembevétele, szakzsargon és köznyelvi kommunikáció helyénvaló használata, a verbális és nonverbális kommunikáció összhangja, az ügyfél igényeire való odafigyelés, türelem, udvariasság, empátia;

- szükséges dokumentáció (ápolási, műszaki, képzési, minőség-biztosítási, gépészeti, labor, mérési stb.) vezetése;
- kompetenciahatárok betartása (nem lépi túl azt).

Egy jól felállított szempontsor lehetőséget ad arra is, hogy időről időre leüljünk a hallgatóval és ezen szempontok mentén közösen értékeljük a tevékenységét. Az ilyen jellegű megbeszélések során jól fejleszthetőek az úgynevezett soft kompetenciák illetve attitűdök is, mint pl. a kommunikáció, az udvariasság, empátia, tisztelet, odafigyelés az ügyfél igényeire, viselkedési normák, szakmai kultúra és etika, stb. Az értékelő megbeszélések lehetőséget adnak a tudástranszfer fejlesztésére is, hiszen a képzés egyik kulcskérdése, hogy milyen széles körben, milyen feltételek között hasznosítják a hallgatók az egyetemi környezetben elsajátított tudást, és mennyire képesek a tanultakat a tanulási szituációtól eltérő helyzetben alkalmazni.

4.5. A MEGSZEREZHETŐ MINŐSÍTÉSEKHEZ TARTOZÓ KRITÉRIUMSZINTEK

Az egyetemi környezetben két-, három-, vagy ötfokozatú minősítéssel értékeljük a hallgatók teljesítményét. Az értékelőrendszer kidolgozása során azt is meg kell határozni, hogy milyen kritériumok teljesülése esetén adunk ötöst, hármaszt vagy éppen elégtelent a hallgatónak.

Az egyes megszerezhető minősítésekhez (érdemjegyekhez) meghatározott kritériumszintek szoros összefüggésben vannak az értékelés szempontjaival. Mind a szempontokat, mind a kritériumszinteket ki lehet dolgozni szakmai alapon teljes részletezettséggel (részletes szakmai leírással, a kivitelezés minden egyes lépésére vonatkozóan) vagy általános szempontrendszer szerint.

Ezekre láthatunk különböző példákat a 7., a 8., a 9. és a 10. számú mellékletben.

PÉLDA

Több szakterületen követelmény, hogy foglalkozási vázlatot kell készíteniük a hallgatóknak (pl. pedagógus és tanár szakok, szakoktató, egészségügyi szakok, sport- és rekreációs szervező, edző stb.) A 7. számú mellékletben egy foglalkozási vázlat található, amely tartalmazza az értékelési kritériumokat és az azokhoz rendelhető pontszámokat.

PÉLDA

A 8. számú mellékletben ugyanannak a tanulási eredménynek az értékelésére láthatunk három különböző megközelítést. A skill laborban történő gyakorlat (ápoló képzés) egy tananyagegységének (infúziós terápia) követelményei tanulási eredményekben vannak megfogalmazva. A tanulási eredmények összességét egy gyakorlati feladaton belül (Orvos utasítására előkészítés infúziós terápiához és az infúzió bekötése) lehet értékelni. Az objektív értékeléshez azonban szempontsort kell összeállítani. Ez történhet úgy, hogy a tanulási eredményekhez illeszkedő, de átfogó szempontok szerint megfigyeljük a hallgatót munkavégzés közben és a megfigyelési szempontok alapján a hallgató szakmai tevékenységét globálisan értékeljük. A másik megoldás lehet az átfogó szempontok szerinti részletes értékelés, a harmadik megoldás pedig a részletesen kidolgozott szempontok szerinti részletes értékelés. Egy ilyen – a 8. számú mellékletben látható – részletes értékelőrendszer kidolgozása minden egyes tananyagrészhöz rendkívül energia- és időigényes, de egyaránt használhatjuk előzetes tudás felmérésére (validációra), önértékelésre, fejlesztő és minősítő értékelésre. Ha befektetésként tekintünk erre a munkára, akkor azt fogjuk tapasztalni, hogy a ráfordított energia megtérül, mert az értékelés során is tanulás, illetve tanulástámogatás valósul meg. Az értékeléssel „meghosszabbodik” a tanulási folyamat és ez a hallgatók számára rendkívül értékes lehetőség a tanultak elmélyítésére és alkalmazására.

PÉLDA

A 9. számú melléklet az egészségpszichológia tantárgy rendkívül részletesen kidolgozott tantárgyleírását tartalmazza. A kurzus célja, TEA követelményei és a követelmények értékelése alaposan átgondolt, részletesen kidolgozott és koherens rendszert alkot, amelyből egy szakszerűen tervezett tanítási és tanulási út rajzolódik ki, amely bizonyosan eredményesebb tanulást eredményez.

A szemináriumi dolgozat követelményei jól meghatározottak, világosak, pontosak. Az értékelési szempontok összhangban vannak

a követelményekkel. Egy ilyen értékelési szempontsor és kritériumrendszer színvonalas munkára és eredményesebb tanulásra ösztönzi a hallgatót. A formánál esetleg figyelembe lehet venni a dolgozat külső megjelenését, igényességét, kivitelezését, esztétikusságát. Érdemes arra ösztönözni a hallgatókat, hogy a szemináriumi dolgozatukat vagy portfóliójukat külső megjelenésében is tegyék egyedivé, illusztrálják képekkel, rajzokkal, piktogramokkal, színekkel stb., fejezzék ki egyéniségüket.

A pontosan és jól meghatározott értékelési kritériumok biztosítják az objektív értékelést. Ugyanakkor, ha minden szempontot „szigorúan” meghatározunk, kevés rugalmasság marad a rendszerben. Ezért valamelyik kategórián belül, vagy egy külön kategóriában lehet olyan szempontokat is meghatározni, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy ha az oktató valamilyen nagyon jó, különleges, egyedi, eredeti megoldással, témakifejtéssel találkozik, akkor azt tudja honorálni plusz pontokkal. Fontos tehát, hogy **az értékelőrendszer egyszerre legyen konkrét és rugalmas.**

PÉLDA

A 10. számú melléklet az informatika képzési területhez kapcsolódó adatbázisok című kurzus gyakorlatának követelményeit és értékelési kritériumait tartalmazza. Az értékelés alaposan átgondolt és részletesen kidolgozott kritériumrendszer alapján történik. A hallgatót jelentősen támogatja a tanulásban egy ilyen szempontsor, és egyértelművé válik a hallgató számára is, hogy mi az elvárás vele szemben és milyen szempontok szerint, és hogyan fogják értékelni a teljesítményét. Említésre méltó az alapkövetelmények teljesítésén túli munka többletpontokkal történő honorálása.

5. ÖSSZEGZÉS

Az értékelési kritériumok, eljárások, módszerek kidolgozása és alkalmazása legalább annyi körültekintést igényel, mint a tanulási eredmények meghatározása. Célszerű a tanulási eredmények megfogalmazását és az értékelési folyamatok azonosítását összehangoltan megtervezni, hiszen az értékelés nivóját alapvetően meghatározza a tanulási eredmények minősége.

Az értékelési eszközök kidolgozása nehéz és időigényes feladat, amelynek során az egyik dilemma, hogy a tanulási eredmény leírások jellemzően analitikus módon készülnek, azaz az ismereteket és a (munka)tevékenységeket bontjuk elemeire, az értékelés módja viszont szintetikus jellegű, vagyis egyszerre több tanulási eredmény együttes működését értékeljük.

A tanulási eredmények értékelési rendszerének kidolgozása során összefoglalóan az alábbi szempontokat, kérdéseket érdemes figyelembe venni és átgondolni:

- 😊 Az értékelés kialakításakor gondoljuk végig a kurzus célját, követelményeit és ezzel összhangban a hallgatói csoport jellemzőit és a hallgatók jellemzőit!
- 😊 Mérlegeljük, hogy milyen típusú értékelést és értékelési módszereket lehet/célszerű alkalmazni ugyanannak a tantárgynak az esetében nappali tagozatos és levelező tagozatos hallgatóknál, vagy kis létszámú és nagy létszámú hallgatói csoportoknál.
- 😊 Vegyük fontolóra, hogy kell-e/lehet-e/célszerű-e bemeneti mérést alkalmazni.
- 😊 Gondoljuk át, hogy ki kell-e terjednie az értékelésnek minden TEA követelmény értékelésére? Akarunk-e/tudunk-e minden tanulási eredményt értékelni?
- 😊 Döntsünk arról, hogy hiányzást, késést, viselkedési formákat figyelembe veszünk-e az érdemjegy kialakításánál.
- 😊 Alkalmazzunk több módszert együttesen a hallgatók teljesítményének értékelésére.
- 😊 A tudás és képességek mellett jelenjen meg az attitűdök és az autonómia-felelősség elemek értékelése.
- 😊 Reprodukív számonkérés helyett önálló alkalmazás (esetenként alkotó alkalmazás) értékelésére és az értékelésen keresztül a reflexió és önreflexió, valamint a (kritikai) gondolkodás fejlesztésére törekedjünk.
- 😊 A minősítő értékelés mellett fordítsunk hangsúlyt a diagnosztikus és a fejlesztő értékelésre is.

- 😊 Az értékelési szempontok és kritériumok meghatározásában törekedjünk az „arany középútra”, ne legyen túlszabályozott, hagyjon rugalmasságot a rendszerben (figyelembe lehessen venni az egyéni „történeteket”), de ne legyen alulspecifikált sem.
- 😊 Az értékelés jól illeszkedjen a TEA követelményekhez. Ha a TEA követelmények nem elég részletesen meghatározottak, az értékelési szempontokkal „korrigálhatunk”.
- 😊 Ha a tantárgy TEA követelményei, az értékelés és a tanítási folyamat koherens rendszert alkot, akkor a teljes didaktikai folyamatból egy szakszerűen tervezett tanítási és tanulási út rajzolódik ki, amely eredményesebb tanuláshoz vezet.

A mellékletben bemutatott példák hatékony segítséget, hasznosítható és inspiráló megoldásokat kínálnak a tanulási eredmények értékelése terén fejlődésre kész oktatók számára. A példaként szolgáló dokumentumokat közreadó oktatók nyilvánvalóan sok szakmai munkát és időt fektetettek a fejlesztésbe. Megtérülő befektetésről van szó, amelyből a hallgatók és az oktatók is profitálnak.

Ha a kurzus célja, TEA követelményei és a követelmények értékelése alaposan átgondolt, részletesen kidolgozott és koherens rendszert alkot, akkor abból egy szakszerűen tervezett tanítási és tanulási út rajzolódik ki, amely bizonyosan eredményesebb tanulást eredményez. Ehhez érdemes olyan tantárgyleírást alkalmazni (lásd 11. számú melléklet), amely mindezt tartalmazza. Ez az oktató feladata és felelőssége.

Kedves Olvasó!

Kérem, lapozzon vissza a bevezetéshez és válaszolja meg újra az ott megfogalmazott kérdéseket!

Ön szerint befolyásolja-e az értékelés formája, módja, minősége a hallgatók tanulási teljesítményét?

Ha nem, miért nem?

Ha igen, hogyan, miért, milyen mértékben?

Ön szerint mi az értékelés legfontosabb célja, funkciója?

Mit gondol, hogyan segítheti az értékelés a tanulás minőségének javítását? Milyen értékelést tartana a tanulást leginkább támogatónak?

Változott a véleménye a könyv elején rögzítettekhez képest?

Milyen változásokat tartana lehetségesnek, megfontolandónak az értékelés területén a saját oktatói gyakorlatában?

5.1. AZ ELSAJÁTÍTOTT TANULÁSI EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE

Kedves Olvasó!

Az önellenőrző teszt kitöltésével ellenőrizheti a tanulási eredmények értékeléséhez kapcsolódó ismereteit, a tanulási eredmények tudás-elemeinek birtoklását.

ÖNELLENŐRZŐ TESZT

a tanulási eredmények értékelése témakörben elsajátított tanulási eredmények ellenőrzéséhez

A teszt kitöltéséhez kb. 30 perc szükséges.

1) Olvassa el és gondolja át az állításokat! Az állítások mellé írjon I betűt vagy H betűt annak megfelelően, hogy igaznak vagy hamisnak ítéli az adott állítást.

Minden helyes válasz 1 pontot ér. Megszerezhető pontszám: 12 pont

Sorszám	Állítás	I vagy H
1.	A tanulási eredmények átgondolt kialakítása nemcsak a megfelelő követelménytámasztás, hanem az értékelés szempontjából is meghatározó.	
2.	A reliabilitás, azaz az érvényesség azt jelenti, hogy a mérőeszközünk jól méri azt, aminek a mérésére kidolgoztuk. A kérdések és válaszok illeszkedjenek az elvárt követelményekhez, a felmért hallgatók tudásszintjéhez, és a mérni kívánt kompetenciaszerveződési szinthez.	
3.	Az értékelés során minden hallgatónak egységes eljárásokat és körülményeket kell biztosítani.	
4.	A normatív értékelés során a hallgató teljesítményét a tanulócsoport többi tagjának teljesítményéhez viszonyítjuk.	
5.	Az értékelés folyamatok, eljárások és módszerek összessége, amelyeknek célja, hogy meggyőződjünk arról, hogy a hallgatók elérték-e a kitűzött célokat, azaz a meghatározott és kívánt tanulási eredményeket.	
6.	Az értékelési kritériumoknak nem kell szorosan kapcsolódniuk a tanulási eredményekhez.	
7.	A tanulási eredmények minősége meghatározza az értékelés minőségét.	
8.	Az értékelés, önértékelés akkor eredményes, ha a hallgatók valós helyzetekben, változatos kontextusban mutathatják meg önmagukat, tanulási eredményeiket, tanulásuk sajátosságait.	

Sorszám	Állítás	I vagy H
9.	Az értékelés céltudatos, tervszerű és szervezett tevékenység, amelynek megtervezésekor először az értékelés követelményeit kell meghatározni.	
10.	Az értékelés formája és módszere, valamint minősége nem befolyásolja a hallgató tanulási folyamatát.	
11.	A tanulási eredmény alapú gondolkodás nem igényli a tanításmódszertani és értékelési kultúra frissítését és fejlesztését.	
12.	Az önértékelés képessége öröklött.	

2) Az alábbi feladatutasításokkal különböző kompetenciaszerveződési szinteket tudunk mérni. Írja a számokkal jelölt feladatutasítások elé, hogy azok melyik kompetenciaszerveződési szinthez illeszkednek!

Minden helyes válasz 2 pontot ér. Megszerezhető pontszám: 12 pont

a) tudás-felidézés

b) megértés

c) alkalmazás

d) elemzés

e) értékelés

f) alkotás

..... 1. Soroljon fel az értékelés objektivitását befolyásoló tényezők közül legalább ötöt!

..... 2. Értékelje az Ön előtt lévő hallgatói szakdolgozat értékelési rendszerét abból a szempontból, hogy az megfelel-e az objektivitás, a reliabilitás és a validitás követelményeinek?

..... 3. Hasonlítsa össze a fejlesztő és a minősítő értékelést a funkciójuk és a tanítási-tanulási folyamatban elfoglalt helyük alapján!

..... 4. Adott tantárgyi célhoz/követelményhez dolgozzon ki fejlesztő célú értékelési szempontokat!

..... 5. Elemezze a felnőttkori tanulást segítő és akadályozó tényezőket!

..... 6. Tervezze meg ugyanannak a tantervi követelménynek a tanítási folyamatát két különböző célcsoport számára!

3) Relációanalízissel oldja meg a feladatot! A megfelelő betűjelet írja az egyes állítások sorszáma elé!

Minden helyes válasz 2 pontot ér. Megszerezhető pontszám: 10 pont

A (+^+): Mindkét állítás igaz, és összefüggés van közöttük.

B (++): Mindkét állítás igaz, de nincs közöttük összefüggés.

C (+ -): Az állítás igaz, az indoklás hamis.

D (- +): Az állítás hamis, az indoklás igaz.

E (- -): Mindkettő hamis.

..... 1. Az értékelés minősége jelentősen befolyásolja a tanulási folyamatot, MERT az értékelés célja, hogy meggyőződjünk arról, hogy a hallgatók elérték-e a kitűzött célokat, azaz a meghatározott és kívánt tanulási eredményeket.

..... 2. Az értékelés során a felmért tanulási eredményeket mindig összehasonlítjuk valamivel, MERT az értékelés mindig kritériumorientált.

..... 3. Az individuumra orientált értékelés a gyengébben teljesítő hallgatóknál is lehet pozitív és motiváló jellegű, MERT nem függ a tanuló csoporthoz vagy kritériumhoz viszonyított teljesítményétől.

..... 4. A fejlesztő értékelésnek nem lehetnek ugyanazok a szempontjai, mint a minősítő értékelésnek, MERT a fejlesztő értékelés célja nem a minősítés, hanem a tanulási folyamat – a hallgató – segítése, fejlesztése.

..... 5. A portfólió nem alkalmas a hallgatói teljesítmények objektív mérésére, MERT csak hallgatói (ön)reflexiókat tartalmaz.

4) Egészítse ki a mondatot! Írja a hiányzó szót a kipontozott részre!

Megszerezhető pontszám: 1 pont

A tudáshoz nem csak a sikereken, de a ..... keresztül is vezet az út.

5) Egészítse ki a mondatot! A hiányzó szavakat írja a kipontozott részre!

Megszerezhető pontszám: 2 pont

A fejlesztő értékelésnek fontos szerepe van a hallgatók ..... fejlesztésében és a ..... kialakításában és fejlesztésében is.

6) A megadott válaszlehetőségek közül karikázza be a helyes válasz betűjelét!

Mindegyik helyes válasz 1 pontot ér. Megszerezhető pontszám: 5 pont

6/1. Mi a reliabilitás?

- a) A mérőeszköz megbízhatósága; azt fejezi ki, hogy a mérőeszköz mennyire jól méri azt, amit mér
- b) A mérőeszköz érvényessége; azt fejezi ki, hogy a mérőeszköz valóban azt méri-e, aminek a mérésére felhasználják
- c) A mérőeszköz megbízhatósága; azt fejezi ki, hogy a mérőeszköz valóban azt méri-e, aminek mérésére felhasználják
- d) A mérőeszköz érvényessége; azt fejezi ki, hogy a teszt mennyire jól méri azt, amit mér

6/2. Mit jelent az, hogy a tantárgyi osztályzatok validitása alacsony?

- a) Ugyanazt a teljesítményt a különböző tanárok másképpen osztályozzák.
- b) Ugyanaz a tanár ugyanazt a teljesítményt különböző időpontokban eltérően osztályozza.
- c) Az osztályzatok a hallgató tudásán kívül más tényezőket is tükröznek.
- d) A hallgatói csoporton belüli viszonyítási rendszer miatt az osztályzatok a csoporton kívül nem összehasonlíthatók.

6/3. Melyik állítás igaz a fejlesztő értékelésre?

- a) A hallgatók fejlődésének interaktív módon történő értékelése.
- b) Kapcsolható osztályozással.
- c) A tanulási folyamat elején történik.
- d) Mindig a tanár végzi.

6/4. Miért tekinthetjük az értékelést a tanítási folyamat kulcselemének?

- a) Az értékelés nélkül nem tudunk osztályzatot adni.
- b) A jegy megszerzése motiválja a leginkább a diákokat.
- c) Az értékelés és visszacsatolás jelentősen alakítja a tanuló személyiségét, önbecsülését, önértékelését.
- d) Értékelés minden tanulási folyamat végén van.

6/5. Melyik az értékelés pontos folyamata?

- a) Cél – követelmények – módszer/eszköz/feladat – minősítési kritériumok meghatározása
- b) Követelmények – cél – módszer/eszköz/feladat – minősítési kritériumok meghatározása
- c) Cél – módszer/eszköz/feladat – követelmények – minősítési kritériumok meghatározása
- d) Minősítési kritériumok – módszer/eszköz/feladat – cél – követelmények meghatározása

7) Az alábbi táblázat az értékelés típusait, funkcióit, módszereit foglalja össze. Töltse ki a táblázat hiányzó adatait!

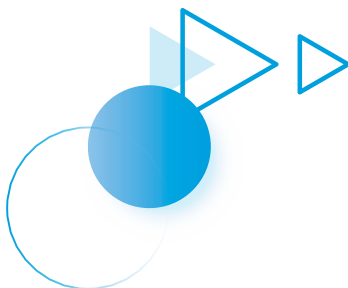
Megszerezhető pontszám: 28 pont

Az értékelés típusa Megszerezhető pontszám összesen 2 pont	Az értékelés funkciója (több funkció is megjelölhető) Megszerezhető pontszám összesen 6 pont	Az értékelés tanítási-tanulási folyamatban elfoglalt helye Megszerezhető pontszám összesen 2 pont	Az értékelés eszköze, módszere (figyelembe véve a saját tapasztalatait, soroljon fel annyi eszközt és módszert, amennyit csak tud) Megszerezhető pontszám összesen 18 pont
Diagnosztikus			
	Minősítés, szelektálás		
		Tanítási-tanulási folyamat közben	

8) Karikázza be annak a 3 állításnak a betűjelét, amellyel Ön a leginkább egyetért!

Megszerezhető pontszám: 3 pont

- a) A tanulási eredményeken alapuló tanulás és tanítás eszközt ad arra, hogy javítani tudjuk a hallgatók tanulási eredményességét, és a hallgatók képességeiben mérhető fejlődés történjen.
- b) A tudatos, tervszerű és célorientált tanítási-tanulási folyamat eredményesebb tanulást eredményez.
- c) Az értékelés minősége jelentősen befolyásolja a tanulási folyamatot, a hallgató személyiségének alakítását, a tanuló önértékelését és motivációját, ezért a hallgatói teljesítmények értékelése kiemelt figyelmet érdemlő, felelősségteljes feladat.
- d) A sikerélmény biztosítása megerősíti a hallgatók motivációját, a sorozatos kudarcélmények pedig közömbössé teszik a tanulót az adott szakmai témakör iránt.
- e) Az értékelés tárgya nem csak a szakmai kompetenciákra terjedhet ki, de a személyes vagy társas kompetenciákra is.
- f) Az értékelés szempontrendszerét a hallgatónak is ismernie kell.
- g) A portfólió az egyik legalkalmasabb módszer a hallgatói teljesítmény, az előrehaladás, a kompetenciák, a tanulási-tanítási folyamat, a fejlődés állomásainak bemutatására.

ÖNELLENŐRZŐ TESZT ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

a tanulási eredmények értékelése témakörben elsajátított tanulási
eredmények ellenőrzéséhez

1. feladat:

(1) Igaz, (2) Hamis; (3) Igaz; (4) Igaz; (5) Igaz; (6) Hamis; (7) Igaz; (8) Igaz;
(9) Hamis; (10) Hamis; (11) Hamis; (12) Hamis

Minden jó válasz 1 pontot ér, összesen 12 pont szerezhető.

2. feladat:

- a) 1.
- e) 2.
- b) 3.
- c) 4.
- d) 5
- f) 6.

Minden jó válasz 2 pontot ér, összesen 12 pont szerezhető.

3. feladat:

- B1
- C2
- A3
- D4
- E5

Minden jó válasz 2 pontot ér, összesen 10 pont szerezhető.

4. feladat:

hibákon vagy kudarcokon

Mindkét válasz elfogadható. A jó válasz 1 pontot ér, összesen 1 pont szerezhető.

5. feladat:

önértékelésének; motiváció

Minden jó válasz 1 pontot ér, összesen 2 pont szerezhető.

6. feladat:

6/1 a)

6/2 c)

6/3 a)

6/4 c)

6/5 a)

Minden jó válasz 1 pontot ér, összesen 5 pont szerezhető.

7. feladat:

TÍPUS	FUNKCIÓ	IDŐPONT	ESZKÖZ, MÓDSZER
Diagnosztikus (helyzetfeltáró)	Tájékozódás, előzetes tudás felmérése (bármelyik funkció esetén 1 pont, több funkció felsorolása esetén is 1 pont adható)	Képzési folyamat előtt Képzés/tantárgy/gyakorlat megkezdése előtt (bármelyik szinonima elfogadható, 1 pont)	Teszt, beszélgetés, interjú, gyakorlati feladat, megfigyelés stb. (módszerenként 1 pont, maximum 5 pont, a felsoroltakon kívül más adekvát módszer is elfogadható)
Szummatív vagy összegző, lezáró értékelés (bármelyik elnevezés esetén 1 pont)	Minősítés, szelektálás	Tanulási folyamat (képzés/tantárgy/gyakorlat végén) (bármelyik szinonima elfogadható, 1 pont)	Írásbeli, szóbeli vizsga, projektfeladat, szakdolgozat, zárógyakorlat, vizsgaremek, portfólió (módszerenként 1 pont, maximum 7 pont, a felsoroltakon kívül más adekvát módszer is elfogadható)
Formatív vagy formáló, segítő vagy fejlesztő (bármelyik elnevezés esetén 1 pont)	Fejlesztés, támogatás, motiválás, megerősítés, visszacsatolás (funkciónként 1 pont, maximum 5 pont)	Tanítási-tanulási folyamat közben	Önértékelés, társak értékelése, portfólió, megbeszélések, tanulási/munka napló (módszerenként 1 pont, maximum 6 pont, a felsoroltakon kívül más adekvát módszer is elfogadható)

Összesen 28 pont szerezhető.

8. feladat:

Bármelyik állítás megjelölése pontot ér. A felsorolt állítások közül valamennyi igaz. Hogy a válaszadó számára melyek azok az állítások, amelyekkel a leginkább egyetért, a saját egyéni szakmai preferenciája határozza meg. A feladat célja, hogy a válaszadó végiggondolja az állításokat és saját maga számára feldolgozza az állítások lényegi elemeit.

Összesen 3 pont szerezhető.

ÉRTÉKELÉS:

Megszerezhető összes pontszám: 73 pont

Ha az Ön pontszáma 65 és 73 pont között van: Ön jól ismeri az értékelés célját, típusait, funkcióit, szerepét a tanítási-tanulási folyamatban, érti az értékelés alapelveit, az értékeléssel szemben támasztott követelményeket, az értékelés megtervezésének folyamatát és jelentőségét. Gratulálunk! Eredményes tanulási eredmény alapú értékelést kívánunk!

Ha az Ön pontszáma 55-64 pont között van: Ön alapvetően tisztában van az értékelés céljával, típusaival, funkcióival, szerepével a tanítási-tanulási folyamatban, érti az értékelés alapelveit, az értékeléssel szemben támasztott követelményeket, az értékelés megtervezésének folyamatát és jelentőségét, ugyanakkor vannak apróbb hiányosságok a tudásában. Javasoljuk, hogy nézze át újra azokat a kérdéseket, amelyekre nem a helyes választ jelölte meg, és keresse meg az adott témával kapcsolatos témakört a tréning anyagában, illetve a tankönyvben.

Ha az Ön pontszáma 39-53 pont között van: Ön rendelkezik tudással az értékelés céljáról, típusairól, funkcióiról, szerepéről a tanítási-tanulási folyamatban, az értékelés alapelveiről, az értékeléssel szemben támasztott követelményekről, az értékelés megtervezésének folyamatáról és jelentőségéről, ugyanakkor tudásában jelentősebb hiányosságok vannak. Javasoljuk, hogy mélyüljön el a tréning anyagában, forgassa a tankönyvet és pótolja a hiányzó tudáselemeket annak érdekében, hogy eredményes tanulási eredmény alapú értékelő munkát tudjon végezni.

Ha az Ön pontszáma 38 pont alatt van: Az Ön értékeléssel kapcsolatos tudásában jelentős hiányosságok vannak. Javasoljuk, hogy mélyüljön el a tréning anyagában valamint a javasolt szakirodalmakban és pótolja a hiányzó tudást. A hiányzó tudáselemek pótlása segíteni fogja Önt abban, hogy eredményesebb és hatékonyabb legyen a hallgatói teljesítmények értékelésében.

Kedves Olvasó!

Gondolja át és értékelje, hogy mennyire volt eredményes a tanulása. Az 1.1. alfejezetben található tanulási eredmények segítségével végezzen önértékelést, és írja be a táblázatba 1-től 10-ig terjedő skála segítségével, hogy az adott tanulási eredményt milyen mértékben sikerült elérnie saját megítélése szerint!

Végül építve a jelen könyvből tanultakra és az eddigi gazdag oktatói tapasztalataira, fejlesszen a saját tantárgyához kapcsolódóan egy tanulási eredmény alapú tantárgyleírást, illetve dolgozza ki a tanulási eredmény alapú követelményekhez illeszkedő értékelő rendszert (vizsgafeladat, értékelési szempontrendszer, értékelési kritériumok) például

- hallgatói önértékeléshez
- félévi szóbeli vizsgához
- gyakorlati vizsgához
- évközi vagy nyári gyakorlathoz
- hallgatói portfólió összeállításához és értékeléséhez
- szemináriumi vagy házi dolgozathoz
- hallgatói kiselőadáshoz
- szakdolgozat vagy portfólió szóbeli védéséhez
- záróvizsgához

és alkalmazza haszonnal a saját oktatói praxisában!

Eredményes szakmai munkát kívánok Önnek!

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bartha Éva - Gaskó Krisztina - Golnhofer Erzsébet - Hegedűs Judit (2011): Fejlesztő, támogató értékelés – de hogyan? Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány, Budapest. <http://fszk.hu/wp-content/uploads/2016/08/dehogyan_fejlesztzo-tamogato-ertekeles.pdf> [2019.01.05.]
- Báthory Zoltán (1997): Tanulók, iskolák, különbségek. Egy differenciális tanításmódot vázlata. OKKER Kiadó, Budapest.
- Bloom, Benjamin S. (ed.) (1956): Taxonomy of educational objectives, the classification of educational goals. – Handbook I. Cognitive Domain. McKay, New York.
- Cserné Adermann Gizella (1986): „Önmagát beteljesítő jóslat” a pedagógiában. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Csapó Benő (2005): Az előzetesen megszerzett tudás mérése és elismerése. Nemzeti Felnőttképzési Intézet, Budapest.
- Derényi András (2006): Tanulási eredmények kidolgozása és használata (elvi megfontolások és gyakorlati útmutatások) <<https://akademiai.com/doi/pdf/10.1556/TarsGazd.28.2006.2.4>> [2019.01.05.]
- Derényi András – Vámos Ágnes (2015): A felsőoktatás képzési területeinek kimeneti leírása – ajánlások. Egy kísérleti fejlesztés eredménye. Oktatási Hivatal, Budapest. <https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tamop413/eredmenyek/kimeneti_leirasok.pdf> [2019.01.05.]
- Dewey, John (1951): Experience and Education. MacMillan, New York
- Európai Unió Tanácsa (2017): A Tanács ajánlása (2017. május 22.) az egész életen át tartó tanulás európai képesítési keretrendszeréről, valamint az egész életen át tartó tanulás európai képesítési keretrendszerének létrehozásáról szóló 2008. április 23-i európai parlamenti és tanácsi ajánlás hatályon kívül helyezéséről (2017/C189/03) <<https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/hu.pdf>> [2019.01.05.]
- Falus Iván - Kimmel Magdolna (2009): A portfólió. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Farkas Éva (2018): Mérés-értékelés kézikönyv. Tanulási eredmények mérése és értékelése a szakképzési mobilitási gyakorlatokban. Tempus Közalapítvány, Budapest.
- Farkas Éva (2017): Tanulási eredmény alapú tanterv- és tantárgyfejlesztés a felsőoktatásban. JGYF Kiadó, Szeged.
- Farkas Éva (2014): A rejtett tudás. A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények hitelesítése. SZTE JGYPK FI, Szeged.
- Golnhofer Erzsébet (2000): A pedagógiai értékelés. In: Falus Iván (szerk): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 334-359. <https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch15s02.html> [2019.01.05.]

Halász Gábor (2010): A tanulás minősége a felsőoktatásban: intézményi és nemzeti szintű folyamatok. <http://halaszg.ofi.hu/download/A_study_TANULAS.pdf> [2019.01.05.]

Kennedy, Declan (2007): Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata. Gyakorlati útmutató. Quality Promotion Unit, University College Cork.

Lukács István – Derényi András (2017): Kézikönyv a képzési programok tanulási eredményeken alapuló fejlesztéséhez, felülvizsgálatához. Oktatási Hivatal, Budapest <https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/ekkr/Derenyi_kezikonyv2017ISBN_teljes_webre.pdf> [2019.01.05.]

Molnár Edit Katalin – Kinyó László (2018): Tájékoztató és segédanyag a portfólió elkészítéséhez Osztatlan tanárképzésben részt vevő hallgatók részére. <<https://www.u-szeged.hu/tanarkepzes/szabalyzatok/sege-danyag-portfolio>> [2019.01.05.]

Molnár Edit Katalin – Víg Tibor (2014): A tantervelmélet és a pedagógiai értékelés alapjai. <http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Tantervelmlet_s_a_pedagogiai_rtkels_alapjai/index.html> [2019.01.05.]

Oktatási Hivatal (2013): Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez. <https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/kiegeszített_utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez.pdf> [2019.01.05.]

Perjés István – Héjja Nagy Katalin (szerk.) (2017): Tanulástámogatás a felsőoktatásban. Online mentorálási kézikönyv. Eszterházy Károly Egyetem, Eger.

Praktikus útmutató (2015) az IKER referenciakeret használatához. <<http://progress.hu/wp-content/uploads/2017/03/Praktikus-utmutato-az-IKER-referenciakeret-hasznalatahoz.pdf>> [2019.01.05.]

Radnóti Katalin (2007): Milyen oktatási és értékelési módszereket alkalmaznak a pedagógusok a mai magyar iskolában. In: Kerber Zoltán (Szerk.) Hidak a tantárgyak között. Országos Közoktatási Intézet, Budapest. 131-167. oldalak.

Réthy Endréné (2011): Tanári teljesítmény-visszajelzés hatása a tanulók személyiségére. Comenius Oktató és Kiadó Kft. Pécs.

Szivák Judit (2010): A reflektív gondolkodás fejlesztése. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. <http://tehetseg.hu/sites/default/files/04_kotet_net.pdf> [2019.01.05.]

Vámos Ágnes (2011): A tanulási eredmények alkalmazása a felsőoktatási intézményekben 2. Bologna füzetek 6. Tempus Közalapítvány, Budapest.

Vidákovich Tibor (1990): Diagnosztikus pedagógiai értékelés. Akadémiai Kiadó, Budapest.

8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Hagyományos és TEA tantárgyleírások

1/1. számú melléklet: Matematika „hagyományos” tantárgyi tematika

Matematika (analízis és differenciálegyenletek)

Tantárgyi tematika

A tantárgy célja: a függvénytan legfontosabb bevezető fejezeteinek áttekintése. Komplex számok, sorozatok, sorok, differenciál- és integrálszámítás. Közönséges differenciálegyenletek, bevezetés.

A tantárgy tartalma:

1. hét: Komplexszámok. Műveletek algebrai és trigonometrikus alakban adott komplex számokkal.
2. hét: Egyváltozós valós függvények, tulajdonságai. Elemi (alap-) függvények.
3. hét: Számsorozatok
4. hét: Egyváltozós valós függvények határértéke, folytonossága.
5. hét: Egyváltozós valós függvények differenciálhányadosa, deriváltfüggvények. Alapderiváltak.
6. hét: Differenciálási szabályok, tételek.
7. hét: A L'Hospital szabály. Függvények menetének vizsgálata.
8. hét: Szélsőérték feladatok
9. hét: Taylor-polinomok.
10. hét: A határozatlan integrál fogalma, alapintegrálok, parciális integrálás.
11. hét: Riemann-integrál, Newton-Leibniz tétel.
12. hét: A Riemann-integrál alkalmazásai.
13. hét: Közönséges differenciálegyenletek bevezetése.
14. hét: Közönséges differenciálegyenletek néhány megoldási módszere.

Számonkérési és értékelési rendszer:

A félévi aláírás megadásának és ezáltal a vizsgára bocsáthatóság feltétele, hogy a hallgató a szorgalmi időszak 6. és 12. hetében félévközi beszámolót írjon, ezeken együttesen 50%-os eredményt elérve. TVSZ szerinti igazolással való távolmaradás esetén legfeljebb az egyik beszámoló pótolható a szorgalmi időszak 13. hetében. Amennyiben ezek után a félévi aláírás feltétele bármilyen okból nem teljesített, a hallgató a 14. héten összevont beszámolóval kijavíthatja.

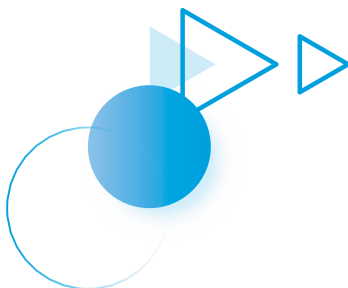
1/2. számú melléklet: Matematika TEA tantárgyleírás

Készítette: Kulcsár Nárcisz egyetemi tanársegéd, Széchenyi István Egyetem

Matematika 1. mérnököknek

Tantárgy célja:

A tantárgya célja, hogy megismertesse a hallgatókkal a mérnöki tudományokhoz szükséges matematika alapjait, a műszaki szemléletű gondolkodáshoz szükséges alapvető fogalmakat: az elemi vektoralgebra, a komplex számok, sorozatok határértéke, egyváltozós valós függvények határértéke, differenciálszámítása, és integrálszámítása témakörökben. Célunk, hogy fejlesszük a matematika területén a probléma megoldási készséget és egyszerű mérnöki feladatokon keresztül a mérnöki problémamegoldást is, amely során a hallgató használja a matematikai ismereteit és kompetenciáit. További célunk a hallgatók matematikai gondolkodásának fejlesztése annak érdekében, hogy felismerje a tanult matematikai eszközök alkalmazásának lehetőségét mérnöki feladatai során, hogy ki tudja választani és eredményesen tudja alkalmazni a megfelelő modelleket, gondolkodásmódokat és módszereket. A gyakorlati feladatokon keresztül erősítjük a hallgatók precíz, igényes mérnöki munka iránti elkötelezettségét.

A tantárggyal kialakítandó konkrét tanulási eredmények:

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
ismeri a térbeli vektor fogalmát, a vektorokkal végzett műveleteket (összeadás, kivonás, skalárral való szorzás), a vektorok szorzatait (skaláris szorzat, vektoriális szorzat, vegyeszorzat) és azok tulajdonságait	megoldja az analitikus téreometriához kapcsolódó feladatokat	együttműködik az ismeretek bővítése során az oktatóval és hallgató társaival	önállóan végzi a matematikai feladatok és problémák végiggondolását és megoldását
ismeri az egyenes és sík egyenleteit térben		segíti a páros vagy csoportos munka során a megértésben lemaradó társát	a számításokhoz szükséges képleteket fejből alkalmazza
ismeri a térelemek kölcsönös helyzetére vonatkozó összefüggéseket, a térelemek metszéspontjainak kiszámítási módszereit		folyamatos ismeretszerzéssel bővíti tudását	páros vagy csoportos munka során együttműködik hallgatótársaival a feladatok megoldásában
ismeri a térelemek távolságára vonatkozó összefüggéseket		törekszik a matematikai problémák megoldásához szükséges eszközrendszer megismerésére, megértésére és rutinszerű használatára	ellenőrzi a feladatmegoldás során kapott eredményeit
ismeri a térelemek által bezárt hajlásszög kiszámolására vonatkozó összefüggéseket		kritikai szemlélettel tekint a matematika problémák megoldása során kapott eredményekre	korrigálja a helytelen megoldást
ismeri a komplex számok fogalmát és megadását algebrai és trigonometrikus alakban	átváltásokat végez a különböző alakokban adott komplex számok között	törekszik az áttekinthető, pontos és hibamentes feladatmegoldásra	gondolkozásában a rendszerelvű megközelítést alkalmazza
ismeri a komplex számokkal végzett műveleteket és azok tulajdonságait	valós és komplex együtthatós polinom gyökeit kiszámolja, a komplex számok körében különböző típusú egyenleteket old meg	műszaki problémák megoldása során törekszik a matematikai ismeretek következetes alkalmazására	felismeri a tanult matematikai eszközök alkalmazásának lehetőségeit és alkalmazza azokat a mérnöki feladatai során

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
ismeri a valós egyváltozós függvényeket és azok tulajdonságait	meghatározza valós egyváltozós függvények kompozícióját és inverzét		
ismeri a valós egyváltozós függvények kompozíciójának és inverzének fogalmát, az elemi függvények inverzeit			
ismeri a valós egyváltozós függvények grafikonját, értelmezési tartományát és értékkészletét	valós egyváltozós függvények értelmezési tartományára megteszi a szükséges kikötéseket, függvényábráról leolvassa az értékkészletet		
ismeri a lineáris transzformációkat és azok hatását a valós egyváltozós függvények grafikonjára	lineáris függvény-transzformációkkal ábrázol függvényeket		
ismeri a sorozatok határértékének fogalmát és tulajdonságait, a nevezetes sorozatok határértékeit a kritikus határértékeket, valamint a küszöb-index fogalmát	kiszámolja számsorozatok határértékét, konvergenciát, divergenciát vizsgál		
ismeri a valós egyváltozós függvény határértékének fogalmát, tulajdonságait és szemléletes jelentését a függvényábrán	analitikusan kiszámolja vagy ábráról leolvassa valós egyváltozós függvények határértékét		

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
ismeri a valós egyváltozós függvény folytonosságának fogalmát, tulajdonságait és szemléletes jelentését a függvényábrán	függvényeket folytonosság szempontjából megvizsgál		
ismeri a differenciálszámítás alapfogalmait és a deriválási szabályokat, valamint az elemi függvények deriváltjait	kiszámolja egy (elegendően sokszor) differenciálható függvény deriváltfüggvényét, magasabbrendű deriváltjait		
ismeri az egyváltozós valós függvények deriváltjának geometriai jelentését, az érintő egyenes egyenletét	egy függvényhez érintő egyenest ír fel		
ismeri a Taylor polinom és Maclaurin polinom fogalmát	Taylor polinom és Maclaurin polinom segítségével (elegendően sokszor) differenciálható függvényeket közelít		
ismeri a L'Hospital szabályt	határértékszámítás során alkalmazza a L'Hospital szabályt		
ismeri a monotonitást, a lokális és globális szélsőérték fogalmát és kapcsolatát az elsőrendű deriválttal	alkalmazza a differenciálszámítást monotonitás és szélsőértékek meghatározásához		
ismeri a konvexitás, inflexiós pont fogalmát és kapcsolatát a másodrendű deriválttal	alkalmazza a differenciálszámítást konvexitás és inflexiós pontok meghatározásához		

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
ismeri a függvényvizsgálat alapvető fogalmait (paritás, zérushely, tengelymetszetek, monotonitás, konvexitás, aszimptota)	teljes függvényvizsgálatot végez		
ismeri a Riemann integrál fogalmát, a határozott és határozatlan integrál jelentését, a Newton–Leibniz-formulát	kiszámolja integrálható függvények határozott és határozatlan integrálját a tanult integrálási módszereket alkalmazva		
ismeri az integrálok kiszámításának a legfontosabb módszereit			
ismeri az integrál geometriai alkalmazásának legfontosabb eseteit (terület, forgástest térfogata)	szaktárgyaiban alkalmazza az integrálszámítást, síktartomány területe, forgástest térfogata és súlypont kiszámolásához		

Oktatási módszertan:

Tanári előadás, magyarázat, számolási példákkal és ábrákkal való szemléltetés, példák egyéni, páros, csoportos megoldása és ellenőrzése.

Teljesítményértékelés zárthelyi dolgozatokon és vizsgán.

Tanulástámogató anyagok:

a) Jegyzet: Horváth Gábor, Kulcsár Nárcisz, Lukács Antal, Dr. Molnárka-Miletics Edit: Matematika 1. Széchenyi István Egyetem, 2017.

b) Elektronikus jegyzet: http://rs1.szif.hu/~alukacs/feladatok_3_1/matek1.pdf

Teljesítményértékelési módszerek

A. A félévközi beszámoló részletes leírása:

A tantárgy a tudás és képesség típusú kompetenciaelemeinek komplex, írásos értékelési módja zárthelyi dolgozat formájában. A dolgozat a tananyag alkalmazásának képességére fókuszál feladatmegoldások formájában. Az értékelés alapjául szolgáló tananyagrészt a tantárgy előadója határozza meg a gyakorlatvezetőkkel egyeztetve. A beszámoló a szorgalmi időszak 6. és 12. hetében kerülnek megírásra. A beszámolók 6-6 feladatot tartalmaznak, melyek egyenként 2-2 pontot érnek. Így mindkét dolgozaton 12 pont érhető el, melyekből együttesen minimum 50%-os eredményt (24 pontból minimum 12 pontot) kell elérni az aláírás megszerzéséhez. A dolgozatok pontszámának összege a vizsga eredményébe nem számít bele. A rendelkezésre álló munkaidő 30 perc.

B. A vizsgadolgozat részletes leírása:

A vizsgadolgozat megírásának feltétele az aláírás megszerzése. A tantárgy a tudás és képesség típusú kompetenciaelemeinek komplex, írásos értékelési módja vizsgadolgozat formájában. A dolgozat a megszerzett gyakorlati ismeretek alkalmazására fókuszál, azaz a megtanult fogalmak (definíciók) és összefüggések (tételek) helyes és pontos alkalmazását kéri számon feladatok megoldása során. Az értékelés alapjául szolgáló tananyagrészt a tantárgy előadója határozza meg. A dolgozaton 100 pont érhető el. A sikeres vizsga szükséges feltétele minimum 50 pont (50%) megszerzése. A rendelkezésre álló munkaidő 90 perc.

Az aláírás megszerzésének feltétele, az aláírás érvényessége

Az aláírás megszerzésének feltétele, hogy a hallgató két félévközi beszámolójának eredménye összességében elérje a 12 pontot (50%). Az aláírás csak a megszerzés félévében érvényes, nem vihető át következő félévre.

Vizsgán szerezhető érdemjegy megállapítása

ÉRDEMJEGY	PONTSZÁM
jeles (5)	88 – 100
jó (4)	75– 87
közepes (3)	63 – 74
elégséges (2)	50 – 62
elégtelen (1)	0-49

Pótlás és javítás

1) TVSZ szerinti igazolással a két félévközi beszámoló közül legfeljebb az egyik pótolható a szorgalmi időszak 13. hetében a tantárgy előadójával való egyeztetést követően.

2) Amennyiben ezek után a félévi aláírás feltétele bármilyen okból kifolyólag nem teljesített, akkor a hallgató a 14. héten javító beszámolót (összevont beszámolót) írhat. A javító beszámoló a két félévközi beszámoló anyagát fedi le, három feladatot az első, három feladatot a második beszámolóból tartalmaz. A feladatok 2-2 pontot érnek, s az aláírás megszerzéséhez a 12 pontból legalább 6 pontot kell teljesíteni. A javító beszámoló megírásának nem előfeltétele a két félévközi beszámoló megírása.

A tantárgy elvégzéséhez szükséges tanulmányi munka

TEVÉKENYSÉG	ÓRA/FÉLÉV
részvétel a kontakt tanórákon	$14 \times 6 = 84$
félévközi készülés a gyakorlatokra	$14 \times 1 = 14$
felkészülés a beszámoló dolgozatra	$2 \times 10 = 20$
házi feladat elkészítése	
kijelölt írásos tananyag önálló elsajátítása	
vizsgafelkészülés	32
összesen	150

1/3. számú melléklet: Polgári nemperes eljárások „hagyományos” tantárgyleírás

Polgári nemperes eljárások

Jogász osztatlan szak

Tantárgyi tematika

Nappali tagozat

Tantárgy célja:

A polgári nemperes eljárások tömegesen fordulnak elő a mindennapi jogalkalmazás során, típusait tekintve is a sokszínűség és a specialitás jellemzi. Mindamellett a jogforrási hierarchia különböző szintjén elhelyezkedő jogszabályokban nyerne szabályozást, egységes kódex pedig nem rögzíti a peren kívüli ügyek általános szabályait. A tárgy oktatásának célja a rendszertani áttekintés.

A tantárgy tartalma:

1. hét: A polgári nemperes eljárások általános jellemzői. Közjegyzői nemperes eljárások. A fizetési meghagyásos eljárás I.
2. hét: A fizetési meghagyásos eljárás II. Európai fizetési meghagyásos eljárás.
3. hét: Hagyatéki eljárás I.
4. hét: Hagyatéki eljárás II.
5. hét: Öröklési ügyek az EU-ban.
6. hét: A közjegyző okiratszerkesztő tevékenysége. Egyéb közjegyzői nemperes eljárások. A közjegyző szerepe a végrehajtási eljárásban.
7. hét: Bírósági nemperes eljárások. A Pp.-ben szabályozott nemperes eljárások. A személyállapottal kapcsolatos nemperes eljárások.
8. hét: A különböző nyilvántartások vezetésével kapcsolatos nemperes eljárások.
9. hét: Cégeljárás I.
10. hét: Cégeljárás II.
11. hét: Fizetéseképtelenségi eljárások I.
12. hét: Fizetéseképtelenségi eljárások II. Természetes személyek adósságrendezési eljárása. Határon átnyúló fizetéseképtelenségi eljárások.
13. hét: Egyéb bírósági nemperes eljárások.

Számonkérés módja: szóbeli kollokvium

1/4. számú melléklet: Nemperes eljárások TEA tantárgyleírás

Készítette: Dr. Pákozdi Zita egyetemi adjunktus PhD, Szegedi Tudományegyetem

Tantárgyleírás Nemperes eljárások

Tantárgy neve: Nemperes eljárások	kreditszáma: 2
Jogász osztatlan szak	
A tanóra típusa (ea. / szem. / gyak. / konz.) és (heti) óraszám: előadás, 2 óra	
<p>Számonkérés módja (koll. / gyj. / egyéb): kollokvium (írásbeli vizsga)</p> <p>A tanórán megismertetett jogszabályok alapos ismerete. Írásbeli számonkérés a tanórai anyag és a kötelező jogforrások alapján. Az írásbeli vizsga során jogszabályokat nem lehet alkalmazni. A vizsga a félév teljes anyagát lefedi, minden tágabb témakörből tartalmaz kérdéseket. A vizsgára 45 perc áll rendelkezésre, összesen 50 pont szerezhető.</p>	
Tantárgy tantervi helye (hányadik félév, vagy más időszak): 9. félév	
Előtanulmányi feltételek (ha vannak): Polgári perjog II.	
<p>A kurzus célja:</p> <p>A kurzus célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a legalapvetőbb és leggyakrabban előforduló nemperes eljárásokkal és a rájuk vonatkozó jogszabályi előírásokkal. Megértsék a peres és nemperes eljárások közötti jellegbeli különbségeket, ugyanakkor felismerjék a két eljárás egymással való szoros összefüggését is, azért, hogy a logikai és rendszertani gondolkodás használatával megfelelően oldják meg és kezeljék a nemperes eljárások jellegéből adódó jogalkalmazási helyzeteket és problémákat. Cél, hogy a megszerzett tudás alapján be tudják azonosítani a gyakorlatban az indítandó, illetve megindult eljárásokat és azokban alkalmazni tudják a vonatkozó jogszabályokat. Cél továbbá, hogy átlátható és átfogó képet kapjanak az igazságszolgáltatás bíróságokon kívüli további szereplőiről, az egyes eljárások lefolyásáról, és a rendelkezésre álló jogorvoslati eszközökről.</p> <p>Témakörök:</p> <ul style="list-style-type: none"> peres és nemperes eljárások elhatárolása és csoportosítása (az eljáró szervek, az eljárások jellege és tárgya szerint), alapvető jogforrások megismerése	

- egyes bírósági nemperes eljárások: holtta nyilvánítási eljárás, halál tényének bírói megállapítása, apaság vélelmének megdöntése nemperes eljárásban, házassági vagyonközösség megszüntetése az életközösség fennállása alatt, betegjogok, pszichiátriai betegek gyógykezelésével kapcsolatos eljárások, bírósági letét, civil szervezetek nyilvántartásba vétele és változásbejegyzése iránti eljárások közös szabályai, csődeljárás, felszámolási eljárás, törvényességi felügyeleti eljárás, általános meghatalmazások nyilvántartásba vétele
- a közjegyzők jogállása és egyes közjegyzői nemperes eljárások: a közjegyzők okirat-szerkesztési tevékenysége, hagyatéki eljárás, fizetési meghagyásos eljárás, előzetes bizonyítás, értékpapír és okirat megsemmisítése, szakvélemény beszerzése közjegyzői nemperes eljárásban
- a bírósági végrehajtás fontosabb szabályai: a végrehajtás funkciója, a végrehajtás elrendelése (végrehajtható okiratok, eljáró szervek), fokozatosság-arányosság elve, költségek előlegezése, végrehajtás munkabérre és pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre, ingóvégrehajtás, ingatlan-végrehajtás, kielégítés a végrehajtási eljárás során (kielégítési sorrend, felosztási terv), jogorvoslatok, végrehajtási perek.

A tantárggyal kialakítandó konkrét tanulási eredmények:

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
Tisztában van a polgári jogviták és az alanyi jogok elismerése és érvényre juttatása közti különbséggel, felismeri, hogy adott helyzetben peres vagy nemperes eljárás megindítására, illetve lefolytatására kell-e sort keríteni.	Képes rendszerben szemlélni a polgári eljárásokat, és ennek alapján azokat el tudja határolni és össze tudja hasonlítani peres és nemperes jellegük szerint.	Fogékony a logikus és rendszertani szemlélet iránt a polgári eljárásjog területén.	
Megérti a peres és nemperes eljárások egymáshoz való viszonyát, a polgári perrendtartás mögöttes jogszabályi jellegét.	Átlátja a nemperes eljárásokban alkalmazandó jogszabályok rendszerét.		

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
Ismeri az egyes nemperes eljárások célját és jelentőségét.	Elhatárolja az egymással rokon nemperes eljárásokat.		Megfelelő döntéseket hoz arról, hogy milyen nemperes eljárás lefolytatása szükséges egy felmerült polgári ügyben.
Ismeri az egyes nemperes eljárások megindulására, megindítására vonatkozó szabályokat.	Kiválasztja, hogy az adott eljárás mely személy/szerv hatáskörébe, illetve illetékességi területe alá, a bíróságon belül mely bírósági szintre tartozik, és hogy hivatalból vagy kérelemre is indulhat-e meg az eljárás.	Az eljárások megindítása során mindenkor figyelembe veszi a hatályos jogszabályokat annak érdekében, hogy az a kérelem visszautasítása vagy áttétel nélkül minél hamarabb érdemben meginduljon.	
Részletesen ismeri a tananyag részét képező bírósági nemperes eljárások szabályait, be tudja azonosítani azok lefolytatására és az igénybe vehető jogorvoslati lehetőségekre vonatkozó rendelkezéseket.	Képes kiválasztani az adott helyzetben irányadó jogszabályokat. Felhasználói szinten alkalmazza a tanult jogszabályokat.	Tudatosan viszonyul a felmerült eljárásjogi helyzetekhez. Törekszik arra, hogy a felmerült jogi problémát vagy helyzetet a jogszabálynak megfelelően kezelje, illetve oldja meg.	Az egyes eljárási cselekményeket önállóan meghozott döntések alapján végzi.
Tudja a közjegyzői okiratszerkesztés menetét, felismeri a közjegyzői közokirat alaki kellékeit és tartalmi elemeit.	Képes figyelemmel kísérni egy közjegyzői okirat elkészítését, képes bekapcsolódni az okiratszerkesztés folyamatába; elhatárolja a közjegyzői okiratot más közokiratoktól és okiratoktól.	Elfogadja a közjegyzői okiratok jellegét és bizonyító erejét, szem előtt tartja azok jogéletben betöltött szerepét.	Betartja a közjegyzői okiratszerkesztés során érvényesülő jogszabályokat, ellenőrzi azok megvalósulását és az okiratok jogszabályoknak való megfelelőségét.

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
Tudja a hagyatéki eljárás célját, jelentőségét, eljárási szakaszait, a hagyaték átadásának módjait, a hagyatéki tárgyalás menetét.	Alkalmazza a hagyatéki eljárás szabályait, közreműködik az eljárásban, tevékenyen részt vesz a hagyatéki tárgyaláson.	Szem előtt tartja az eljárási rendet és az ügyfelek eljárási jogait, tiszteletben tartja az ügyfelek döntését a hagyaték sorsáról, hatékonyan képviseli a megbízók jogait és érdekeit mind írásban, mind a hagyatéki tárgyaláson.	Alkotó módon járul hozzá az örökhatályó halálával előállt jogi helyzet rendezéséhez.
Alkalmazói szintén ismeri a fizetési meghagyásos eljárás részletszabályait, be tudja azonosítani a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet és az ellentmondást.	Kidolgozza az igény érvényesítéséhez a szükséges stratégiát a peres eljárás és a fizetési meghagyásos eljárás egymáshoz való kapcsolódási pontjai alapján, végrehajtja az eljárás során érvényesülő rendelkezéseket.	A pertárgyérték alapján a jogszabályoknak megfelelően kezdeményez fizetési meghagyásos eljárást, perpótló eljárás keretében törekszik a jogvédelem minél hatékonyabb és gyorsabb biztosítására.	Dönt az igény érvényesítése érdekében a fizetési meghagyásos eljárás megindításáról, valamint a fizetési meghagyás kibocsátásáról. Önállóan figyelemmel kíséri a fizetési meghagyásos eljárás folyamatát.
Tisztában van a végrehajtás feltételeivel, a végrehajtható okiratok típusaival, a végrehajtás kezdeményezésének szabályaival. Felismeri az okirat végrehajtható jellegét.	Behatárolja a végrehajtható okiratokat.	Tiszteletben tartja és elfogadja a hatóság jogerős döntéseit, önkéntes végrehajtásuk elmaradása esetén a jogszabályoknak megfelelően kezdeményezi azok érvényre juttatását.	Dönt a végrehajtható követelés érvényesítése érdekében a végrehajtási eljárás megindításáról.
Tudja a pénzkövetelés végrehajtásának folyamatát, részletesen ismeri az egyes végrehajtási módokat és a tanult jogorvoslati eszközöket, beleértve a végrehajtási perek lényegét és főbb szabályait. Felismeri a meghatározott cselekmény végrehajtásának szükségességét és irányadó szabályait.	A követelésnek végső soron állami úton való kikényszerítése céljából közreműködik a végrehajtási eljárásban, menedzseli a követelés megtérülését; kezeli az adós és a végrehajtást kérő közötti konfliktusokat.	Elkötelezett a végrehajtási eljárás minél kíméletesebb lefolytatása iránt, betartja a végrehajtási törvény, különösen a végrehajtás foganatosításának rendelkezéseit.	Irányítja, valamint figyelemmel kíséri a végrehajtási eljárást, betartja az annak során érvényesülő rendelkezéseket, ellenőrzi és felügyeli e szabályok betartását.

2. számú melléklet:

Előzetes tudásmérés – Online közösségfejlesztés című tantárgyhoz

Készítette: Harkai Daniella oktató, könyvtáros, Szegedi Tudományegyetem

1. Mely fogalmakat képes definiálni?

A meghatározások sorában csak egyet jelöljön be!

Fogalom/jelenség/funkció megnevezése	Képes vagyok definiálni	Hallottam a szót, de nem vagyok képes definiálni	Nem hallottam még ezt a szót
cyberbullying			
egosurfing			
podcast			
(be)tagelés			
hashtag			
twitter trending			
mooc			
voice talk			
ASMR			
mém			
Creative Commons licence			
cloud/felhő			
tutorial			
influencer			
mukbang			
IG story			
LMS			
tweet			
cyberbating			

2. Önértékelése alapján kérem, jelölje be az Önre leginkább jellemzőt.

A meghatározások sorában csak egyet, a leginkább jellemzőt jelölje!

Eszköz megnevezése	Jellemző	Jellemző	Jellemző	Jellemző
Blog	Nem ismerem a blogokat.	Tudom definiálni a blog fogalmát, láttam már blogot.	Rendszeresen olvasok és kommentelek blog(ok)ba.	Blogot vezetek, ismerem a blogok egyéb funkcióit is.
Facebook	Nem tudom, mi az a Facebook.	Pár szóval tudom jellemezni a Facebook-ot, de nincs profilom.	Van profilom a Facebook-on, de csak olvasni járok fel VAGY csak a messengert használom.	Gondozott, karbantartott profilom van a Facebook-on, rendszeresen posztolok, és kommentelek.
Facebook csoport	Nincs profilom a Facebook-on.	Tudom, hogy léteznek Facebook-csoportok, de nem vagyok tagja egyiknek sem.	Tagja vagyok Facebook csoportnak, de csak olvasom a tartalmakat.	Aktív tagja vagyok Facebook csoportnak VAGY adminisztrátor vagyok Facebook-csoportban.
Facebook oldal	Nincs Facebook profilom.	Lájkoltam már Facebook oldalt, de nem követem rendszeresen a tartalmakat.	Követek Facebook oldalakat, melyek a hírfolyamomban megjelennek, de nem kommentelek.	Aktívan követek tudatosan kiválasztott Facebook oldalakat, melyek a hírfolyamomban kiemelték, kommentelek, részt veszek eseményen VAGY adminisztrátor vagyok Facebook oldalon.
Youtube	Nem ismerem a Youtube-ot.	Ad hoc jelleggel szoktam keresgetni Youtube videókat, vagy mások által linkelt videókat megtekintek.	Fel vagyok iratkozva néhány Youtube csatornára, nem kommentelek.	Tudatosan kezelt Youtube feliratkozásaim vannak, rendszeresen nézem az új tartalmakat, kommentelek ÉS/VAGY részt veszek élő adásban. VAGY van saját Youtube csatornám, melyre rendszeresen tartalmat töltök fel.

Eszköz megnevezése	Jellemző	Jellemző	Jellemző	Jellemző
Instagram	Nem ismerem az Instagramot.	Ha a kereső kidobja, akkor megnézek néhány képet, ami az Instagramon jelenik meg.	Van Instagram profilom, de csak azért, hogy mások tartalmait lájkolhassam, saját tartalmat nem, vagy csak nagyon ritkán osztok meg.	Aktív Instagram használó vagyok, rendszeresen osztok meg tartalmat, kommentelek ÉS/VAGY storyzok.
Twitter	Nem tudom, mi az a Twitter és még sosem jártam ott.	Nincs Twitter fiókom, de le tudom írni, hogyan néz ki egy tweet.	Van Twitter fiókom, de csak követem mások Twitterét, ritkán kommentek, lájkolok.	Aktív twitterező vagyok, gondozott profillal, rendszeresen osztok meg tartalmat ÉS/VAGY bekövetett twittereimet listákba rendezem.
LinkedIn	Nem ismerem a LinkedIn-t.	Hallottam már róla, fel tudom sorolni legfontosabb funkcióit.	Regisztráltam a LinkedIn-en, hogy munkát keressék.	Aktív használója vagyok a LinkedIn-nek, karbantartom a profilom, szakmai tartalmakat osztok meg és folyamatosan építem a szakmai kapcsolataimat.
Moly	Nem tudom, mi az a Moly.	Ha a kereső kidobja, akkor elolvasom a moly értékeléseit.	Van Moly profilom, jelölöm az olvasmányaimat és értékelésnél csillagozok.	Aktív Moly vagyok, kapcsolati hálóm van, tematikus polcaim, szívesen veszek részt kihívásban ÉS/VAGY bővítem az adatbázist, jellemzően szövegesen is értékelek.
Egyéb				

3. Mutassa be vázlatosan online közösségi hálóját!

Példa:

olvasók, irodalomrajongók

- >> moly.hu profilom van
- >> Könyvvizsgálók blogot és facebook oldalt követem
- >> blogot írok (szeljegyzetek.blogspot.hu)
- >> Szabados Ági vlogját követem Youtube-on

koreai kultúra rajongója

- >> Koreai nyelvtanulók Facebook csoport adminja vagyok
- >> Koreai Nyelvtanulók Közössége Facebook oldal adminja vagyok
- >> Szegedi Koreai Kulturális Közösség Facebook oldal adminja vagyok
- >> VIXX (koreai együttes) magyar rajongói közösség Facebook oldal adminja vagyok, blogot vezetek interjú és cikfordításoknak

4. Mely állításokkal ért (inkább) egyet?

ÁLLÍTÁS	IGEN	NEM
Az online közösségek és a szociális média elvonja a figyelmet a valódi kapcsolatokról és értékekről.		
A szociális média tágítja a látókört.		
A Facebook veszélyes, mert visszaélnek az adatainkkal.		
A szociális média használata eltorzítja a nyelvhasználatot és érzelmi sivárságot okoz.		
A szociális médiában könnyebben ki tudom alakítani a saját online identitásomat, kontrollálni tudom és hatással lenni másokra.		
Az online közösségek elkötelezetté tesznek egy nem hagyományos, valós térben lévő közösség iránt.		
A közösségi médián megjelenő tartalmak megbízhatatlanok, és sok a megjelenő fake news.		
A Facebook-on megtanulhatuk érvelni és együttműködni.		

5. Kérem, fogalmazza meg néhány mondatban elvárásait az Online közösségfejlesztés órával kapcsolatosan!

Az előzetes tudásmérő elektronikus formában is elérhető:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf1SP1G0gPExkde2P7ka2aDhzZ9m5_e5pVvLG6uDjtZJB8KQA/viewform

3. számú melléklet: Szakdolgozati értékelési szempontok

3/1. számú melléklet:

Diplomadolgozati Bírálati Lap – Elméleti dolgozatokhoz²⁶

Hallgató neve:		
Dolgozat címe:		
Bíráló neve:		
	Lehetséges pontszám	Elért pontszám
A témaválasztás indoklása, a kutatás relevanciája. A téma fontossága és aktualitása az adott tudományterület és módszertan szempontjából. Cím és a dolgozat tartalmának összhangja.	12	
Az alkalmazott kutatási módszer sajátosságai. A kutatási probléma újszerűsége, jelentősége. A hipotézis(ek) és/vagy kutatási kérdések megfogalmazása, releváns volta. Az alkalmazott kutatási módszerek megbízhatósága és érvényessége. Források megválasztása, mennyiségi és minőségi kritériumoknak való megfelelése.	12	
A kutatási módszer felhasználásának szintje. A téma feldolgozásához választott kutatási módszerek alkalmassága, illeszkedése a dolgozat célkitűzéseire. A felvetett kérdések, problémák megválaszolásának sikere, eredményessége. A források felhasználásának mélysége, kritikai szemlélet érvényesítése. Túlmutat-e a téma feldolgozása a helyzet egyszerű leírásán?	14	
Az eredmények megbízhatósága, a következtetések bizonyítása. Az elemző munkára épülő önálló megállapítások, következtetések, javaslatok megjelenése. A következtetések megalapozottsága (hipotézisekkel való összhangja).	24	
A dolgozat szerkezete, stílusa. A gondolatmenet logikája, a szöveg struktúrája. A fejezetek arányai, tagolásuk, belső felépítésük és sorrendjük. A szöveg nyelvi igényessége, helyesírása. A stílus, megfogalmazás közérthetősége, olvashatósága és a szakszerűség, tudományosság igényének megjelenése, annak szintje.	12	

²⁶ Letöltve a Szegedi Tudományegyetem honlapjáról (letöltés dátuma: 2019. 01. 03.)

	Lehetséges pontszám	Elért pontszám
<p>Az irodalomjegyzék és a mellékletek.</p> <p>A hivatkozások megfelelő helyen, formában és gyakorisággal való következetes alkalmazása. A hivatkozások és a felhasznált irodalmak jegyzékének szakszerűsége, összhangja, a tételek beazonosíthatósága. A bibliográfiában releváns szakirodalmi munkák, előírásoknak megfelelő módon történő feltüntetése, idegen nyelvű források jelenléte. A szakirodalmak feldolgozásának mélysége, kritikai szemlélete. Képek, ábrák alkalmazásának szakszerűsége, mellékletek jelenléte és szöveghez való viszonya.</p>	12	
Összbenyomás	14	
Összpontszám:	100	

Kérdések:

A kapott pontszám alapján a bírálók az alábbi rend szerint állapítják meg az érdemjegyet:

0 - 50: 1

51-62: 2

63-74: 3

75-87: 4

88-100: 5

3/2. számú melléklet: Útmutató a szakdolgozatok bírálatához²⁷

A következő szempontok egy átlagos, alapképzési szakra jellemző pontozást tükröznek. A szakbizottságok dönthetnek az ettől való eltérésről, de az új szempontoknak megfeleltetésben kell lenni az itt közöltekkel, az összes pontszám 50 kell, legyen és az ittenihez hasonló pontozási útmutatót kell készíteni az egységesség kedvéért.

1. A dolgozat szerkezete, stílusa (max. 10 pont)

- **9 – 10 pont:** Szerkezetileg kifogástalan, logikusan felépített munka, kifogástalan hivatkozásokkal, ábrákat, táblázatokat, mellékleteket pontos rendszerben közöl, hibátlan stílusú.
- **6 – 8 pont:** Szerkezetileg megfelelő munka, melynek logikája követhető, kifogástalan hivatkozásokkal, az ábrák, táblázatok, mellékletek kezelése helyenként kissé pontatlan, nyelvezete jól érthető.
- **3 – 5 pont:** Szerkezetileg elfogadható, de logikája kérdéses, hivatkozásai esetlegesek, az ábrák, táblázatok helyenként hiányosak, ill. forrásuk nem egyértelmű, nyelvezete részben problematikus.
- **1 – 2 pont:** A szerkezet, logikailag nehezen ismerhető fel, de még értelmezhető, alig közöl ábrákat, adatokat, azok forrása nincs jelölve, a nyelvezet hibás, nehezen érthető.

2. Szakirodalom feldolgozása (max. 10 pont)

- **8 – 10 pont:** A témában releváns hazai szakirodalom ismerete, összefoglalása
- **5 – 7 pont:** Néhány fontos szakirodalom ismerete, összefoglalása
- **1 – 4 pont:** A dolgozat saját tananyagokra, jegyzetekre épül, külső hivatkozásai ötletszerűek, alapvető művek hiányoznak.

3. A téma kidolgozásának színvonala (max. 20 pont)

- **16 – 20 pont:** Pontos, saját mérések, megfigyelések, alkalmas feldolgozási módszer, lényegre törő véleményalkotás és hasznosítható javaslatok.
- **11 – 15 pont:** Nem saját mérésekre, megfigyelésekre alapoz vagy a használt módszer nem a legmegfelelőbb, kisebb gond a következtetések levonásában.
- **6 – 10 pont:** Komoly hiányosság a mérési, feldolgozási módszerekben, a közölt következtetés pontatlan, a hasznosíthatósággal nem foglalkozik, de a saját munka és a témában való alapvető jártasság még felfedezhető.
- **1 – 5 pont:** Súlyos hibák, saját eredmények hiánya, csupán a korábbi munkák összefoglalása, egyéni következtetések, javaslatok teljes hiánya.

²⁷ Letöltve a Széchenyi István Egyetem honlapjáról: http://amt.sze.hu/images/am/2014_2015_1_felev/MTK_20140526_melleklet_4.doc (letöltés dátuma: 2019. 01.03)

4. A dolgozat gyakorlati alkalmazhatósága (max. 10 pont)

- **9 – 10 pont:** A dolgozatban közölt eredmények közvetlenül hasznosíthatók a gyakorlatban.
- **5 – 8 pont:** A dolgozat eredményeit a téma szakemberei hasznosnak találhatják, de nem alkalmazható közvetlenül.
- **1 – 4 pont:** A közölt eredmények gyakorlati felhasználása a dolgozattól igen nehezen ismerhető fel.

Az érdemjegy kialakításának módja:

1. Ha bármelyik fenti részpontoszám 0, akkor az érdemjegy elégtelen.
2. Ha egyik részpont sem 0, akkor az alábbi táblázat a mérvadó:

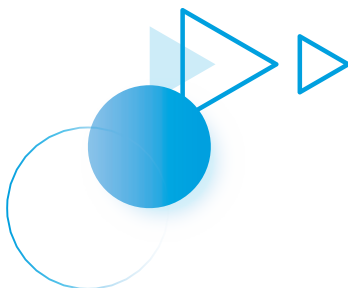
45 – 50 pont: jeles

38 – 44 pont: jó

31 – 37 pont: közepes

26 – 30 pont: elégséges

0 – 25 pont: elégtelen

4. számú melléklet:

Értékelési szempontok tudományos diákköri előadáshoz

Az OTDT Orvos- és Egészségtudományi Szekciójának felhívása alapján készítette:
Dr. Nagy-Grócz Gábor főiskolai docens, Szegedi Tudományegyetem

Értékelési szempontok tudományos diákköri előadáshoz

A részletes értékelési szempontok a következő oldalakon találhatók

	Szempontok	Adható/levonandó pontszám	Adott/levont pontszám
1.	Szakmai tartalom és strukturáltság	0-20	
2.	Előadásmód	0-10	
3.	Vitakészség	0-15	
4.	Absztrakt	0-5	
	Összes pontszám	50	
	Pontlevonások		
1.	Formai követelményektől eltérő absztrakt	-2	
2.	30-60 másodperces időtúllépés	-5	
3.	60 másodpercet meghaladó időtúllépés	-10	
4.	A hallgatói munkavégzést részletező függelék dia hiánya	-10	
	Végső (levonások utáni) összes pontszám		

1. Szakmai tartalom és strukturáltság (0-20 pont)

Amennyiben az előadás és a vita során nem lehet megállapítani a hallgató saját munkavégzésének pontos tartalmát, az előadás szakmai tartalma nem pontozható. (!)

Az előadás végén egy függelékdián szerepel a hallgató által elvégzett munka felsorolása.

Ennek hiányában 10 pontot le kell vonni.

Részletes értékelési szempontok	Adható pontszám	Adott pontszám
A témaválasztás aktuális és a tudományterület szempontjából fontos (potenciális jelentősége lehet a gyógyításban, illetve a betegségek pathomechanizmusának megértésében).	0-4	
Az előadó jól érthetően, világosan bemutatja munkája előzményeit.	0-2	
Az alkalmazott módszerek megfelelők, a tudományterület korszerű eszköztárába tartoznak.	0-2	
Az eredmények ismertetése tárgyilagos, lényegre törő, a statisztikai analízis helyes, a statisztikai eljárások korrekt módon és meggyőzően bizonyítják az előadó állításait.	0-4	
A diszkusszióban tömören, jól összefoglalja az elmondottakat, irodalmi forrás-ismeretei alaposak, összhangban vannak a prezentált eredményekkel.	0-4	
A bemutatóban szereplő szövegek olvashatóak, megfelelő a betűtípus és a diaháttér.	0-4	
Összes pontszám	20	

2. Előadásmód (0-10 pont)

Az előadó megfelelően osztja be a rendelkezésére álló 10 percet. 30-60 másodperc közötti időtúllépés esetén 5, 60 másodperc felett 10 pontot le kell vonni.

Részletes értékelési szempontok	Adható pontszám	Adott pontszám
A képi dokumentáció tárgyilagosan követi az előadó mondanivalóját, jól érthető, alátámasztja az elmondottakat és nem szorul magyarázatra.	0-2	
A szövegek, képek az eredmények korrekt bemutatását szolgálják, és nem az előadó „mankói” az előadás felolvasásában.	0-2	
A képek és szövegek nem tartalmaznak helyesírási vagy egyéb hibákat, amelyek az absztrakt lényegével ellentétesek.	0-2	

Részletes értékelési szempontok	Adható pontszám	Adott pontszám
Az előadásmód és a beszédstílus szabatos, folyamatos, jól követhető és érthető. Az előadó megfelelő mennyiségű szakkifejezést használ, szükség esetén képes rögtönözni, a felmerülő problémákat magabiztosan oldja meg. A közönséggel való kapcsolat kiépítése (szemkontaktus, interaktivitás, stb.) alapvető elvárás. A megfelelő helyen és mértékben megjelenő humor dicséretes.	0-4	
Összes pontszám	10	

3. Vitakészség (0-15 pont)

Amennyiben az előadás hossza eléri a 15 percet, vita nem kezdhető, a vitakészségre nem adható pont (!).

Részletes értékelési szempontok	Adható pontszám	Adott pontszám
A kérdésekre helyesen válaszol, tárgyszerű, konkrét válaszokat ad, szakirodalmi tájékozottságát és a kísérleti munkában való jártasságát egyértelműen bizonyítani tudja. Képes érvelni a munkája mellett, válaszait szakmai módon fogalmazza meg, nem érzelmi alapon, „sértődötten” válaszol.	0-15	
Összes pontszám	15	

4. Absztrakt (0-5 pont)

Abban az esetben, ha az absztrakt nem felel meg a formai követelményeknek 2 pontot le kell vonni.

Részletes értékelési szempontok	Adható pontszám	Adott pontszám
Az absztrakt megfelel a konferencia felhívásában közzétett formai követelményeknek, tagolt, nyelvezete szabatos és korrekt, tartalmaz minden lényeges eredményt és információt, amelyek az előadásban is szerepelnek. Stílusa és szókincse megfelel a tudományterület magyar (vagy angol) szabványainak.	0-5	
Összes pontszám	5	

5. számú melléklet:
Nyelvtörténet kurzus TEA leírása értékeléssel

Készítette: Dr. Rauzs Orsolya egyetemi adjunktus PhD, Szegedi Tudományegyetem

Tantárgy neve: Nyelvtörténet Némettanár MA	kreditszáma: 3
tanóra típusa (ea. / szem. / gyak. / konz.) és (heti) óraszám: előadás, heti 2 óra	
számonkérés módja (koll. / gyj. / egyéb): kollokvium	
tantárgy tantervi helye (hányadik félév, vagy más időszak): 9. félév	
előtanulmányi feltételek <i>(ha vannak)</i> : ---	
tantárgyleírás: az elsajátítandó ismeretanyag és a kialakítandó kompetenciák tömör, ugyanakkor informáló leírása	
<p>Elsajátítandó ismeretanyag:</p> <p>Az előadás során a hallgatók megismerik a német nyelv történeti fejlődésének legfontosabb szakaszait és azok jellemzőit a kezdetektől máig, valamint elsajátítják a tudományág alapvető szakterminusait. Tágabb értelemben vett célja az előadásnak az is, hogy a hallgatók felismerjék a német nyelv különböző előfordulási formái között az összefüggéseket, így a régi nyelvállapot és a mai nyelv között, a dialektus és a korábbi nyelvállapot között stb.</p> <p>Témakörök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A nyelvtörténet tárgya, kutatási módszerei - Nyelvi rokonság, indoeurópai nyelvcsalád, germán nyelvcsoport - A német nyelv periodizációja - A nyelvtörténeti korok leírása (belső nyelvtörténet, külső nyelvtörténet) - A német nyelvtörténeten végigvonuló fejlődési tendenciák (Abschwächung, analitikus formák terjedése stb.) - Nyelvi változások az egyes nyelvi szinteken, ill. azok közötti összefüggések - Fejlődési tendenciák a jelenkori német nyelvben 	

Kialakítandó kompetenciák:

A tantárgy elsősorban a 9., 22., 30., 32. szakterületi kompetencia elemeinek fejlődését segíti. A hallgató ismeri a nyelvtudományon belül a nyelvtörténeti kutatások korszerű eredményeit. Képes az önálló, önszabályozó tanulás kialakítására, a tanulási nehézségek felismerésére és megoldására. Képes a szakmájára vonatkozó, konkrét kutatási témához kapcsolódó szakirodalmat felkutatni, áttekinteni, értelmezni, képes szakmailag, nyelvileg folyamatosan megújulni. Képes a szakmai információforrások megtalálására, kritikus értelmezésére, felhasználására és ezek közvetítésére.

a **3-5** legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, oldalak, ISBN)

Kötelező irodalom:

Ganslmayer, Christine: „Kurze Geschichte der deutschen Sprache”. In: Ossner, Jakob / Zinsmeister, Heike (szerk.): Sprachwissenschaft für das Lehramt. Stuttgart / Paderborn: Schöningh. 2014. 13-49. ISBN: 9783825240837

Schmid, Hans Ulrich: Einführung in die deutsche Sprachgeschichte. Stuttgart, Weimar: Metzler. 2013. ISBN: 978-3476024527

Stedje, Astrid: Deutsche Sprache gestern und heute. Einführung in Sprachgeschichte und Sprachkunde. München: Fink. 2007. ISBN: 978-3825214999

Ajánlott irodalom:

König, Werner / Elspaß, Stephan / Möller, Robert: dtv-Atlas zur deutschen Sprache. München: Deutscher Taschenbuch Verlag. 2015. ISBN: 9783423030250

Nübling, Damaris és tsai: Historische Sprachwissenschaft des Deutschen. Eine Einführung in die Prinzipien des Sprachwandels. 5. kiadás. Tübingen: Narr. 2017. ISBN: 9783823380733

Wegera, Klaus-Peter / Waldenberger, Sandra: Deutsch diachron. Eine Einführung in den Sprachwandel des Deutschen. Berlin: Erich Schmidt. 2012. ISBN: 9783503137381

A tantárggyal kialakítandó konkrét tanulási eredmények:

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
A hallgató megnevezi a nyelvtörténet, mint tudományág jellemzőit és kutatási területeit.	Szakszerűen használja az előadáson közvetített nyelvtörténeti terminusokat.		
Felsorol legalább 5 indoeurópai nyelvcsaládot és 5 germán nyelvet.			
A német nyelv periódusait datálni tudja. 1. periódust részletesen jellemez szociokulturális szempontból, megnevezi az órán tárgyalt fonetikai-fonológiai, morfológiai, szintaktikai, lexikológiai jellemzőit, illetve ezek összefüggéseit. A többi korszak 3-3 szociokulturális jellemzőjét felsorolja.	Képes a szociokulturális és a nyelvi tartalmak integrációjára, az összefüggések felfedezésére. Összefüggést tud teremteni a nyelvtörténeti változások és a mai német nyelv állapota között. Szakszerűen használja az előadáson közvetített nyelvtörténeti terminusokat.	Nyitott a nyelvtörténeti változások megismerésére.	Érdeklődésének megfelelően eldönti, melyik nyelvtörténeti korszakban szeretne leginkább elmélyedni.
A főbb nyelvváltozási jelenségeket (2. LV, Umlaut, Ablaut, Abschwächung, M-D, Analytisierung) példákon felismeri.	Szakszerűen használja az előadáson közvetített nyelvtörténeti terminusokat.		

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
<p>Az indogermán és germán alapszókinsre 5 példát fel tud hozni.</p> <p>Felsorol 5 latin és 5 angol jövevényszót, a szóátvételt korszakhoz tudja kötni.</p> <p>Megnevez 3 további kontaktnyelvet 1-1 jövevényszóval.</p>	<p>Megindokolja az adott korszakhoz köthető szóátvételi trendet annak okaival.</p>		
	<p>Képes az órán vagy egyénileg felmerült nyelvtörténeti kérdésekre a szakirodalomban választ keresni, értelmezi a talált információkat.</p>	<p>Törekszik arra, hogy az elmulasztott kontaktórák anyagát a szakirodalom és az oktató által kiadott jegyzet segítségével pótolja.</p> <p>Kritikusan kezeli a nyelvtörténetről szóló információs anyagokat (pl. Wikipédián).</p>	<p>Önállóan vagy minimális oktatói segítséggel tájékozódik a szakirodalomban, keres meg szükséges információkat.</p>

Értékelési szituáció:

A Nyelvtörténet tárgy osztatlan némettanár szakosoknak kötelező előadás 9. félévben. Mivel a tanári hivatás gyakorlása során a nyelvtörténeti ismeretek kevésbé relevánsak, a vizsga fő célja, hogy elősegítse a hallgatók által nagyrészt maguk által kiválasztott ismeretek hosszabb távú rögzülését. Cél, hogy a hallgatók az órai áttekintés után a maguk számára érdekes – és így remélhetőleg motiválóbba, jobban rögzülő – témakörökkel foglalkozzanak az otthoni tanulás során, illetve hogy a szakirodalomba való kötelező betekintés révén támpontot keressenek arra az esetre, ha pályafutásuk során nyelvtörténeti kérdések merülnek fel.

Az értékelés célja:

Az individuálisan kiválasztott, valamint az oktató által kijelölt tudásanyag és képességek elsajátításának, illetve az autonóm tájékozódásnak a minősítése.

Az értékelés típusa és módszere:

5-fokozatú kritériumorientált szummatív szóbeli egyéni vizsga német nyelven.

Vizsgafeladatok:

A szóbeli felelet előtt kb. 15-20 percnyi idő áll rendelkezésre a felkészülésre, vázlat megírására (amíg egy másik hallgató felel).

1. Ismertesse az otthoni felkészülés során kiválasztott nyelvtörténeti korszak külső (szociokulturális) és belső nyelvtörténeti jellemzőit max. 10 percben! Indokolja meg azt is, hogy miért ezt a korszakot választotta!
2. Ismertesse a kihúzott feladathoz kapcsolódó ismereteit 2-3 percben! (pl. Soroljon fel 5 latin jövevényszót, és adja meg az adott korszak(ok)hoz köthető szóátvétel okait! / Jellemezzen egy másik nyelvtörténeti korszakot 3 információval! / Mivel foglalkozik a nyelvtörténet, és mik a kutatási területei?)
3. Hasonlítsa össze 2 német nyelvű nyelvtörténeti szakkönyvet megjelenés, felépítés, tartalom és érthetőség tekintetében 2-3 percben, külön kitérve az 1. feladathoz kiválasztott korszakról szóló fejezetekre! Melyik könyvet használná a későbbiekben szívesen, és miért?
4. Hogyan értékeli a feleletét? Reflektáljon röviden a vizsgára történő felkészülésre! (önreflexió, nem része az oktatói értékelésnek)

Az értékelés szempontjai:

- **tartalmi/szakmai pontosság:** az adott feladatnál releváns információk helyes felsorolása, terminusok jelenléte és korrekt használata
- **érthetőség:** logikus gondolatmenet, strukturált előadásmód, összefüggések helyes magyarázata
- **nyelvhelyesség:** értelemzavaró nyelvi hibák elkerülése, kerek mondatok használata, választékos beszédstílus
- **időkorlát betartása**
- **önálló felelet**

Minősítések és követelményszintek:

- Jeles (5):** A hallgató önállóan adja elő feleletét. Az 1. és 2. feladatnál kimerítő választ ad, mindeközben helyesen használja a szakkifejezéseket. A 3. feladatnál kitér az összes megadott aspektusra, informatív, és meggyőzően érvel. Érthetően és szinte hibátlan nyelvhelyességgel kommunikál. Az időkorlátot betartja.
- Jó (4):** A hallgató többé-kevésbé önállóan adja elő feleletét, esetleg pár célzott oktatói kérdést kell feltenni. Az 1. és 2. feladatnál az órán tárgyalt információk 80-90%-át felidézi, mindeközben helyesen használja a szakkifejezéseket. A 3. feladatnál kitér az összes megadott aspektusra, informatív. Érthetően és jó nyelvhelyességgel kommunikál. Az utánakérdezések miatt max. 2-3 perccel csúszik ki a megadott időből.

- Közepes (3):** A hallgató javarészt önállóan adja elő feleletét, de több célzott oktatói kérdést kell feltenni. Az 1. és 2. feladatnál az órán tárgyalt információk 2/3-át elmondja, mindeközben többnyire (helyesen) használja a szakkifejezéseket. A 3. feladatnál kitér az összes megadott aspektusra vagy megfelelő mértékben informatív. Többnyire érthetően (visszakérdezéssel javítható módon) és elfogadható nyelvhelyességgel (B2-es szinten) kommunikál. Az utánakérdezések miatt 5-10 perccel kicsúszhat a megadott időből.
- Elégséges (2):** A hallgató bizonytalanul adja elő feleletét, oktatói kérdésekkel irányítva azonban az információk 50-60%-át képes felidézni. A szakkifejezéseket hiányosan vagy sokszor helytelenül használja. A 3. feladatnál nem tér ki az összes megadott aspektusra, és csak javarészt helytálló és informatív az összehasonlítása. Többnyire érthetően (visszakérdezéssel javítható módon) és elfogadható nyelvhelyességgel (B2-es szinten) kommunikál. Az utánakérdezések miatt 5-10 perccel kicsúszhat a megadott időből.
- Elégelen (1):** A hallgató bizonytalanul, hiányosan adja elő feleletét, oktatói kérdésekkel irányítva sem képes az információk legalább 50%-át felidézni. A szakkifejezéseket hiányosan vagy sokszor helytelenül használja. A 3. feladatnál nem tér ki az összes megadott aspektusra, és nem informatív az összehasonlítása. Az információhiány miatt is alig érthetően és rossz nyelvhelyességgel (B2-es szint alatt) kommunikál. Az utánakérdezések miatt akár több, mint 10 perccel kicsúszik a megadott időből.

6. számú melléklet:

Példa a tantárgyi követelmények teljesítésére portfólióval Tanulásmódszertan kurzus

Készítette: Juhász Jenő oktató, Szegedi Tudományegyetem

Tanulásmódszertan (heti 2 órás gyakorlati kurzus)

A tantárggyal kialakítandó konkrét tanulási eredmények

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
Felsorolja a tanulást segítő és akadályozó belső és külső körülményeket.	Képes a tanulást segítő körülmények megteremtésére (adott tanulási helyzet elemzését követően).	Törekszik a tanuláshoz ideális feltételek megteremtésére.	Önállóan megtervezi a tanulását és a tanulási eredmények eléréséért felelősséget vállal.
Kifejti a célok jelentőségét a tanulásban. Bemutatja a hatékony (motiváló) cél tartalmi jellemzőit.	Önmaga számára rövid, közép és hosszú távú célokat fogalmaz meg, melyek segítik a tanulmányi követelmények teljesítésében.	Fontosnak tartja tanulása/munkája során a célok meghatározását.	A tanulásra vonatkozó célokat önállóan határoz meg. Más is érintő (közös) célokat az érintettekkel együtt állít fel.
Ismerteti az olvasói típusokat. Jellemzi az olvasás-fejlesztés lehetőségeit.	Használja a megismert olvasásfejlesztési módszereket tanulása során.		Önállóan azonosítja, hogy ő melyik olvasói típusba tartozik.
Kifejti a lényegkiemelés jelentőségét és alkalmazható módszereit a tanulásban.	Mindennapi tanulásában tudatosan alkalmazza a lényegkiemelés számára hatékony módszereit.	Elkötelezett a lényegkiemelés alkalmazására a tanulása során.	Önállóan hoz döntést, hogy tanulásában a különböző tartalmakban melyik lényegkiemelési módszert alkalmazza.

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
Különbséget tesz a vázlat és a jegyzet tartalmi és formai jellemzői, valamint azok felhasználási lehetőségei között.	Megadott írásos tananyagból a szöveg struktúráját visszatükröző vázlatot és jegyzetet készít. Hallott szövegből/ előadásból jegyzetet készít, utólag strukturálja.	Jegyzeteléskor törekszik a szöveg belső logikájának vizuális megjelenítésére. Vázlatkészítéskor a minimális szöveg, maximális információ elvét tartja szem előtt.	
Ismerteti az egyszerűbb memorizálási technikákat, és azok alkalmazási jellemzőit.	Tanulásában a memorizálási technikákat saját igényei és az információ típusa alapján alkalmazza.		
Kifejti a nyelvi kompetencia szerepét a tanulásban. Bemutatja a szókincsfejlesztés jelentőségét.	Tanulása során tudatosan fejleszti szókincsét, szótárban megnézi/ellenőrzi a nem pontosan ismert/ bizonytalan szavak jelentését.	Önálló munkája során kritikusan használja az információforrásokat.	A forrásokat a hivatkozásokra és az irodalomjegyzékre vonatkozó kari előírások figyelembe vételével használja és tünteti fel munkáiban.
Összefoglalja az információszerzés forrásait, a források előnyeit, veszélyeit.	Munkája során alkalmazza az információszerzés különböző forrásait.		
Ismerteti a hatékony tanulás és sikeres önszervezés alapját képező időgazdálkodás jellemzőit./Ismerteti a prioritizálás jelentőségét; a pomodoro-technikát, az ABCDE-módszert.	A határidők betartásában, az eredményes tanulás tervezésében felhasználja a megismert prioritizálási módszerek valamelyikét.	Tudatosan alakítja időbeosztását.	

A megszerzett kompetenciák/tanulási eredmények ellenőrzése és értékelése:

Folyamatos: Saját képességeinek, tudásának egyéni és kiscsoportos értékelése, időbeni változásának értékelése

Záró: A félév végén a hallgató a hiányzásai, az órai aktivitása és teljesítménye valamint az egyéni munkája (portfóliója) alapján ötfokozatú minősítést kap.

Nem értékelhető az, akinek hiányzása meghaladja a 15%-ot (2 alkalmat = 4 tanórát).

Elégtelen (1): az órai aktivitása nem megfelelő (órán passzív/destruktív), vagy órán kívüli egyéni munkáját nem végzi el teljesen, vagy bármely beadandó feladatát elmulasztotta (egyéni munkái hiányosak, gyakorlások száma kevés/hatásfoka elégtelen): tanulástechnikájában számottevő fejlődés nem tapasztalható. A félév során 61 pontnál kevesebbet gyűjtött.

Elégséges (2): órai aktivitása megfelelő (órán aktív/konstruktív), órán kívüli egyéni munkája (egyéni munkaórák száma/hatásfoka) megfelelő színvonalú, a félév során 61-68 pontot gyűjtött.

Közepes (3): órai aktivitása megfelelő (órán aktív/konstruktív), órán kívüli egyéni munkája (egyéni munkaórák száma/hatásfoka) megfelelő színvonalú, fejlődés tapasztalható tanulástechnikájában. A félév során 69-76 pontot gyűjtött.

Jó (4): órai aktivitása átlagon felüli (órán a többségnél aktívabb/konstruktívabb), órán kívüli egyéni munkája (egyéni munkaórák száma/hatásfoka, szorgalmi feladatok teljesítése) kiemelkedő, legalább egy ajánlott irodalmat elolvasott, tanulástechnikájában számottevő (10-15%-os) fejlődés (ill. 65-75%-os teljesítmény) tapasztalható. A félév során 77-85 pontot gyűjtött.

Jeles (5): órai aktivitása kiemelkedő (órán példamutatóan aktív/konstruktív), órán kívüli egyéni munkája (egyéni munkaórák száma/hatásfoka, szorgalmi feladatok teljesítése) kiemelkedő, legalább egy ajánlott irodalmat elolvasott, tanulástechnikájában jelentős (15-20%-os) fejlődés (ill. 75-85%-os teljesítmény) tapasztalható. A félév során 86 pontot, vagy annál többet gyűjtött.

A félév során értékelt tevékenységek

Megnevezés	Maximális pontszám
házi feladat	5+5
egyéniileg vállalt kiselőadás	20
szorgalmi feladatok	10
órai teljesítmény*	20
egyéni pluszpontok	10
szabályok** betartása	5
önértékelés a félév végén (portfólió)	35
késés (percenként)	-1
szubjektív pont	10
összesen	120

*Órai teljesítmény: az órai munkák eredményét %-ban kapják meg, ezek átlaga adja a félév során az órai teljesítményt, amely a következő táblázat alapján alakítható pontokká:

%	Pont
0-29,9	0
30-39,9	6
40-44,9	8
45-49,9	10
50-54,9	11
55-59,9	12
60-64,9	13,5
65-69,9	15
70-74,9	16,5
75-79,9	18
80-100	20

****Szabályok:**

- az óra előtt min. 5 perccel megérkezik az óra helyszínére (a késés pontlevonással jár)
- a kabátokat, nagyobb ruhadarabokat a fogasokon helyezi el
- a termet a „talált állapotban” hagyja hátra: pad-szék, illetve göngyöleg/szemét
- zsebkendőbe, könyökhajlatba köhög, tüsszent
- mindig ugyanabba a füzetbe (ugyanazokra a lapokra) dolgozik a kurzuson, és ezt/ ezeket minden órára magával hozza

A portfólió tartalmazza a hallgató

- elképzeléseit, céljait a kurzussal kapcsolatban.
- helyzetfelmérését a tanulási körülményeivel, szokásaival kapcsolatban
  - és a változtatási szándékokkal (minél konkrétabban megfogalmazva).
- a félév elején megfogalmazott célját, melyet a kurzus végére kíván elérni, annak későbbi pontosítását, részcélokra és feladatokra bontását, megvalósításának tervét.
- házi feladatait a rájuk kapott visszajelzésekkel – és saját tapasztalatokkal kiegészítve.
- kiselőadását/egyénilag vállalt munkáját, a kapott értékeléssel és saját tapasztalatokkal kiegészítve.
- feljegyzéseit a félév során; a gyakorlatok kapcsán tett meglátásaival, gondolataival, elhatározásaival.
- által a mindennapi tanulás során kipróbált, alkalmazott módszereket – és a hatásokat, eredményeket – rövid leírásban. A portfóliónak tartalmaznia kell a hallgató minden órai munkáját, azok összevetését a tartalmak szerint és önértékelését.
- önreflexióját a kitűzött és megvalósított célokról, eredményekről, a féléves órai és órán kívüli (a kurzussal összefüggő és egyéb tanulási helyzetekben) tevékenységéről.
- önértékelését a féléves teljesítményéről (a tanulásban és a kurzuson), a tanulási módszerekben, körülményekben bekövetkezett változásokról.

A portfólió értékelése

	0 pont	1 pont	2 pont	3 pont
elképzelései, céljai a kurzussal kapcsolatban	nem kerül értékelésre			
helyzetfelmérése a tanulási körülményeivel, szokásaival kapcsolatban – a változtatási szándékok (minél konkrétabban megfogalmazva).	a helyzet-felmérés hiányos	a helyzet-felmérés teljes		
	a változtatási szándék hiányzik	a változtatási szándék részlegesen kidolgozott	a változtatási szándék részletesen kidolgozott	
a kurzus végére elérni kívánt cél megfogalmazása, annak későbbi pontosítása, részcélokra és feladatokra bontása, megvalósításának terve	nem célta határozott meg, azt nem pontosította	a cél az átfogalmazással némileg pontosabb lett	a cél az átfogalmazással sokkal pontosabb lett, motiváló	
	nincsenek feladatok hozzá	vannak részcélok, feladatok, de hiányosak	a részcélok, feladatok jól kidolgozottak	
házi feladatai a rájuk kapott visszajelzésekkel – és saját tapasztalatokkal kiegészítve	nincsenek tapasztalatok vagy irrelevánsak		a tapasztalatok segítik a hatékonyabb tanulás megvalósulását	
kiselőadása/egyénilag vállalt munkája, a kapott értékeléssel és saját tapasztalatokkal kiegészítve	nincsen kiegészítés	a kiegészítések részlegeseek, kevésbé érintik a lényegi változtatásokat	a kiegészítések hasznosak, felhasználásukkal a következő kiselőadások valóban sikeresebben megvalósíthatóak	
feljegyzései a félév során a gyakorlatok kapcsán tett megfigyeléseivel, gondolataival, elhatározásaival	nincsenek feljegyzései	a feljegyzések, esetlegeseek, részlegeseek, lényegi változtatásokra nem ösztönöznek	a feljegyzések részletesek, lényegi változtatásokra ösztönzők	

	0 pont	1 pont	2 pont	3 pont
a mindennapi tanulás során kipróbált, alkalmazott módszerek – és azok hatásai, eredményei – rövid leírásban	nem próbált ki módszereket,	kipróbálta a módszereket,	a módszereket kipróbálta, közülük néhányat többször is,	a módszereket többször is szisztematikusan végigpróbálta,
	vagy a módszereknek nem volt hatása	kisebb hatásuk volt a tanulástechnikájára, kismértékű (nem lényegi) viselkedésváltozást okoztak	legalább egy módszert igyekezett használni a félév során, ez kisebb hatással volt a tanulástechnikájára	kiválasztotta közülük azokat, amelyek számára a legmegfelelőbbek, és azokat használta már a félév során, ez jelentős hatással volt a tanulástechnikájára
önreflexiója a kitűzött és megvalósított célokról, eredményekről, a féléves órai és órán kívüli (a kurzussal összefüggő és egyéb tanulási helyzetekben) tevékenységéről	nincs önreflexió vagy nem értékelhető (0 pont)	önreflexiója hiányos, túl általános (konkrétumokat nélkülöz), nem használható (1-2 pont)	önreflexiója konkrét, törekszik a realitásra, keresi az eredmények okait (3-4 pont)	önreflexiója kritikus, reális: látja az elért célokat, eredményeket és azokat a tényezőket, amelyek akadályozták az elérésben (5-6 pont)
önértékelése a féléves teljesítményéről (a tanulásban és a kurzuson), a tanulási módszerekben, körülményekben bekövetkezett változásokról	nincs önértékelés vagy irreális (0 pont)	önértékelése részletes, de nincsen összhangban a nyújtott teljesítménnyel (1-2 pont)	önértékelése részletes, törekszik arra, hogy reálisan lássa a teljesítményét (3-4 pont)	önértékelése reális: látja milyen lehetőségei voltak, és ezekből miket valósított meg, milyen eredményeket ért el (5-6 pont)

7. számú melléklet:
Foglalkozási vázlat értékelési kritériumokkal

Foglalkozási vázlat

Készítette:	
Készítés dátuma:	
A képzés megnevezése:	
Évfolyam:	
Tantárgy neve:	
Témakör:	
Gyakorlat helyszíne:	
A foglalkozás célja (2 pont) Értékelési kritérium: - a foglalkozás céljának meghatározása pontos és egyértelmű (2 pont)	
Megszerezendő kompetenciák (6 pont): Értékelési kritériumok: - a megszerzendő kompetenciák cselekvő kompetencia leírásokat tartalmaznak, melyek mérhetőek és értékelhetőek; a leírás konkrét, egyértelműen megfogalmazott, kontextusba helyezett (2 pont) - a megszerzendő kompetenciák tartalmaznak szakmai ismereteket, szakmai készségeket, a témakör és a foglalkozás jellegétől függően társas és módszer kompetenciákat (2 pont) - a megszerzendő kompetenciák összhangban vannak a tartalommal, a módszerrel és időtartammal (2 pont)	

IDŐTARTAM (2 pont)	TARTALOM (10 pont)	MÓDSZER (6 pont)	ESZKÖZ (4 pont)
<p>Értékelési kritérium:</p> <p>az időtartam és a tartalom összhangban van (adott időtartam alatt az adott tartalom megvalósítható) (2 pont)</p>	<p>Értékelési kritérium:</p> <p>a tartalom egymásra épülő, logikusan felépített (2 pont)</p> <p>a tartalom részletesen kidolgozott (3 pont)</p> <p>összhangban van a foglalkozás céljával (1 pont)</p> <p>összhangban van a megszerzendő kompetenciákkal, azok fejlesztését szolgálja (3 pont)</p> <p>a témakör és a foglalkozás jellegétől függően épít a tanulók előzetes tudására, tartalmaz összefoglalást, visszacsatolást, értékelést (1 pont)</p>	<p>Értékelési kritérium:</p> <p>a módszer összhangban van a tartalommal, annak hatékony elsajátítását szolgálja (3 pont)</p> <p>a módszerválasztás a tanulói létszámnak megfelelő (1 pont)</p> <p>a módszerválasztás az adott időtartamnak megfelelő (1 pont)</p> <p>a módszerek – a témakör és a tartalom jellegétől függően – tartalmazznak előadó-központú és kooperatív módszereket is (1 pont)</p>	<p>Értékelési kritérium:</p> <p>az eszközök illeszkednek a tartalomhoz és a módszerhez (2 pont)</p> <p>a tartalmi rész szemléltetéséhez /illusztrálásához nélkülözhetetlen/ szükséges eszközök felsorolásra kerültek (2 pont)</p>

Összesen 30 pont szerezhető.

Megszerezhető minősítések:

Fejlesztő értékelés esetén vagy minősítő értékelés esetén, háromfokozatú skálán:

25-30 pont között kiválóan megfelelt

21-24 pont között megfelelt (küszöbszint)

20 pont alatt fejlesztendő (nem felelt meg)

Minősítő értékelés esetén érdemjeggyel:

27-30 pont között jeles

24-26 pont között jó

21-23 pont között közepes

18-20 pont között elégséges

0 -17 pont között elégtelen

8. számú melléklet:

Infúziós terápia gyakorlat tanulási eredményei és értékelési lehetősége

Feladat: Orvos utasítására előkészítés infúziós terápiához és az infúzió bekötése
A hallgató legyen képes az orvos utasítása alapján az infúziós terápia önálló kivitelezésére, ismerje fel annak szövődményeit, tegyen intézkedést azok elhárítására.

A gyakorlat elvárt tanulási eredményei

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
Tisztában van az infúziós terápia céljával, lényegével.	Az infúziós terápiához szakszerűen előkészíti: a beteget megfelelően pozicionálja és tájékoztatja; a környezetet megfelelően előkészíti; az infúziós szerelékét és egyéb szükséges eszközöket hiánytalanul előkészíti.	Megnyugtatóan, empátikusan kommunikál a beteggel. Kiemelkedő empátias készséggel bír. Önmagára nézve kötelezőnek tartja a szakma szabályainak betartását.	Az orvos utasítása alapján az infúziós terápiát a szakma szabályainak megfelelően, a kivitelezés lépéseinek megfelelő sorrendjében, hibátlanul, önállóan, szokásos időtartam alatt hatja végre.
Ismeri az aszepszis, antiszepszis szabályait.	Az infúziós szerelékét és egyéb eszközöket szakszerűen alkalmazza.	Fegyelmezetten, szabálykövetően végzi a beavatkozást.	A beteggel szakszerűen, de érthetően és megnyugtatóan kommunikál.
Ismeri az infúziós terápia eszközeit.	Az infúziót megfelelően csatlakoztatja, rögzíti, ellenőrzi.		A beavatkozás során a sterilitás szabályait maradéktalanul betartja.
Felismeri az infúziós terápia szövődményeit, ismeri azok kezelését.	Az infúziós terápiát a kivitelezés lépéseinek megfelelő sorrendjében, szakszerűen kivitelezi.		Munkájáért minden esetben felelősséget vállal.
	A veszélyes hulladékot megfelelően kezeli.		

Az elvárt tanulási eredmények értékelése háromféle módon történhet:

1. Meghatározott, a tanulási eredményekhez illeszkedő, de átfogó szempontok szerint megfigyeljük a tanulót munkavégzés közben és a megfigyelési szempontok alapján a hallgató teljesítményét átfogóan értékeljük.

Az értékelés/megfigyelés szempontjai (összhangban a tanulási eredményekkel):

- a biztonsági, higiénés és szakmai szabályok betartása
- a gyakorlat lépéseinek sorrendje
- a gyakorlat elemeinek kivitelezése (a kivitelezés mozzanatai, szakszerűsége, időbeli ütemezése, minősége)
- a gyakorlat során alkalmazott eszközök ismerete és használata
- az ápolási dokumentáció vezetése
- kommunikáció minősége a beteggel

A felsorolt szempontrendszer szerinti megfigyelés alapján, az alábbi módon értékelhetünk:

kiváló: a beteget megfelelően pozicionálja és tájékoztatja; a szükséges eszközöket hiánytalanul előkészíti, az infúziós szerelékét és egyéb eszközöket megfelelően kezeli, az infúziós terápiát a lépések megfelelő sorrendjében, szakszerűen kivitelez. Szükség szerint elvégzi a gyógyszerelést. Munkáját a lehető legnagyobb körültekintéssel és legszínvonalasabb szakmai teljesítménnyel végzi, megfelelően kommunikál a beteggel, a sterilitás szabályait maradéktalanul betartja, a veszélyes hulladékot megfelelően kezeli. A beavatkozás után pontosan kitölti az előírt ápolási dokumentációt.

megfelelő: a beteget megfelelően pozicionálja és tájékoztatja; a szükséges eszközöket kisebb hiányosságokkal előkészíti, az infúziós szerelékét és egyéb eszközöket megfelelően kezeli, az infúziós terápiát a lépések megfelelő sorrendjében, szakszerűen, a sterilitás szabályainak betartásával kivitelez vagy kisebb, de korrigálható hibát vét. Szükség szerint elvégzi a gyógyszerelést. Munkája során szakszerűen jár el, de a gyakorlat kivitelezéséhez a szokásosnál hosszabb időre van szüksége. A saját hibáit felismeri és önállóan vagy segítséggel képes azok korrigálására. A feladatokat a minimumként elvárható szakmai színvonalon, kevés és korrigálható hibával teljesíti. A beteg állapotát vagy a beavatkozás eredményességét nem veszélyezteti. Beteggel történő kommunikációjában nem elég körültekintő, pl. nem kéri az együttműködést, a tájékoztatás nem teljeskörű. Az ápolási dokumentációt pontosan vagy kisebb hiányosságokkal kitölti.

fejlesztendő: a gyakorlat kivitelezésében bizonytalan, a kivitelezés lépései hiányosak és/vagy a lépések sorrendje nem megfelelő. A beteget nem megfelelően pozicionálja, a beteg előkészítése és tájékoztatása nem megfelelő, az infúziós terápia szakszerű

kivitelezésére nem képes. A feladat végrehajtása során több szakmai hibát vét, folyamatos és aktív segítségre, ellenőrzésre szorul.

Az értékelés eredményét minden esetben részletesen beszéljük át a hallgatóval.

2. Meghatározott, a tanulási eredményekhez illeszkedő, de átfogó szempontok szerint megfigyeljük a tanulót munkavégzés közben és a megfigyelési szempontok alapján a tanuló teljesítményét részletesen értékeljük (az egyes elemekhez pontszámot is lehet rendelni).

Az értékelés (megfigyelés) szempontjai	Nem megfelelő/fejlesztendő	Megfelelő (küszöbszint)	Kiváló
a biztonsági és higiénés szabályok betartása	a hallgató nem tartotta be a biztonsági és higiénés szabályokat, a tanuló súlyos szakmai hibákat vétett	a hallgató részben betartotta a biztonsági és higiénés szabályokat, a tanuló korrigálható szakmai hibákat vétett, mint pl.....	a hallgató maradéktalanul betartotta a biztonsági és higiénés szabályokat
a gyakorlat lépéseinek sorrendje	a kivitelezés lépéseinek sorrendjében a hallgató bizonytalan, nem volt megfelelő a lépések sorrendje, súlyos szakmai hibákat vétett, amelyeknek egészségkárosító szövődményei, hatásai lehetnek	részben megfelelő volt, a hallgató korrigálható szakmai hibákat vétett, nem veszélyeztette a beteg állapotát és a beavatkozás sikeres megvalósulását	a kivitelezés lépéseinek sorrendje szakmailag teljes mértékben megfelelő volt
a gyakorlat elemeinek szakszerű kivitelezése (szakszerűsége, időbeli ütemezése, minősége)	a gyakorlat elemeinek kivitelezése nem volt szakszerű, a hallgató több súlyos és/vagy nem korrigálható szakmai hibát vétett, amelyeknek egészségkárosító szövődményei, hatásai lehetnek, a gyakorlatot nem tudta hatékonyan és eredményesen kivitelezni segítséggel sem	a gyakorlat elemeinek kivitelezése kisebb, de korrigálható hibákkal történt; a hallgató önállóan vagy segítséggel felismerte a saját hibáit és önállóan vagy segítséggel képes volt azok korrigálására; a beteg állapotát és a beavatkozás eredményességét nem veszélyeztette jelentősen	a gyakorlat elemeinek kivitelezését a hallgató önállóan vagy kisebb segítségnyújtás mellett végezte, szakszerűen, a szakmai protokoll szerint, a kivitelezés időtartama közelít a valós időtartamhoz; munkája során fegyelmezett és szabálykövető

Az értékelés (megfigyelés) szempontjai	Nem megfelelő/ fejlesztendő	Megfelelő (küszöbszint)	Kiváló
a gyakorlat során alkalmazott eszközök használata	a gyakorlat során alkalmazott eszközöket nem ismeri fel, nem tudja kiválasztani, nem tudja hiánytalanul előkészíteni, nem tudja szakszerűen és biztonságosan használni	a gyakorlat során alkalmazott eszközöket hiánytalanul vagy kisebb hiányosságokkal előkészíti, szakszerűen és biztonságosan, de még kevés rutinnal használja	a gyakorlat során alkalmazott eszközöket hiánytalanul előkészíti és szakszerűen, biztonságosan és rutinosan használja
kommunikáció minősége a beteggel	a beteget nem vagy nem megfelelően azonosítja, nem vagy nem megfelelően tájékoztatja, kommunikációjában nem türelmes, empátikus, megnyugtató	a beteget azonosítja, megfelelően vagy kisebb hiányosságokkal tájékoztatja, a beteggel történő kommunikáció minőségére nem fordít megfelelő figyelmet	a beteget megfelelően azonosítja és tájékoztatja, a beteggel történő kommunikációjában empátikus, megnyugtató
ápolási dokumentáció vezetése	a beavatkozás után az ápolási dokumentációt nem töltötte ki vagy rosszul, vagy hiányosan töltötte ki	a beavatkozás után az ápolási dokumentációt kisebb hiányosságokkal töltötte ki	az ápolási dokumentációban pontosan rögzített valamennyi szükséges adatot

3. Meghatározott, a tanulási eredményekhez illeszkedő, részletesen kidolgozott szempontok szerint megfigyeljük a tanulót munkavégzés közben és a megfigyelési szempontok alapján a tanuló teljesítményét részletesen értékeljük, az egyes elemekhez pontszámot rendelünk.

Értékelés szempontjai	Értékelési kritériumok/Pontszámok			Értékelés (pontszám)
Ismeret szintje	a tevékenység célját, lényegét nem tudja megfogalmazni (0 pont)	a tevékenység célját, lényegét hiányosan tudja megfogalmazni (1 pont)	a tevékenység célját, lényegét önállóan, szakmai nyelvezet alkalmazásával teljes körűen meg tudja fogalmazni (2 pont)	
Megértés szintje	az eszközök alkalmazásával összefüggő hibalehetőségeket és az abból eredő szövődményeket ok-okozati összefüggésében nem tudja megfogalmazni (0 pont)	az eszközök alkalmazásával összefüggő hibalehetőségeket és az abból eredő szövődményeket ok-okozati összefüggésében hiányosan tudja megfogalmazni (1 pont)	az eszközök alkalmazásával összefüggő hibalehetőségeket és az abból eredő szövődményeket ok-okozati összefüggésében teljes körűen meg tudja fogalmazni (2 pont)	
Alkalmazás szintje	Gyakorlati feladatok			
Előkészítés	a tevékenység előkészítése az előkészítés minden területén (beteg, eszközök, környezet) hiányos (0 pont)	a tevékenység előkészítése (az előkészítés területei) részben hiányos (1 pont)	a tevékenység előkészítése az előkészítés minden területén teljes (2 pont)	
Aszepszis-antiszepszis szabályai	a szakma szabályai alapján nem megfelelő kézhigiéné (idő, kézmozdulatok) (0 pont)	--	a szakma szabályai alapján megfelelő kézhigiéné (idő, kézmozdulatok) (1 pont)	

Értékelés szempontjai	Értékelési kritériumok/Pontszámok			Értékelés (pontszám)
Aszeptikus-antiszeptikus szabályai	a szakma szabályai alapján nem megfelelő az eszközök alkalmazása (infúziós szerelék szűrőtűjének érintése, infúziós üveg gumidugó fertőtlenítésének hiánya, perifériás branül fertőtlenítésének hiánya, bekötésnél gumikesztyű hiánya (0 pont)	--	a szakma szabályai alapján megfelelő az eszközök alkalmazása (infúziós szerelék szűrőtű sterilizálásának biztosítása, infúziós üveg gumidugó fertőtlenítése, perifériás branül fertőtlenítése, gumikesztyű használata) (1 pont)	
Kommunikáció	a tevékenység elvégzése során a beteggel nem, vagy nem érthetően vagy nem megnyugtatóan kommunikál (0 pont)	a tevékenység elvégzése során a beteg számára érthetően, de empátia nélkül kommunikál (1 pont)	a tevékenység elvégzése során a beteg számára érthetően, empátikusan kommunikál (2 pont)	
Tevékenység kivitelezése	a tevékenység technikai menetét, a kivitelezés lépéseinek sorrendjét nem tartja be (0 pont)	a tevékenység technikai menetét, a kivitelezés lépéseinek sorrendjét részben tartja be (1 pont)	a tevékenység technikai menetét, a kivitelezés lépéseinek sorrendjét betartja (2 pont)	
Probléma-megoldás	a tevékenység elvégzése során a hibákat nem ismeri fel, a felmerülő hibákat korrigálni nem tudja (0 pont)	a tevékenység elvégzése során a hibákat felismeri, és részben korrigálja (1 pont)	a tevékenységét a szakma szabályai szerint végzi (2 pont)	

Értékelés szempontjai	Értékelési kritériumok/Pontszámok			Értékelés (pontszám)
Munka-, tűz-balesetvédelmi szabályok	a szakma szabályai szerint nem megfelelő a keletkezett hulladék anyagok kezelése (0 pont)	--	a szakma szabályai szerint megfelelő a keletkezett hulladék anyagok kezelése (1 pont)	
A feladat elvégzésének tempója (begyakorlottság szintje)	lassú (a szokásos időtartamnál sokkal lassabb) (0 pont)	munkatempója egyenletes (közelít a szokásos időtartamhoz) (1 pont)	munkatempója egyenletes, gyors (szokásos időtartam szerinti) (2 pont)	
Önállóság szintje (begyakorlottság szintje)	a feladatot irányítással sem tudja elvégezni (0 pont)	a feladat elvégzése során segítséget igényel (1 pont)	a feladatot önállóan végzi el (2 pont)	

Értékelés: elérhető pontszám: 19 pont

17-19 pont: jeles

14-16 pont: jó

11-13 pont: közepes

8-10 pont: elégséges

0-7 pont: elégtelen

Háromfokozatú skálán:

17-19 pont: kiválóan megfelelt

11-16 pont: megfelelt (küszöb szint)

0-10 pont: fejlesztendő

9. számú melléklet:
Egészségpszichológia tantárgyleírás értékeléssel

Készítette: Dr. Lippai László Lajos főiskolai docens PhD, Szegedi Tudományegyetem

Tantárgy neve: Egészségpszichológia Sport- és rekreációs szervező alapszak	Kreditértéke: 2
A tantárgy besorolása: kötelezően választható	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere”: (kredit%) 40%-ban elméleti, 60%-ban gyakorlati jellegű	
A tanóra típusa: szeminárium. és óraszám: 30 óra az adott félévben, Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők (ha vannak): tematikus prezentációk, esetismertetések.	
A számonkérés módja: gyakorlati jegy Az ismeretellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok (ha vannak): 1 db esszé; 1 db egészségüzenetet tartalmazó beadvány	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 3. félév	
Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása	
<p>Az kurzus célja az egészségpszichológia főbb kutatási területeinek, tudományos modelljeinek és azok gyakorlati alkalmazási lehetőségeinek bemutatása, az egészségfejlesztés és a mentálhigiéné gyakorlata szempontjából.</p> <p>Tematika:</p> <p>Az egészségpszichológia meghatározása, kialakulását segítő és akadályozó tényezők. Az egészségpszichológia és az egészségfejlesztés kapcsolata.</p> <p>Az egészség és a személyiség kapcsolata, vizsgálatának nehézségei. Pszichés, fizikális és pszichoszomatikus rendellenességek. „A” és „B” típusú személyiség.</p> <p>A stressz inger-, válasz- és tranzakcionista típusú megközelítése. A stresszel való megküzdés (coping).</p> <p>Étel- és ízpreferencia tanulása. A táplálkozással kapcsolatos egészségüzenetek.</p> <p>Az evészavarok megelőzésének egészségpszichológiai vonatkozásai. Testképpel kapcsolatos attitűdök.</p> <p>A dohányzás mint egészségkárosító magatartás. A dohányzás prevalenciája, gazdasági, társadalmi összefüggései. A dohányzás elméletei.</p>	

A dohányzásról való leszokás problémája és modelljei. Intervenciós lehetőségek.

A fájdalom definíciója, dimenziói, típusai, legfontosabb elméletei. A fájdalom mértékét befolyásoló tényezők, fájdalom-csökkentő módszerek.

Egészségfejlesztő és mentálhigiénés módszerek az addiktív fogyasztás megelőzésére. A NEM-et mondás gyakorlatának elméleti alapjai.

A **2-5** legfontosabb kötelező, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

Kállai János, Varga József és Oláh Attila (szerk, 2014.): Egészségpszichológia a gyakorlatban. Budapest, Medicina Könyvkiadó Zrt. ISBN: 978 963 226 486 8.

Kulcsár Zsuzsanna (2002): Egészségpszichológia. ELTE Eötvös K. Bp. ISBN: 963 463 541 5

Smith, E. E., Nolen- Hoeksema, S. Fredrickson B. L., Loftus, G. R. (2005): Atkinson & Hilgard Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest. ISBN: 963 389 713 0

Ajánlott irodalom:

Lippai László (2018): Előítéletek és testmozgás: a testalkati sztereotípiák, előítéletek kialakulása és következményei. In: Lippai László (szerk.): Testmozgás, aktív szabadidő-eltöltés és a holisztikus egészség: Egyetemi jegyzetsorozat. Szegedi Tudományegyetem, Szeged. 38-45. ISBN:978-615-5455-86-5.

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** (*tudás, képesség stb., KKK 7. pont*) a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

a) tudása

- Ismeri a testkultúra és az egészségkultúra alapfogalmait, fejlesztésük eszközeit, módszereit és eljárásait.
- Ismeri az egészséges emberi szervezet alapvető testi, lelki működését és a helytelen életmódból fakadó egészségkárosító tényezőket.
- Ismeri az egészség és életmód fejlesztésének lehetőségeit és módszereit.

b) képességei

- Képes az egészségtudatos életmód tervezésére, az egészségfejlesztésre, a rekreációs és mentálhigiénés kultúra kialakítására, feltételeinek megteremtésére és korrekciójára a családokban és társadalmi, egészségügyi, szociális, nevelési-oktatási intézményekben, civil szervezetekben.

c) attitűdje

- Rendelkezik az egészségkultúra, az életminőség, valamint a rekreáció korszerű (egészségtudatos) szemléletével, nézeteit szűkebb és tágabb társadalmi körben terjeszti.

d) autonómiája és felelőssége

- Önállóan, a hiteles szakmai forrásokra támaszkodva tekinti át és elemzi a testkultúra, illetve az egészségkultúra kérdéseit, és a problémákra megoldási javaslatokat fogalmaz meg.
- Koherens álláspontot alakít ki a holisztikus értelemben vett egészségről, és álláspontját modern kommunikációs eszközökkel is terjeszti.

A gyakorlat elvárt tanulási eredményei

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITŰD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
Érti az egészségfejlesztés alapját képező holisztikus egészségfogalmat, és azt, hogy az egészségpszichológia kutatási módszerei miként segítik az egészségfejlesztési célkitűzések megvalósítását.	Az egészségfejlesztés célkitűzései és módszertana szempontjából elemzi az egyéni magatartás, és a magatartást alakító pszichológiai tényezők jelentőségét.	Képviseli az életmód holisztikus és szalutogenetikus szemléletét, elkötelezett az egészséges életmód szűkebb és tágabb társadalmi körben való terjesztése iránt.	Rekreációs szervező és egészségfejlesztő tevékenységének célcsoportja szempontjából, az egészségkultúrát érintő aktuális kérdések vonatkozásában, a hiteles szakmai források áttekintése és elemzése után, szalutogenetikus szemléletet tükröző beavatkozási stratégiákra tesz javaslatot.

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
Átlátja, hogy a testi egészség és a személyiség közt csak közvetetten, az egészségmagatartás közvetítésével van összefüggés.	Bemutatja a személyiségjegyeken alapuló stigmatizáció veszélyeit, szakmailag megalapozottan és meggyőzően kommunikálja az életmód jelentőségét a testi egészség alakulásában.	Kritikusan szemléli az egészségkárosító magatartásformákat, de a személy autonómiájának és méltóságának szem előtt tartásával törekszik az egészséges életmód elősegítésére.	Rekreációs szervező és egészségfejlesztő tevékenységének célcsoportja irányába önállóan kommunikálja a holisztikus értelemben vett egészség jelentőségét.
Ismeri az eustressz és a distressz jelenségét, azonosítja a főbb megküzdési stratégiákat.	Közérthetően bemutatja a stressz jelenségét, a holisztikus egészségdimenzók szempontjából elemzi az életmód jelentőségét a stresszel való megküzdésben		
Azonosítja a táplálkozás egészségpszichológiai változóit. Ismeri a testkép fogalmát, önértékelésben játszott szerepét és a testkép torzulásának lehetséges formáit.	Egészségpszichológiai ajánlásokat alkalmaz az egészséges táplálkozás irányelveit népszerűsítő egészségüzenetek megfogalmazásakor.		
Ismeri a dohányzás, mint egészségkárosító magatartásforma elterjedtségét, azonosítja a dohányzásra hajlamosító tényezőket.	Meggyőzően kommunikálja a dohányzás veszélyeit és megelőzésének fontosságát.		
Érti a dohányzásról való leszokás transzteoretikus modelljét, ismeri a modell generalizálhatóságát.	Megállapítja, hogy a dohányzó egyén a leszokás transzteoretikus folyamatának melyik stádiumában tart.		

TUDÁS	KÉPESSÉG	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
Érti a testi fájdalom életminőséget befolyásoló szerepét, és ismeri a fájdalommenedzsment egészségpszichológiai megközelítéseit.	Tájékoztatót ad a fájdalommenedzsment egészségpszichológiai repertoárjáról.		
Ismeri az addikció fogalmát, a pszichoaktív szerektől való függőség és a viselkedéses addikció jellemzőit, megelőzésének szalutogenetikus és rizikóorientált lehetőségeit.	Elemzi az egészséges életmód jelentőségét az additív magatartásformák megelőzésében.		

A szemináriumi dolgozat témája, szerkezete, követelményei:

Tartalmi követelmények:

- a dolgozat első részében a kurzus tematikájából szabadon választott 1 db egészségpszichológiai jelenség szakirodalomra alapozott bemutatása, és egészségfejlesztési jelentőségének elemzése, szemléltetése a feladat. A szakirodalmi áttekintésben a feladat a témához kapcsolódó kötelező irodalom, és 2-3 további – önállóan felkutatott – szakirodalom elemzése, kritikai gondolkodást mutató értékelése. Kb. 4-5 oldal terjedelemben, szakirodalmi hivatkozásokkal ellátva.
- a dolgozat második részében egy, a fenti témára épülő egészségüzenet kimunkálása szükséges. Az egészségüzenetnek tartalmaznia kell: a) a célcsoport megnevezését; b) a szakmai célt, amelyet az üzenet el kíván érni; c) a médiafelület megnevezését, ahol az üzenetet el kívánjuk helyezni; d) magát az egészségüzenetet. Az egészségüzenet lehet szöveg, vagy szöveg és kép kombinációja. Az egészségüzenet a választott témához és az egészséges életmódhoz egyaránt kapcsolódó szokásra irányuljon, és jelenjenek meg benne a kurzus során feldolgozott egészségpszichológiai elvek.
- a dolgozat harmadik része: összegzés, következtetések, értékelés.

Formai követelmények:

- minimum 5, maximum 8 oldal tiszta terjedelmű írásbeli dolgozat készítése (címlap, képek és irodalomjegyzék nélkül számítva)

- Times New Roman betűtípus, 1,5 sortáv, max. 12-es betűméret, max. 3 cm oldalmargó
- megfelelő irodalmi hivatkozásokkal van ellátva (a szövegben és a tartalomjegyzékben is - mintának lásd a lapon található irodalomjegyzéket)
- más formai követelmények tekintetében az Intézet írásbeli dolgozatokra vonatkozó tájékoztatója irányadó

A szemináriumi dolgozat értékelési szempontjai

Kritériumok	Kitűnően kidolgozott (5 pont)	Elfogadható mértékben kidolgozott (2 pont)	Nem megfelelően kidolgozott (0 pont)
Egészségfejlesztő szemléletmód	Az esszé integráns része a holisztikus egészségfogalom és a szalutogenetikus szemléletmód. A fogalmak használata pontos, érthető, szemléletes. Megtörténik az egészségfejlesztő szemléletmód és az egészségpszichológiai téma kapcsolódásának bemutatása.	Az esszében megemlítésre kerül a holisztikus egészségfogalom és a szalutogenetikus szemléletmód. A fogalmak kifejtése jó, de a szemléltetéshez használt példák nem egyértelműek, vagy nincs egészségpszichológiai vonatkozásuk.	Az esszében a holisztikus egészségfogalom és a szalutogenetikus szemléletmód kifejtése pontatlan, tárgyi tévedéseket tartalmaz, a szemléltetéshez használt példák félrevezetőek.
Tájékozottság	A választott egészségpszichológiai téma feldolgozása több szakirodalomra épül, a kötelező műveken kívül legalább kettő, önállóan választott egészségpszichológiai szakirodalom eredményei megjelennek a dolgozatban.	A szerző a választott egészségpszichológiai téma bemutatása során csak a kötelező szakirodalomra épít.	A választott egészségpszichológiai téma bemutatása során nem került sor szakirodalom feldolgozására.
Elemzési mélység	A dolgozatban a választott egészségpszichológiai téma legalább egy elmélete vagy modellje kellő részletességgel bemutatásra kerül. Kitér az összefüggések elemzésére és kritikai észrevételeket is megfogalmaz.	A választott egészségpszichológiai témához kapcsolódó elmélet vagy modell bemutatása leíró jellegű, elemzést és kritikai észrevételeket nem tartalmaz.	Nem kerül sor a választott egészségpszichológiai témához kapcsolódó elmélet vagy modell bemutatására.

Kritériumok	Kitűnően kidolgozott (5 pont)	Elfogadható mértékben kidolgozott (2 pont)	Nem megfelelően kidolgozott (0 pont)
Kommunikáció	Ajánlásainak nyelvezete közérthető, meggyőző. Egészségüzenete szakmailag alátámasztott, és egy szokás kialakításához kapcsolódik. Megjelennek benne egészségpszichológiai vonatkozások.	Ajánlásainak nyelvezete nehézkes, nehezen követhető. Egészségüzenete, bár tudományosan alátámasztott elveket képvisel, csak részben kapcsolódik mindennapi szokásokhoz. Egészségpszichológiai vonatkozása érintőleges.	Az egészségüzenetből hiányoznak a tudományosan alátámasztható elvek. Az ajánlásokból hiányoznak az egész- ségpszichológiai vonatkozások.
Kompetencia- határok kezelése	Egészségüzenetét az életmód vonatkozásában fogalmazza meg. A célcsoport autonómiájának és méltóságának szem előtt tartásával törekszik az egészséges életmód elősegítésére.	Egészségüzenete csak részben kapcsolódik az életmódhoz. Tiszteletben tartja a célcsoport autonómiáját és méltóságát.	Egészségüzenetének nyelvezete sértő, a szöveg előítéletes megfogalmazásokat tartalmaz.
Forma	Igényesen szerkesztett, olvasmányos, a formai és a hivatkozási követelményeknek megfelelő írás, nincsenek helyesírási és gépelési hibák.	Nehézkesen megfogalmazott, formailag nem egységes képet mutató írás. Irodalomjegyzék van és találhatóak hivatkozások is, de a hivatkozási rendszer nem egységes, kisebb hiányosságokat tartalmaz. Elvétve gépelési vagy helyesírási hibák.	Nem érthető mondatokat, szövegrészeket tartalmazó, irodalomjegyzéket vagy hivatkozásokat nélkülöző írás.

Ponthatárok és érdemjegyek:

jeles (5): 27-30 pont

jó (4): 24-26 pont

közepes (3): 18-23 pont

elégséges (2): 12-17 pont

elégtelen (1): 0-11 pont

10. számú melléklet: Adatbázisok kurzus teljesítésének feltételei

Készítette: Dr. Katona Endre, Dr. Balázs Péter, Dr. Németh Gábor, Dr. Kardos Péter,
Dr. Bodnár Péter, Szegedi Tudományegyetem

A gyakorlat teljesítésének feltételei

A gyakorlat látogatása kötelező. A gyakorlatvezetők a katalógust a szorgalmi időszak 2. hetétől kezdődően vezetik. Kettőnél több óras igazolatlan hiányzás esetén a gyakorlat nem teljesített. Igazolt hiányzás esetén a hallgató köteles az igazolást a hiányzást követő első gyakorlaton bemutatni az oktatónak. A hallgató a félév során pontokat gyűjt a következő módon:

- Nappali tagozaton két, levelező tagozaton egy zárthelyi dolgozatra összesen maximum 20 pont kapható és legalább 10 pontot el kell érni. Legfeljebb egy javító ZH írható a teljes féléves anyagrészből, ezzel azonban legfeljebb 10 pontot szerezhethet a hallgató.
- Kötelező program: maximum 20 pont szerezhető, legalább 10 pontot el kell érni. A kötelező program részletes értékelését lásd alább.
- Órai plusz pontok (adatmodellezésből és SQL-ből legfeljebb 1-1 pont)

A gyakorlat értékelése elégtelen, ha a ZH-k összpontszáma 10-nél kevesebb, VAGY a kötelező program pontszáma 10-nél kevesebb. Egyébként az értékelés a fenti a ZH-k, a kötelező program, valamint az órákon szerzett plusz pontok összege alapján történik:

0-19 pont: elégtelen,

20-24 pont: elégséges,

25-29 pont: közepes,

30-34 pont: jó,

35-42 pont: jeles.

A kötelező program értékelése

Legalább 4 összefüggő táblából álló adatbázis-alkalmazás készítendő PHP+MySQL, ODBC, JDBC, vagy más (a gyakorlatvezetővel előre egyeztetett) rendszer segítségével, de Access nem fogadható el. Az adatbázis-kezelő rendszer csak MySQL lehet, a programozási nyelv és az adatbázis kapcsolatot kezelő program szabadon választható. Az adatbázist fel kell tölteni demó adatokkal (összesen legalább 50 rekord). Az alkalmazás az alábbi szolgáltatásokat kell, hogy nyújtsa:

- Adatok aktualizálása (új felvitel, módosítás, törlés) űrlap segítségével.
- Adatok listázása.

- Legalább három nemtriviális lekérdezés: Legalább két olyan lekérdezés legyen, amelyben legalább két táblát kell összekapcsolni és van benne csoportosítás és összesítés. Legalább egy lekérdezésben allekérdezés is szerepeljen.
- Integritás ellenőrzés (kulcs és külső kulcs feltételekkel).

A programhoz tervezési dokumentációt is csatolni kell, amely az alábbiakat tartalmazza:

- A feladat specifikációja, leírása
- Egyed-kapcsolat diagram
- Egyed-kapcsolat diagram leképezése relációs adatbázissémákká
- Relációsémák normalizálása 3NF-ig. (Amennyiben egy-egy séma esetén indokolt, a normalizálást elegendő csupán 2NF-ig megcsinálni).
- Táblatervek (a relációsémák alapján)
- Megvalósítás (fejlesztő eszközök, nemtriviális megoldások).

A dokumentáció számítógépen szerkesztett legyen (E-K diagram is), kézzel írott dokumentáció nem fogadható el.

Az alkalmazást a hallgató személyesen mutatja be a gyakorlatvezetőnek, aki annak eredetiségét is ellenőrzi szakmai részletekre való rákérdezéssel.

A dokumentáció és a program értékelése

A dokumentációra legfeljebb 6 pont, az alkalmazásra legfeljebb 14 pont adható többletpontokkal együtt. Az alapkövetelményekért a dokumentációra 4 pont, a programra pedig legfeljebb 10 pont jár. Többletpontok csak az alapkövetelmények teljesítése esetén adhatók (vagyis, ha minden alapvető kritérium pozitív pontszámmal értékelhető).

A dokumentáció értékelése		Hiányos (0 pont)	Részen jó (0,5 pont)	Jó (1 pont)
	Egyed-kapcsolat diagram	Ha az E-K diagram hiányzik, vagy nem szoftverrel készült.	A diagram elemei és felépítése többnyire jó, de vannak benne jelöléssbeli hibák vagy hiányosságok.	A diagram elemei és felépítése a szabályos jelöléseknek megfelel.
	Egyed-kapcsolat diagram leképezése relációs adatbázissémákká	Ha az E-K diagram hiányzik, akkor nincs mi szolgáljon a leképezés alapjául. Ha hiányzik a leképezés. Ha az E-K diagram leképezése nem valósult meg legalább 50%-ban sem.	Ha az E-K diagram leképezése hibás, vagy a kulcsok nem lettek kijelölve.	Ha az E-K diagram leképezése és kulcsok kijelölése helyes.

A dokumentáció értékelése		Hiányos (0 pont)	Részben jó (0,5 pont)	Jó (1 pont)
	Relációs adatelemzés, normalizálás	Ha a relációsémák nincsenek 2NF normálformában.	Ha van olyan relációs adatbázisséma, amely nincs 2NF-ben sem. Ha van olyan tranzitív függés, amely nem lett megszüntetve a 3NF normálformára alakítással.	Ha minden relációs adatbázisséma legalább a 2NF normálformát teljesíti és minden lehetséges és értelmes tranzitív függés meg lett szüntetve a 3NF normálformára alakítással.
	Megvalósítás leírása	Ha a dokumentációból hiányzik a megvalósításhoz szükséges eszközök leírása, felsorolása.	-	Ha a megvalósításhoz szükséges eszközök szerepelnek a dokumentációban.
Többszempontok	Legalább 6 relációs adatbázisséma	-	-	Az adatbázis a lehetséges összevonások után legalább 6 relációsémából áll és azok helyesen lettek leképezve.
	Nemtriviális adatmodellezés	-	-	Az E-K diagram tartalmaz gyenge egyedet, vagy specializáló kapcsolatot, és az helyesen lett leképezve relációs adatbázissémává.
	A dokumentáció tartalma és terjedelme meghaladja az minimálisan elvárt követelményeket.	-	-	A dokumentáció tartalmaz felhasználói útmutatót, képernyőterveket, folyamatábrát, stb.

Az alkalmazás és az adatbázis értékelése	Hiányos (0 pont)	Részben jó (1 pont)	Jó (2 pont)
Legalább 4 összefüggő tábla	Ha nincs legalább 4 összefüggő tábla. Ha az alkalmazás adatbázisa nincs összhangban a tervezési dokumentációval.	-	Ha legalább 4 összefüggő táblából áll az adatbázis.
Legalább 50 rekord	Ha nincs legalább 50 rekord az adatbázisban.	-	Ha van legalább 50 rekord az adatbázisban.
Kulcs- és külső kulcs feltételek, integritás ellenőrzés.	Ha nincs beállítva a kulcs és külső kulcs feltétel minden sémára.	Ha meg van adva a kulcs- és külső kulcs feltétel minden sémára, de nincs megadva a külső kulcsokra a módosítására és törlésre vonatkozó megszorítások (integritás ellenőrzés).	Ha meg van adva a kulcs- és külső kulcs feltétel minden sémára, és meg vannak adva a külső kulcsokra a módosításra és törlésre vonatkozó megszorítások (integritás ellenőrzés).
Grafikus felhasználói felület adatok listázásához	Ha nincs megvalósítva grafikus felhasználói felületen az adatok listázása legalább a táblák feléhez.	Ha legalább a táblák feléhez meg van valósítva az adatok listázása grafikus felhasználói felületen.	Ha minden táblához meg van valósítva az adatok listázása grafikus felhasználói felületen.
Nagy mennyiségű adattal van feltöltve az adatbázis.	Ha az adatbázis nem tartalmaz legalább 100 rekordot. Ha a nagy mennyiségű adat külső forrásból származik, amely importálással feltölthető.	Ha az adatbázis legalább 100 generált adatot tartalmaz és a generáló programot a hallgató készítette és bemutatja.	Ha az adatbázis legalább 100 valós vagy pedig kézzel felvitt adatot tartalmaz.
Az adatbázis az elvártnál több táblát tartalmaz.	Ha az adatbázis nem tartalmaz legalább 6 összefüggő táblát.	Ha az adatbázis legalább 6 összefüggő táblát tartalmaz.	Ha az adatbázis legalább 8 összefüggő táblát tartalmaz.
A használt programozási nyelv	Ha az alkalmazás PHP nyelven készült.	Ha az alkalmazás nem PHP nyelven készült, vagy ha az alkalmazás PHP nyelven készült és külső függvénykönyvtár is fel lett használva a fejlesztéshez.	Ha az alkalmazás nem PHP nyelven készült és külső függvénykönyvtár is fel lett használva a fejlesztéshez.

Az alkalmazás és az adatbázis értékelése	Hiányos (0 pont)	Részben jó (1 pont)	Jó (2 pont)
Multimédiás tartalmak (hang, kép, videó) használata és tárolása, fájlok kezelése.	Ha az alkalmazásban nincs megvalósítva multimédiás tartalom vagy fájlok feltöltése és tárolása.	Ha az alkalmazásban meg van valósítva valamilyen multimédiás tartalom vagy fájl feltöltése és tárolása.	-
Diagramok	Ha az alkalmazásban nincs megvalósítva diagramok megjelenítése.	-	Ha az alkalmazásban meg van valósítva az adatok diagramon történő megjelenítése.
Jelentések	Ha az alkalmazásban nincs megvalósítva az adatok jelentésszerű (formázott listás) megjelenítése és kimentési lehetősége.	Ha az alkalmazásban meg van valósítva az adatok jelentésszerű (formázott listás) kimentése és megjelenítése.	-

Teljesítési határidők:

1. A kötelező program témájának választása (CooSpace-en): XXXXXX
2. Kötelező programok dokumentációjának beadása (CooSpace-en PDF formátumban): XXXXXX
A dokumentáció tartalmazza a választott feladat specifikációját, az adatmodell E-K diagramját, az E-K diagram leképezését relációs adatbázissémákká, valamint a normalizálás folyamatát a normalizált relációsémákkal együtt, a táblaterveket, továbbá 3 nemtriviális SQL lekérdezést, az alkalmazás szolgáltatásait, valamint, hogy milyen fejlesztőeszközzel lett megvalósítva a rendszer.
3. A kötelező program és a kiexportált adatbázisának feltöltése. A könyvtárszerkezetet a forráskóddal együtt fel kell tölteni egy tömörített állományként XXXXXX-ig. Aki nem tölti fel határidőig a forráskódot, az az elérhető 20 pontból legfeljebb csak 10 pontot kaphat, ha bemutatja a programot.
4. Kötelező program bemutatása: a 13. és 14. szorgalmi héten az óra időpontjában (előzetes beosztás alapján). A kötelező programokkal el kell készülni a 12. szorgalmi hét végére.

11. számú melléklet:

Tanulási eredmény alapú tantárgyleírás sablon

Tantárgyleírás sablon

A hallgatók tájékoztatása a tantárgyi követelményekről
(Összhangban a Coospace szintér információkkal)

Képzés neve:
Tantárgy címe:
Tanév/félév:
Oktató neve és elérhetősége (e-mail):
A tanóra típusa: előadás/szeminárium/gyakorlat <i>A megfelelő aláhúzendő. Előadás esetén a vizsgaidőszakban kötelező vizsgát hirdetni a Neptun-ban.</i>
A tantárgy heti óraszám:
Tantárgy kreditértéke:
Számonkérés módja: kollokvium, gyakorlati jegy, egyéb:..... <i>A megfelelő aláhúzendő, az egyéb kitöltendő.</i>
Előfeltételek (a tantárgy céljainak és követelményeinek eléréséhez szükséges, előzetesen elvárt tanulási eredmények vagy teljesített tantárgy):
Tantárgy célja: <i>A tantárgy céljának meghatározása rövid, tömör, pontos és egyértelmű, valamint konkrétan kijelöli a tantárgy elvégzésével megszerezhető kompetenciátöbbséget. A tantárgyi cél összhangban van a tantárgyi követelményekkel, a témakörökkel és az értékeléssel. A tantárgy célját a CS szintérben a „Leírás” (publikus) mezőben kell rögzíteni.</i>
A tantárgy elvárt kimeneti követelményei (a tantárggyal kialakítandó konkrét tanulási eredmények): <i>A tantárgy követelményei a hallgatóval szemben támasztott tartalmi elvárásokat rögzítik, azaz azokat a tanulási eredményeket, amelyeket a félév/tanév végére a hallgatónak – a tanulási folyamat eredményeképpen, a tantárgy elvégzésével – optimális esetben el kell érnie, és amely tanulási eredmények alapján – a számonkérés eredményes teljesítésével – a hallgató jogosult a tantárgyi kreditek megszerzésére.</i>

A tanulási eredmény (learning outcome) a tanulással – a tanulási szakasz (pl. tantárgy) végére – elérhető kimeneti követelmények leírását jelenti, a Magyar Képesítési Keretrendszerhez és a képzési és kimeneti követelményekhez illeszkedő tudás + képesség + attitűd + autonómia-felelősség kontextusában meghatározott cselekvő szintű kompetencialeírás.

A tanulási eredmények meghatározásakor mindig figyelembe kell venni a tantárgy/kurzus megkezdéséhez már birtokolni szükséges tanulási eredmények körét és szintjét.

A tantárgy kimeneti követelményeit (táblázatos formában vagy folyóírással) a CS szintérben a „Követelmények” mezőben kell rögzíteni.

Témakörök:

A tantárgy tanulási eredményeinek elérését szolgáló, a tantárgy során feldolgozandó témakörök meghatározása.

A témaköröknek és azok feldolgozási módjának az elvárt tanulási eredmények kialakítását kell szolgálnia.

A témaköröket a CS szintérben a „Tematika” mezőben kell rögzíteni.

A tanulási eredmények elérését támogató módszerek:

A tanítási és tanulástámogató módszereket a CS szintérben a „Tematika” mezőben kell rögzíteni.

Az elvárt tanulási eredmények elsajátításának ellenőrzése:

Ebben a mezőben az alábbiakat kell szabályozni:

1. A tantárgy teljesítésének feltételei:

- a foglalkozásokon való részvétel követelményei és a távolmaradás pótlásának lehetősége,*
- az igazolás módja a foglalkozásokon és a vizsgán való távollét esetén,*
- a félévközi ellenőrzések (beszámolók, zárthelyik) száma, témaköre, időpontja, pótlásuk és javításuk lehetősége,*
- a félév végi aláírás teljesítésének követelményei,*
- a gyakorlati jegy pótlásának, javításának lehetősége (ha van ilyen)*
- előadás esetén a vizsgára bocsátás feltételei, és ezen feltételek pótlásának módja*
- a szóbeli/írásbeli/gyakorlati vizsga követelményei (összhangban a tanulási eredményekkel)*

2. A tanulási eredmények értékelésének szempontjai és követelményei, az értékelés kritériumai, az osztályzat kialakításának módja

Az értékelésnek összhangban kell lennie a tantárgyi célokkal és követelményekkel.

Az elvárt tanulási eredmények elsajátításának ellenőrzésének leírását a CS szintérben a „Követelmények” mezőben kell rögzíteni.

Kötelező irodalom:

A kötelező irodalom listáját teljes bibliográfiai adatokkal kell megadni (ISBN számot is). Teljes kötet megadása esetén a kötet oldalszámát, kötet részeinek megadása esetén az elsajátítandó fejezetek oldalszámát szükséges megadni.)

A kötelező irodalmat a CS szintérben a „Tematika” mezőben kell rögzíteni.

Ajánlott irodalom:

Az ajánlott irodalom listáját teljes bibliográfiai adatokkal kell megadni (ISBN számot is). Teljes kötet megadása esetén a kötet oldalszámát, kötet részeinek megadása esetén az elsajátítandó fejezetek oldalszámát szükséges megadni.)

Az ajánlott irodalmat a CS szintérben a „Tematika” mezőben kell rögzíteni.

A tantárgyi követelmények megjelenítése a Coospace szintérben (összefoglalás)

Leírás (publikus):

Ebben a mezőben kell rögzíteni a tantárgy célját.

Követelmények:

Ebben a mezőben kell rögzíteni

- a tantárgy elvárt kimeneti követelményeit (a tantárggyal kialakítandó konkrét tanulási eredményeket)*
- az elvárt tanulási eredmények elsajátításának ellenőrzését*

Tematika:

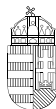
Ebben a mezőben kell rögzíteni

- a témaköröket*
- a tanulási eredmények elérését támogató módszereket*
- a kötelező irodalom listáját*
- az ajánlott irodalom listáját*

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült
az Európai Unió támogatásával.

Projektazonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

